

Změny v životě ženy po narození dítěte

Bc. Lucie Jarmová

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie Jarmová**
Osobní číslo: **H11436**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Změny v životě ženy po narození dítěte**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblastí životních změn ženy po narození dítěte.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu zaměřeného na změny v životě ženy, které nastanou po narození dítěte.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ. Výchova a volný čas. Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-266-1.

ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-124-7.

ŠMOLKA, Petr. Jak přežít mateřskou. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3083-7.

ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ et al. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Eliška Suchánková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání diplomové práce:

26. dubna 2013

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Iergálová, Ph.D.
děkarka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾.
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo - diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

16.4.2013

¹⁾ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejněním školních prací.

²⁾ Účastí díla ve veřejném rozpravě (akademická, diplomová, habilitační a odborná práce, o změně některých zákonů, včetně pravidel opomínek a zvláštní obhajoby) prostřednictvím autorské kolektivní práce, kterou zpracovává skupina vztahující se ke studijním a výzkumným účelům.

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na problematiku změn, které nastávají v životě ženy po narození dítěte. V teoretické části objasňuji otázky, týkající se manželství, rodičovství, narození dítěte, izolací matek na rodičovské dovolené. V praktické části se zabývám ženami na rodičovské dovolené. Zjišťuji, jak se změnil jejich život po narození dítěte a zda se u nich objevují pocity izolace od partnera, přátel a společnosti.

Klíčová slova: rodičovství, partnerství, manželství, profesní role, rodičovská dovolená, volný čas, izolace

ABSTRACT

Diploma thesis focuses on the issue of changes which occur in the life of a woman after the birth of a child. In the theoretical part the questions about marriage, parenthood, the birth of a child, the social life and the free time are clarified. The practical part deals with women on maternity leave. The change of their life after giving birth is investigated.

Keywords: parenthood, partnership, marriage, professional role, maternity leave, free time, isolation

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí diplomové práce Mgr. Elišce Suchánkové, Ph.D. za odborné vedení, za její pomoc a čas, který se mnou strávila.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ZMĚNY V ŽIVOTĚ ŽENY ZPŮSOBENÉ NAROZENÍM DÍTĚTE	11
1.1 MANŽELSKÝ VZTAH A JEHO PROMĚNY	11
1.2 RODIČOVSTVÍ.....	14
1.2.1 Rodičovská role.....	15
1.2.2 Mateřská role.....	16
1.2.3 Otcovská role	19
1.2.4 Prarodiče	20
1.3 ZÁKLADNÍ POTŘEBY DÍTĚTE OD NAROZENÍ DO 3 LET A JEJICH VLIV NA RODINU.....	20
1.3.1 Novorozenecké období.....	21
1.3.2 Kojenecké období.....	22
1.3.3 Batolecí období	24
1.4 PROFESNÍ ROLE ŽENY	26
1.5 SPOLEČENSKÝ ŽIVOT ŽENY.....	28
1.6 VOLNÝ ČAS A JEHO PROMĚNA PO NAROZENÍ DÍTĚTE.....	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
2 METODOLOGICKÁ ČÁST VÝZKUMU	34
2.1 CÍL VÝZKUMU	34
2.2 DRUH VÝZKUMU A METODY SBĚRU DAT.....	34
2.3 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	34
2.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	39
2.5 PRŮBĚH VÝZKUMU	42
3 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT	44
3.1 PARTNERSKÉ TRABLE	44
3.2 KAŽDÁ KORUNA DOBRÁ	47
3.3 PŘÁTELSTVÍ	49
3.4 OD SPOLEČENSKÉHO ŽIVOTA K ZÁJMOVÝM KROUŽKŮM.....	51
3.5 ČAS NA SEBE	54
3.6 NÁROČNOST PÉČE O DÍTĚ	55
3.7 ZÁVĚRY VÝZKUMU.....	59
ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	67
SEZNAM PŘÍLOH	68

ÚVOD

Téma mé diplomové práce je „Změny v životě ženy po narození dítěte“. Před narozením dítěte nebyl život žen téměř ničím omezován. Mohly volně trávit svůj volný čas, budovat si profesní kariéru, stýkat se s přáteli.

Narozením dítěte dochází k zásadním změnám v životě žen. Nastává jim spousta povinností. Mají určitý závazek. A to závazek k dítěti, o které je třeba pečovat, starat se o něj. Mění se jejich dosavadní způsob života. Je třeba odložit profesní roli a zvykat si na novou roli. Roli matky.

Veškerý čas tráví staráním se o své potomky. Každý jejich den se děje zaběhlý stereotyp. Ranní hygiena, snídaně, hra s dítětem. Následuje oběd a spánek. Poté opět hra, večeře a spánek. Tím jsou částečně uzavřeni od okolního světa. Dostávají se do určité izolace. Nemají čas na své známé, přátele. Důvodem je celodenní péče o své potomky.

Dochází ke změnám ve vztahu s manželem, nebo partnerem. Může nastat odcizení mezi partnery. Ženy jsou často po celodenní péči unavené a nemají čas na svého manžela nebo naopak manžel chce mít po práci klid a začne se stranit rodiny.

Ale dokážou se ženy odprosit od určité samoty? Od izolace? Dokážou se odreagovat od denního stereotypu? Důležitá je podpora otce dítěte, rodiny, příbuzných, známých. Mají tuto podporu ženy od svých blízkých?

Cílem práce je zmapovat problematiku změn v životě ženy, které nastanou po narození dítěte. Objasnit otázky, vztahující se k manželství, rodičovství, narození dítěte a k vývoji dítěte do tří let, profesní roli, ke společenskému životu a volnému času žen na rodičovské dovolené. Přínosem diplomové práce je zjistit, jak se cítí ženy na rodičovské dovolené, jaké změny vnímají v jejich životě po narození dítěte a jak náročná je pro ně péče o dítě.

V teoretické části definuji změny, které nastanou v životě ženy po narození dítěte. Popisuji, k jakým změnám dochází v manželském vztahu. Dále se zaměřuji na problematiku rodičovství. Zabývám se vývojem dítěte do tří let a jeho náročností na péči matky i otce. Následně se věnuji profesní roli. V závěru teoretické části se zabývám společenským životem žen a proměnou volného času po narození dítěte. V praktické části se zaměřím na ženy, které jsou na rodičovské dovolené. Budu zkoumat, jak se změnil jejich způsob života po narození dítěte.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZMĚNY V ŽIVOTĚ ŽENY ZPŮSOBENÉ NAROZENÍM DÍTĚTE

Období mladé dospělosti, období od 20 do 40 let, je charakteristické několika zásadními životními změnami. Je to období sexuální zralosti, která je důležitá pro partnerský vztah a mimo to je sexuální aktivita prostředkem k zplození dítěte. Tím se stává z mladého člověka rodič. (Vágnerová, 2007)

V úvodu této kapitoly se zabývám manželským vztahem. Upozorňuji na proměny manželského vztahu, ke kterým dochází za poslední roky. Dále se zabývám modely manželství a zásadami otevřeného manželství. Následně popisuji, k jakým proměnám dochází v manželském vztahu po narození dítěte. Druhá kapitola je věnovaná rodičovství. Objasňuji v ní důležitost role matky, otcovské role a role prarodiče. Třetí kapitola je zaměřena na vývoj dítěte do tří let. Čtvrtá kapitola pojednává o profesní roli a následně o dávkách, na které má žena nárok v souvislosti s narozením dítěte. Pátá kapitola je zaměřena na společenský život ženy. V závěrečné šesté kapitole vymezuji pojem volný čas.

1.1 Manželský vztah a jeho proměny

Poslední roky jsou charakteristické proměnami v oblasti manželství a rodiny. Narůstá počet vysokoškolských studentů, kteří ukončují své studium okolo 24 let. Tím dochází k prodlužování dospívání, finanční závislosti na rodičích a odkladu rodičovství, který je mimo to v dnešní době ovlivněn dostupnou a kvalitní antikoncepcí. V posledních letech je běžný předmanželský i mimomanželský sex v rámci nesezdaného soužití. Partneři odkládají uzavření sňatku a raději žijí ve volném svazku. Mohou spolu bydlet, hospodařit společně, avšak manželský svazek neuzavírají. Tím nejsou k sobě vázáni a mohou své partnerství kdykoliv ukončit. S růstem nesezdaného soužití roste počet narozených dětí mimo manželský vztah. Po narození dítěte mohou být jedním z důvodů nesezdaného soužití, nebo také volného svazku, sociální dávky, které může žena pobírat jako svobodná matka a které by nezískala v případě manželského svazku. K manželství pak dochází až za několik let po narození dítěte. Ale i přesto volí většina partnerů manželský vztah, který přináší do jejich života nové povinnosti, privilegia, role. (Langmeier a Krejčířová, 2006; Pláňava, 2000; Vágnerová, 2007)

Fungování manželství je charakteristické dle Pavelkové (2000) několika modely. Model dokonalého manželství, kdy partneři spolu sdílejí zájem o činnosti doma i mimo domov. Manželská komunikace, hluboký emoční vztah partnerů a uspokojivý sexuální život jsou

předpokladem šťastného a dokonalého manželství. Kladný emoční vztah partnerů pak vede k vzájemnému sexuálnímu uspokojení. Toto „*harmonické manželství je základem uspokojivé rodinné situace a nejdůležitějším předpokladem dobré výchovy dětí.*“ (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 178) Dále pak vitální manželství, kde se partneři aktivně zajímají o děti, práci a trávení volného času. Pasivně spokojené manželství, ve kterém jsou oba partneři spokojeni, ale chybí zde vitalita a nadšení. Dalším modelem je vyhasínající manželství, které je založeno spíše na zvyku. A nakonec kontrolované konfliktní manželství, ve kterém se objevují konflikty a napětí. Někteří manželé tedy dojdou po nějaké době na to, že si se svým partnerem nerozumí, mají vzájemné problémy, které častěji řeší rozvodem. Ten již v dnešní době není tak netypický a je ve společnosti akceptovaný. (Langmeier a Krejčířová, 2006; Plánava, 2000)

Předpokladem fungujícího manželství je dodržování zásad otevřeného manželství. Mezi tyto zásady otevřeného manželství například patří, že manželé by měli žít život pro současnost, měli by zamezit stálému plánování budoucnosti a měli by přestat myslet na starosti. Manželé by měli vzájemně respektovat volný čas druhého partnera. Měli by si navzájem umožnit svobodnou volbu trávení volného času, ať už se svými přáteli nebo zájmy. A to zejména po narození dítěte, odchodu dítěte v dospělosti z domu nebo po vstupu do důchodu. Neměli by se jeden druhému vnučovat. Vzájemná komunikace mezi partnery by měla být otevřená, měli by si sdělovat své pocity, problémy. V manželství by si měli být rovni, neměli by se snažit jeden druhého měnit podle svých představ a měli by si navzájem důvěřovat. (Kratochvíl, 1985)

Role manželů jsou v období bezdětného manželství převážně symetrické, k asymetrii rolí dochází až po narození dítěte. Před narozením dítěte může žena budovat profesní kariéru stejně jako muž a její role není redukována na péči o domácnost, i když se předpokládá, že bude zodpovědná za stav domácnosti. (Vágnerová, 2007)

Již před porodem dítěte dochází k proměnám partnerského vztahu. Žena soustřeďuje svou pozornost především na dítě. Partner, případně přátelé ustupují do pozadí. Zde je důležitý zájem partnera o těhotnou ženu a budoucí dítě, neboť to, jaký vztah má k těhotné ženě se bude odvíjet na vztahu k dítěti. Změny nastávají i v oblasti sexuality. Partneři se často obávají, že by sexuální styk mohl dítěti uškodit, navíc některé polohy jsou pro ženu nepříjemné, proto dochází k omezení sexuálního styku. To je ovlivněno touhou po sexu, která je během těhotenství u žen kolísavá. Z důvodů hormonálních změn se u žen v druhém trimestru zvyšuje zájem o sex, po zbytek těhotenství spíše klesá touha po sexu. Partneři by si

měli v tomto období zvolit kompromis, aby nenastala situace, kdy partnerka bude partnera neustále odmítat a partner na ni bude naléhat a vyžadovat od ní sex. (Brisch, 2012; Gregora et al., 2007)

K zásadní proměně partnerského vztahu dochází po porodu dítěte. Veškerá pozornost se soustřeďuje na dítě. Pokud partneři společně pečují o dítě, milostná intimita se prohlubuje, což vede k upevnění jejich vztahu. Ne vždy to však platí. U některých párů dochází po narození dítěte k poklesu manželské spokojenosti. Vysoké nároky na péči o dítě snižují energii a čas, který spolu mohou partneři trávit. Manželská spokojenost se také odvíjí od toho, jak se otec zapojuje do péče o dítě. Pro otce je v tomto období typické, že zatímco žena přeruší pracovní poměr a celodenně pečuje o dítě, tak on se snaží ekonomicky zaopatřit rodinu. Tím pádem nemá tolik možností v péči o dítě. (Langmeier a Krejčířová, 1998; Říčan, 2006; Šmolka, 2011)

U mladých manželů bývá míra sexuálních aktivit vysoká a radost ze sexu intenzivní. K proměně sexuálního života partnerů dochází po narození dítěte, kdy pro novopečené rodiče často bývá náročný sex po porodu. U některých žen dochází při porodu k nástřihu hráze nebo roztržení pochvy, což vyžaduje větší ošetření včetně šití. Léčba může trvat několik týdnů, a proto se doporučuje vynechat pohlavní styk v období šestinedělí, jelikož by mohl být velmi bolestivý. Mimo to, by se mohly do pochvy dostat při pohlavním styku bakterie, které by mohly způsobit ženě komplikace. Následné zahájení sexuálního života po porodu je ovlivněno sexuální touhou ženy, která bývá po porodu nižší. Příčinou nízké sexuální touhy ženy může být hormonální nerovnováha, vyčerpanost a únava způsobená péčí o dítě. Žena se po celodenní péči o dítě těší do postele a pohlavní styk je v tu chvíli to poslední, po čem touží. (Dobson, 1993; Chmel, 2004)

U žen se mohou také objevovat po porodu obavy z bolesti při pohlavním styku. Příčinou počáteční bolesti při pohlavním styku je kromě porodních zranění nedostatečné zvlhčení pochvy. Mimo to některému z partnerů může vadit, že se ženě při vzrušení uvolňuje z prsů mateřské mléko. Důležitá je vzájemná komunikace partnerů, trpělivost a pochopení partnera, který by měl počkat, až partnerka bude sama chtít a bude mít na sex opět chuť. Neměl by na svou partnerku naléhat a nutit ji k pohlavnímu styku. Pohlavní styk také vyžaduje velké množství energie, a proto by si partneři měli vyhradit čas na sex, například během odpolední chvílky, kdy dítě spí a ne ho nechávat jako poslední věc před spánkem, když je některý z partnerů unavený a vyčerpaný. Pak se mnohdy stává, že jej některý z partnerů

plní spíše jako povinnost před spaním, místo aby byl pro něj prožitkem a uspokojením. (Dobson, 1993; Chmel, 2004)

1.2 Rodičovství

„Narozením prvního dítěte se z manželství stává rodina a manželé vedle své dosavadní role musejí přijímat nové úkoly spojené s rolí otce a matky.“ (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 180) Rodina je významná instituce, jejímž smyslem je výchova dětí a vytvoření bezpečného prostředí pro zdravý vývoj jedinců. Rodinu tvoří skupina osob, která je vzájemně spojena příbuzenskými vztahy. *„Úplná rodina je pro zdravý vývoj dítěte nenahraditelná,“* zpravidla zahrnuje rodiče, děti, případně prarodiče. (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 172; Procházka, 2012)

Rodina plní několik funkcí, mezi které patří funkce biologicko-reprodukční. V současné době dochází k poklesu porodnosti a odkladu rodičovství. Partneři mnohdy zvažují, zda mít či nemít dítě. Narození dítěte zasahuje do kariéry. Rodič, který pečuje o dítě v době mateřské a rodičovské dovolené ztrácí kontakt se svou dosavadní profesí, jeho pracovní pozice je předána někomu jinému. Dochází ke změně dosavadního způsobu života, který je třeba uzpůsobit potřebám dítěte. Mění se volný čas rodičů. Mění se finanční situace rodiny. Snižují se příjmy rodiny a zvyšují se životní náklady. Dítě může také ohrozit vztah mezi mužem a ženou. (Helus, 2007, cit. podle Procházka, 2012)

Dále rodina plní sociálně-ekonomickou funkci, která spočívá v ekonomickém zajištění rodiny. Socializační funkce spočívá ve výchově, která povede k začlenění dítěte do společnosti. Pro zdravý vývoj dítěte je důležitá i emocionální funkce, kdy rodina dává dítěti pocit bezpečí a jistoty a vytváří se v ní citové pouto mezi dítětem, matkou a ostatními členy rodiny. V souvislosti se sociální pedagogikou je obzvlášť důležitá rekreační a regenerační funkce, jelikož společné a aktivní trávení volného času zamezuje vzniku sociálních patologií a deviací. Rodina plní také ochrannou funkci, která spočívá v zajištění životních potřeb všech členů rodiny. Tím, že rodina poskytuje zázemí všem členům rodiny, plní domesti-kační funkci. Další funkce, která má za úkol vychovávat dítě a pečovat o něj, je výchovná funkce. Rodiče mají předávat svým dětem hodnoty a normy, jít dětem příkladem, podporovat je ke vzdělání. (Procházka, 2012)

1.2.1 Rodičovská role

Narození dítěte je jedna z nejnáročnějších událostí v životě ženy a muže. Získávají nové pozitivní zážitky, prožívají každodenní radosti, ale také starosti spojené s péčí o dítě a změnou jejich dosavadního způsobu života. Nastává jim chvíle, kdy je třeba společně pečovat o někoho, kdo je na nich závislý a kdo je potřebuje. (Langmeier a Krejčířová, 1998; Říčan, 2006)

Rodičovská role je v porovnání s manželskou rolí silně asymetrická, nadřazená. Rodič má dominantní postavení a dítě je závislé na jeho péči. Tato role není návratná, člověk se stává rodičem navždy a zároveň dítě spojuje partnery nezrušitelnou vazbou. Oproti manželské roli vyžaduje rodičovská role změnu dosavadního životního stylu a denního rozvrhu rodičů. Během vývoje dítěte se mění požadavky na rodiče a je nutné se neustále přizpůsobovat potřebám dítěte. (Vágnerová, 2007)

Děti naplňují základní psychické potřeby dospělých. Rozvoj pohyblivosti a aktivity dítěte vede k tomu, že rodiče se s dítětem v životě nenudí. Tím se uspokojuje potřeba stimulace. Potřeba smysluplného světa spočívá v tom, že rodiče získávají prostřednictvím dítěte zkušenosti, které by jinak získat nemohli. Tím, že rodiče dávají dětem lásku, poskytují jim oporu a děti jim ji následně vracejí, se naplňuje potřeba životní jistoty. Tím, že se z muže a ženy stanou rodiče, se zvyšuje jejich sociální status, který souvisí s potřebou pozitivní identity. Poslední potřeba otevřené budoucnosti umožňuje prostřednictvím dítěte pokračování našeho rodu. (Matějček, 2004)

Rodičovství přináší i mnohá omezení a ztráty. Dítě omezuje soukromí manželů a přináší do života rodičů mnoho starostí a konfliktů. Období mateřské či rodičovské dovolené je rizikovým obdobím ke vzniku hádek. Vznikem konfliktu může být situace, kdy se žena po celodenní izolaci související s péčí o dítě těší na svého partnera, na komunikaci s ním. K hádce pak dochází, když se pracující partner nevrací ihned po práci domů a přichází teprve s časovým odstupem. Často se také u žen na mateřské dovolené objevuje závist, která může být další příčinou vzniku konfliktu. Ženy mohou závidět svému partnerovi, že je v práci, venku, mezi lidmi. Závidí mu, že on může vše a žena nic. Příčinou hádky může být také nevyspaní způsobené například obráceným rytmem spánku dítěte, unavenost pečujícího rodiče, sexuální neuspokojení, nezájem partnera, a podobně. Důležité je si s partnerem o problémech pohovořit, jelikož pro manželské soužití je důležitá vzájemná komunikace partnerů. Partneři by si měli sdělovat své pocity, problémy, zážitky. Měli by společně řešit

problémové situace, které se v jejich manželství vyskytnou. Po narození dítěte se také mění komunikační témata partnerů. Jsou zaměřena zvláště na dítě, což opět může vést ke vzniku konfliktu mezi partnery. Aby se zamezilo vzniku konfliktů, tak by během komunikace partnerů nemělo docházet k vzájemnému kritizování, vyčítání, poučování, napomínání, které je povoleno pouze v asymetrických vztazích. Je třeba, aby se partneři navzájem dohodli, rozdělili si povinnosti, a aby se do péče o dítě zapojovali oba dva. (Kratochvíl, 1985; Pavličová et al., 2008; Šmolka, 2011)

1.2.2 Mateřská role

„Mateřství je velký úkol; i když v sobě skrývá radost, je to také obtížná a často stresující práce, (Richardson, 1993 cit. podle Nicolson, 2001, s. 12) která zasahuje do vztahu ženy k mužům a ostatním ženám a mění zavedený systém v zaměstnání, doma i v sexuální životě.“ (Nicolson, 2001, s. 12) V okamžiku, kdy se z ženy stane matka, se změní i její dosavadní život, jak po fyzické, společenské, ekonomické i citové stránce. Tato situace zasahuje jak do života matky, dítěte, otce, rodiny i přátel. (Nicolson, 2001)

Porod prvního dítěte je nejdůležitější životní událostí v životě ženy. Dítě, které bylo její součástí, se stává samostatnou bytostí. Ale i přesto je matka s dítětem úzce spojena. Dítě je součástí její identity. Každý den objevuje na dítěti něco nového. Raduje se z každé nové dovednosti, které se dítě naučí. (Říčan, 2006; Vágnerová, 2005)

Mateřský pud je charakteristický touhou mít děti a schopností pečovat o ně, což se rozvíjí po porodu. Péče o dítě je však často obtížná, stresující a vyčerpávající, což může způsobovat pocity deprese a smutku. U matek se může objevovat pocit, že nikdy nemají nic hotovo. Po tom, co žena opere, může prát znovu. Poté, co uklidí, může uklízet nanovo. Žádná činnost pro ni nekončí, nýbrž se neustále opakuje. V prvních dnech po porodu se může u matek objevovat zvýšená plačtivost. Ta se však postupně může rozvinout v poporodní depresi, která vzniká často jako reakce na hormonální změny po porodu, reakce na stres a nedostatek sociální podpory. K výskytu může dojít většinou během prvních dvanácti měsíců po porodu. Některé období jsou však náchylnější ke vzniku poporodní deprese, například první dva týdny po porodu, období před první menstruací po porodu, odstavení dítěte. Od matky se vyžaduje, že vše zvládne, ač se jedná o péči o dítě, partnera, domácnost. Často jsou na ni kladeny vysoké nároky. Chtěla by vše zvládnout excelentně, avšak péče o dítě jí to vždy neumožňuje. Může se cítit přetížená, vyčerpaná, unavená a častý křik dítěte tomu neuleví. Ba naopak, může odmítat dítě a kontakt s ním. Ničemu nepomůže ani situace, kdy

se partner nezapojuje do péče o dítě, kdy se objevují problémy ve vztahu s partnerem, komunikační problémy. Matka nemá zájem o sex ani o jiné aktivity. U žen mohou být zaznamenány změny chuti k jídlu, změny spánkového rytmu, nespavost, přecitlivělost, plačtivost až záchvaty pláče, úzkostné stavy, napětí, podrážděnost, neschopnost věnovat něčemu dlouhodobě pozornost nebo obtížná koncentrace, zhoršení paměti, snížení sebedůvěry, strach z příchodu s dítětem domů. Dále se mohou objevovat depresivní nálady spojené se střídáním špatných a dobrých dnů. Pro matku je důležitá podpora partnera, rodiny, přátel, případně při dlouhodobějších obtížích odborná lékařská pomoc. V rámci prevence před vznikem poporodní deprese je důležité si s někým o svém problému pohovořit, sdílet s ním zkušenosti, udělat si čas pro sebe, odpočívat, chodit mezi lidi. Matka nesmí po narození dítěte zapomenout také na zdravý způsob života. Pravidelný pohyb si zajistí například procházkami s dítětem, během spánku dítěte by měla dostatečně odpočívat, mělo by jí být umožněno odreagování se od každodenního napětí spojeného s péčí o dítě a domácnost. Obzvláště po dobu kojení by měla dodržovat správné stravovací návyky a nesmí zapomenout na vhodnou výživu. Měla by být schopna zvládat náročné životní situace, konflikty s partnerem, stresové situace. (Geisel, 2004; Kraus, 2008; Nicolson, 2001)

Mateřství je spojováno se sebeobětováním. Od matky se očekává, že svůj život přizpůsobí potřebám svého dítěte a po jeho narození s ním zůstane v domácnosti. Zároveň se ztrácí čas, kdy se mohla věnovat sama sobě, kdy mohla libovolně trávit volný čas, odpočívat. V současnosti je role matky považována za velmi prestižní, oproti tomu role ženy v domácnosti už tak prestižní není. V souvislosti s mateřskou dovolenou matky přijímají nízký status ve společnosti oproti období, kdy byly v pracovním poměru. Stávající se ekonomicky závislé na partnerovi nebo státu, což často vede ke snížení příjmu ženy. Zpravidla se od matky neočekává, že v raném věku dítěte bude hledat uplatnění v rámci profese. Existují však matky, které delegují péči na jinou osobu – otce, chůvu, babičku. Tyto ženy považují celodenní péči o dítě jako velmi náročnou a návrat do práce jim vrací svobodu, kterou ztratily v souvislosti s péčí o dítě. Práce v zaměstnání není pro ně tak vysilující, unavující, frustrující jako péče o dítě. Práci v zaměstnání ztrácí pocit nudy a nedostatku sociálních kontaktů, který se u nich může objevit ve spojení se stereotypní celodenní péčí o dítě. (Sedláček a Plesková, 2008; Vágnerová, 2007)

Fyzické změny v těle ženy po porodu

Po porodu nastávají změny v těle ženy. Děloha se dostává do původní velikosti, dochází k tzv. zavínování, během kterého se mohou u žen objevovat nepravidelné poporodní stahy.

Některé rodičky však tyto stahy ani nepocítují. Z dělohy odchází při zavinování tekutina zvaná očišťky, která má červenou barvu. Postupně tato tekutina přechází v hnědou barvu a následně je bezbarvá. Po určité době se tato tekutina ztratí. Během zavinování dělohy je třeba dodržovat hygienické zásady. Dále se stahuje stěna pochvy a svalstvo pánevního dna. Po porodu vylučují prsa ženy mlezivo, které je první stravou novorozence. Okolo třetího dne po porodu se začnou nalévat prsa a začne se tvořit mateřské mléko, které je nejdůležitější výživou dítěte. Břicho ženy zpočátku bývá nevzhledné, proto je třeba se věnovat speciálním cvikům, po kterých se břicho vrátí do původní podoby. To však nenastane hned, ale bude to delší dobu trvat. (Trča, 2009)

Hormony ovlivňující vztah matky a dítěte

Mateřské hormony dosahují nejvyšších hodnot během porodu a následně po něm. Mateřské hormony, nebo také hormony lásky umožňují navázat láskyplný vztah s dítětem. Hormon oxytocin je významný při pohlavním styku, ovlivňuje sexuální vzrušení a u mužů vyvolává ejakulaci. Má vliv na nástup kontrakcí dělohy, a proto se podává uměle při porodu. Tento hormon ovlivňuje také rozvoj citového pouta matky k dítěti, podporuje touhu po vzájemné blízkosti a zabraňuje vzniku poporodní deprese. Mimo to má vliv na obnovu dělohy po porodu a na tvorbu mléka, jelikož je spouštěčem laktačního reflexu. (Brisch, 2011; Geisel, 2004)

Šťěstí a rozkoš navozují hormony endorfiny, které pomáhají k překonání bolesti při porodu. Po porodu je u matky i dítěte obzvlášť vysoká hladina endorfinů. Také při kojení se hladina endorfinů zvyšuje a následně se tyto hormony mateřským mlékem dostávají k dítěti. Při pohlavním styku způsobují endorfiny u muže a ženy pokles úzkosti, navozují příjemné pocity a zlepšují náladu. (Geisel, 2004)

Hormon prolaktin navozuje atmosféru hnízdění před porodem. Žena se připravuje na dítě, nakupuje vybavičku, chystá věci pro sebe i pro dítě do porodnice, uklízí dům, aby byl připraven na příjezd dítěte. Navozuje ochranný instinkt u matky. Péče o dítě může vyvolat ochranné postoje i u muže, což má vliv na příznivý vztah k matce a dítěti. Prolaktin také ovlivňuje spánek, což vede k tomu, že po porodu je spánek matky spíše povrchní. Ve spojení s oxytocinem podporuje ochotu ženy pečovat o dítě. V partnerském vztahu však prolaktin v tomto období způsobuje snížení libida. Žena upřednostňuje dítě a tím se snižuje sexuální zájem o partnera. (Geisel, 2004)

Hormon adrenalin dodává matce energii při péči o dítě, jelikož dítě vyžaduje zvýšenou bdělost matky. Při porodu jí dodává sílu, podporuje poslední kontrakce a umožňuje bdělost potřebnou k navázání vztahu s dítětem. (Geisel, 2004)

1.2.3 Otcovská role

Otec byl dříve považován především jako živitel rodiny, jako vzdálená osoba, pro kterou bylo těžké aktivně se zapojit do rodinného života. V dnešní době již u mnoho mužů toto tvrzení neplatí. Role otce zahrnuje každodenní starání se o děti, koupání, přebalování, krmení. Dochází k tzv. pečovatelskému otcovství, kdy muži pečují o své děti s láskou, rodičovství sdílejí se svou partnerkou, pomáhají jí tím, že některé činnosti vykonávají sami, což vede k vyrovnaným partnerským vztahům a zároveň nedochází k manželským neshodám a rozvodům. Avšak ne všichni otcové se zapojují do péče o dítě. Existují i otcové, kteří nemají zájem o dítě a tráví svůj volný čas jako dříve. Stýkají se se svými kamarády, věnují se sportu, navštěvují hospody, a podobně. (Matějček, 2005; Sedláček a Plesková, 2008)

Někteří otcové často po narození dítěte pociťují, že přestávají být středem pozornosti své partnerky a mohou se cítit vyloučení ze společného života. Může se u nich také objevovat žárlivost na své dítě a mohou si připadat přebytní. Proto je důležité, aby si otec ke svému dítěti vytvořil pevné citové pouto, které se prohlubuje nejen k dítěti, ale i k matce například přítomností otce při porodu. Porod je výjimečná situace, kdy se z muže a ženy stane matka a otec, kteří společně s dítětem tvoří rodinu. Jedná se o silnou zkušenost, která zpevňuje partnerskou intimitu. Partner svou přítomností při porodu poskytuje rodičce oporu a psychickou pomoc. Žena se tak během porodu necítí osaměle, má vedle sebe někoho, na koho se může obrátit, kdo jí pomůže, povzbudí. Navíc si partner může vzít dítě po porodu do náruče a přivítat se s ním, čímž dochází k vytvoření silného citového vztahu otce k dítěti. Mimo to otcové, kteří byli přítomni u porodu, se více zapojují do péče o dítě, tráví s ním více času a častěji a rádi se mu věnují. Partneri by se měli společně domluvit, zda bude otec přítomný u porodu. Otec by totiž neměl být nucen partnerkou k účasti u porodu, pokud se na to sám necítí. Zároveň platí, že pokud nechce partnerka, tak by ji neměl nutit a porodu by se neměl účastnit. (Gregora et al., 2007; Richter a Schäfer, 2007; Říčan, 2004)

Role partnera je důležitá nejen během porodu, ale také po porodu. Zejména první měsíce po porodu, kdy dítě vyžaduje noční kojení, by měl partner pomáhat své partnerce s péčí o dítě, aby si mohla odpočinout. Během tohoto období se často i otcové mohou cítit stejně

tak jako matky unavení, vyčerpání péčí o dítě, nočním buzením, což se může odrážet i na sexuálním životě. Proto je po narození dítě důležitá vzájemná komunikace mezi partnery. (Richter a Schäfer, 2007)

1.2.4 Prarodiče

V životě rodiny hrají důležitou roli prarodiče. Pomáhají, když se rodina ocitá v problémech, poskytují dětem útočiště, bezpečí, rozmazlují je, chlubí se s nimi. Mimo to mohou prarodiče umožnit mladým rodičům společné a samostatné trávení volného času tím, že na požádání rodině pomohou a děti pohlídají. Očekává se však od nich, že nebudou zasahovat do rodiny, výchovy dětí a nebudou přejímat roli rodičů. (Matějček, 2003)

Některé mladé matky však odmítají pomoc od své matky, případně tchýně po narození dítěte. Jedná se o dvě rozdílné generace, které mohou mít jiné pohledy na těhotenství, porod, kojení, péči o dítě, což může vést ke vzniku konfliktů mezi nimi. (Geisel, 2004)

1.3 Základní potřeby dítěte od narození do 3 let a jejich vliv na rodinu

„Mateřská láska a něha je pro dítě nesmírně důležitá a ničím nenahraditelná; mateřská náruč je pro ně místem největšího pocitu bezpečí.“ (Matoušek, 2009, s. 171) Vztah mezi rodiči a dítětem vzniká již před jeho narozením. Dítě vnímá matčiny pohyby a emoce a reaguje na ně svými pohyby. Porod je pro většinu žen stresující a vyčerpávající událostí v jejich životě. Po porodu se však u matek objevují pocity štěstí, radosti, ale zároveň mohou ženy pociťovat únavu a vyčerpání. Důležitým okamžikem k navázání společného kontaktu je přiložení dítěte k matčinu prsu co nejdříve po porodu. Raný kontakt matky a dítěte již v porodnici má pozitivní vliv na jeho vývoj, proto se doporučuje, aby byl co nejčastější. V současné době se umožňuje přítomnost otců při porodu, která působí pozitivně na vztah otce a dítěte. (Matoušek, 2003; Špaňhelová, 2003)

Rozvoj vztahu dítěte a matky od narození do tří let prochází několika fázemi rozvoje ega, kterými se zabývala Margaret Mahlerová. V první „autistické“ fázi dítě nerozlišuje sebe ani matku od okolního světa. Tato fáze trvá od narození do druhého měsíce. Teprve okolo druhého měsíce si dítě začne uvědomovat matku, jako objekt, který uspokojuje jeho základní životní potřeby. Druhá „symbiotická“ fáze rozvoje ega trvá od třetího měsíce do šestého měsíce. V tomto období dítě neodlišuje sebe od matky. Avšak odlišuje sebe od okolního světa. Stále je matka bytostí, která uspokojuje jeho základní životní potřeby, a mnohé aktivity jsou prožívány společně. Například krmení nebo koupání. Třetí fáze „sepa-

račně-individuační“ trvá od sedmi měsíců do dvou let. V této fázi dítě postupně odlišuje sebe od matky, dochází na to, že je samostatnou bytostí. V tomto období narůstá separační úzkost a dítě neustále vyžaduje blízkost mateřské osoby. Poslední fáze „stálosti objektu“ trvá od dvou do tří let. V této fázi si dítě vytváří svou vlastní identitu. (Langmeier a Krejčířová, 2006; Mahlerová, 1975 cit. podle Vágnerová, 2005)

1.3.1 Novorozenecké období

Během novorozeneckého období se dítě adaptuje na nové prostředí a na nové podmínky. V prvních dnech života je dítě spíše spavé. Novorozenec prospí přibližně 20 hodin denně. Některé děti mohou mít převrácený režim spánku a bdění, mohou být v prvních dnech neklidné, což může ztěžovat rozvoj vztahu s rodičem, jelikož toto období může být náročné pro rodiče. Novorozenec je závislý na svém okolí, převážně na matce. Svou matku pozná čichem, dokáže také rozeznat její hlas a její obličej. Se svým okolím se dorozumívá prostřednictvím křiku. Křikem přivolává pečující osobu, dožaduje se jídla, upozorňuje na bolest, plné plenky, zimu nebo teplo, na nudu, či na něco jiného, co se mu nelíbí. Matka většinou po několika dnech dokáže rozlišit, čeho se dítě křikem dožaduje. (Langmeier a Krejčířová, 2006; Matoušek, 2003; Říčan, 2006; Vágnerová, 2005)

„Mateřské mléko je pro novorozence tou nejdokonalejší stravou,“ (Chmel, 2004, s. 130) jelikož obsahuje všechny potřebné látky pro dítě, a proto ho nelze ničím plně nahradit. Kojení posiluje pouto mezi matkou a dítětem. Novorozenec si po několika dnech spojí kojení s přítomností matky. U matky kojení vede k rychlejšímu hojení ran po porodu, snižuje riziko vzniku nádorů prsů a vaječníků. Navíc kojením může matka kdekoliv a kdykoliv dítěti poskytnout potřebnou stravu. Pro dostatečnou tvorbu mléka je třeba přikládat dítě k prsu co nejčastěji, obzvláště během novorozeneckého období. K tomu, aby se mohla matka od dítěte vzdálit v období kojení, je vhodné odstříkat mléko pomocí ruky nebo odsávačky mateřského mléka. Poté může osoba, která za matku pečuje o dítě, poskytnout dítěti kdykoliv stravu. (Gregora et al., 2007; Chmel, 2004)

Novorozenecké období ovlivňuje rodinný život více než kterékoliv jiné období života. Muži si v tomto období musí navyknout na to, že se o svou partnerku dělí s někým jiným. U novopečených otců se může objevovat žárlivost, mohou se cítit odstrčení. Mohou žárlit na své dítě, které je momentálně středem pozornosti a zároveň mohou mít obavy ze ztráty své manželky. Matky si musí navyknout na změny denního režimu, často jsou nevyspalé, vyčerpané, unavené, mohou prožívat stres z množství nových povinností a mohou mít po-

cit, že nic nestíhají. Dále se u nich může objevovat zvýšená emoční labilita spojená s obavami, že nezvládnou svou novou roli, roli matky. Pro ženy je v tomto období obzvláště důležitá emoční podpora svého partnera, aby nedošlo k výskytu tzv. poporodního blues, které je spojené s dlouhodobými depresemi, úzkostmi a strachem z nezvládnutí mateřské role. Důležitá je také pomoc partnera při péči o dítě, která prohlubuje partnerský vztah. Fyzickou pomoc, ale i psychickou oporu mohou matce v tomto období poskytovat i prarodiče. Mohou matce umožnit odejít od dítěte na nějakou dobu, aby se mohla rozptýlit od vyčerpávajících mateřských povinností. (Šmolka, 2011; Špaňhelová, 2003; Vágnerová, 2007)

1.3.2 Kojenecké období

Kojenecké období trvá od jednoho měsíce po jeden rok. U kojence dochází během dne ke střídání spánku a bdění. Díky tomu, že kojeneček zpočátku prospí 14 - 18 hodin, později 12 - 17 hodin denně, má matka více volného času. Tento čas je však podmíněn její přítomností v blízkosti dítěte. Kojeneček se zpočátku ještě dorozumívá se svým okolím křikem. Křikem se dožaduje jídla, reaguje na bolest, dožaduje se pozornosti matky. Křik začne ustávat okolo třetího měsíce, kdy se začne objevovat broukání. Po šestém měsíci začíná žvatlat, opakuje slabiky. V jednom roce se objevují první slova, díky kterým se komunikace dítěte s rodiči zlepšuje. (Langmeier a Krejčířová, 2006; Vágnerová, 2005)

V prvních třech měsících může rodiče potrápít tzv. excesivní pláč dítěte. Tento pojem bývá často nahrazován dětskou kolikou, která ovšem bývá spojována s gastrointestinálními potížemi. Na rozdíl od křiku, kterým se dítě dožaduje uspokojení svých základních životních potřeb, je tento pláč nevysvětlitelný, dlouho trvající a obtížně utižitelný. Excesivní pláč je ten, který se vyskytuje u zcela zdravého kojence po dobu více jak 3 hodin denně, více než 3 dnů v týdnu a v průběhu více než 3 týdnů. Možnou příčinou tohoto pláče může být alergická reakce na kravské mléko nebo jinou potravinu, nevyzrálost gastrointestinálního traktu, nebo porucha vztahové vazby mezi matkou a dítětem. Excesivní pláč dítěte má vliv na celou rodinu. Rodiče se mohou cítit vyčerpaní, úzkostní, mohou se dostat do sociální izolace, mohou se objevovat konflikty, a podobně. (Masopustová, 2011)

Dále dochází k vývoji pohyblivosti dítěte. Zpočátku zvedá hlavičku při položení na břicho, okolo třetího měsíce se k tomu připojí opírání se o předloktí, přibližně okolo osmého měsíce se dítě samo posadí a začíná lézt. Následně se samo postaví s oporou a brzy je dítě schopno chůze s dopomocí. S rozvojem pohyblivosti souvisí větší nároky na hlídání dítěte.

Matka musí být nestále v pozoru, jelikož každou chvíli se dítě ocitne někde jinde. Poté, co se dítě naučí ložit je schopno si hrát i půl hodiny v blízkosti své matky. Prozkoumává své okolí, podniká malé výpravy a někdy mu ani nevádí, že se mu matka ztratí z očí. Dítě i matka si mohou vzájemně vyměňovat úsměv nebo dotyk a oba vědí, kde se druhá osoba nachází. Pokud se však matka zvedne k odchodu, případně pokud se dítě vyleká nebo se zraní, tak se dítě co nejrychleji k ní vrací. (Bowlby, 2010; Matoušek, 2005; Říčan, 2006)

Ve čtyřech měsících dítě dokáže uchopit samo předmět a často jej dává do úst. Sáním a kousáním poznává své okolí. Okolo šestého až devátého měsíce se objevují první zuby. Toto období bývá náročnější na péči, jelikož se u dítěte mohou objevit zvýšené teploty, zvracení, dítě bývá mrzuté a často plačtivé. V šesti měsících kojeneček aktivně zatřepe s chrastítkem, v jedenácti měsících dokáže udržet menší předmět palcem a ukazováčkem, držet si láhev a pít z hrnečku. (Říčan, 2006)

Ve dvou měsících vyjadřují děti pocity libosti prostřednictvím úsměvu. Úsměv je také prostředek komunikace. Ve třech až čtyřech měsících dokážou projevit radost i nespokojenost. Ve čtyřech měsících se objevují zlostné reakce a hněv, obzvlášť když se kojenci pláčem nepodaří upoutat pozornost k přivolání matky. V pěti měsících se objevuje strach. (Matoušek, 2009; Vágnerová, 2005)

Kojeneček v prvním půlroce dokáže rozeznat svou matku podle vůně a podle jejího hlasu, ale není k ní ještě plně připoután. Nevadí mu, když o něj v tomto období pečují i jiná osoba. Na přelomu půlroku dochází k připoutání se k matce, případně ke dvěma či třem jiným osobám, kteří o něj pečují. Plně rozvinutý citový vztah k mateřské osobě je již okolo sedmého měsíce. Dítě dává matce přednost před jinými osobami a dokáže ji i odlišit od ostatních osob. Vnímá matku jako objekt, který je trvalý, který existuje, i když je fyzicky nepřítomna. Matka je pro něj nejvýznamnější osobou, která dává dítěti pocit jistoty a bezpečí. Dítě je spokojené, když je matka nablízku, dožaduje se její náručí a chce, aby jej matka chovala. Odloučení matky, případně jiné osoby, která o dítě pečují, se projevuje tzv. separační úzkostí. Kojeneček se dožaduje její pozornosti, objevují se protesty dítěte, když je pokládáno do postýlky, pocity zoufalství v nepřítomnosti matky a pláč, když se matka ztrácí z jeho blízkosti. Dítě poslouchá, zda neuslyší matku nebo její pohyby. Okolo jedenáctého až dvanáctého měsíce dokáže dítě předvídat hrozící odchod matky, proto se protesty dítěte objevují dříve, než dojde k odchodu matky. (Bowlby, 2010; Matějček, 2003; Říčan, 2006; Vágnerová, 2005)

Citové pouto k mateřské osobě souvisí také se strachem z cizích lidí, který se objevuje okolo sedmého až osmého měsíce. Dítě v tomto období dokáže rozeznat známé tváře, tedy bezpečné, od neznámých neboli nebezpečných. Přičemž strach z cizích osob se projevuje zejména plačtivostí dítěte v jejich přítomnosti, ztuhnutím a připoutáním se k matce. O to intenzivnější bývají tyto reakce v případech, že matka nechá dítě s cizí osobou. Pokud je odloučení dlouhodobější, tak dítě může po jejím návratu reagovat zvýšenou mírou separační úzkosti nebo dokonce i citovým odcizením, pokud trvalo odloučení delší dobu. Po krátkodobém odloučení při návratu dítě vítá matku, pláč ustává, dítě se usmívá, tiskne se k matce a je opět spokojeno v její náruči. (Bowlby, 2010; Matějček, 2003; Říčan, 2006)

Od šestého měsíce se objevuje i citový vztah kojence k otci. Otec je pro něj v tomto období významnou osobou za předpokladu, že se o dítě zajímá, věnuje se mu. I když platí, že pro otce není tak typická základní péče o kojence, ale spíše hra s nimi, která se odlišuje od hry kojence a matky. Otcové upřednostňují spíše fyzickou hru, která u kojence vyvolává spoustu pozitivních emocí. Oproti tomu hra matky a kojence je spíše verbální a matky častěji využívají hru s hračkami. (Langmeier a Krejčířová, 2006; Vágnerová, 2005)

Pro matku může být kojenecké období zátěžové. Stále ještě nemá tolik času pro sebe a své záliby. Některé matky jsou příliš unavené a nevyspalé, mohou se u nich projevovat negativní emoce jako vztek, nervozita, podrážděnost. Mohou se cítit uzavřeny v domě, může se u nich objevovat pocit izolovanosti a stereotypu. Toto období bývá zároveň spojováno s celkovou vyčerpaností organismu. Proto by neměly matky zapomínat i na péči o sebe a stále platí, že je pro matku důležitá emoční podpora manžela. (Špaňhelová, 2003)

1.3.3 Batolecí období

Batolecí věk trvá od jednoho do tří let. Batolecí období je charakteristické osamostatňováním se a postupným uvolněním se z vazby na matku. Batolecí období je významné také tím, že batole začíná chodit a mluvit. Batolata si rády hrají samy a dospěle ke své hře nepotřebují. (Říčan, 2006; Vágnerová, 2005)

Během batolecího období se rozvíjí jazykové schopnosti a dovednosti. K jejich rozvoji dochází prostřednictvím napodoby, kdy dítě napodobuje řeč dospělé osoby. Dále také pomocí zpětné vazby, kterou dospělý učiní k sdělení dítěte tím, že například ujasní nepřesnosti sdělení, obohatí sdělení, a podobně. Jazykové schopnosti a dovednosti se mohou také rozvíjet například modelováním, kdy rodiče mohou používat známá slova či věty, které opakují a čekají na odpověď batolete. Zpočátku zná batole pouze několik slov, okolo dvou

let umí pojmenovat osoby a věci, ve třech letech umí říct krátký příběh, básničky, písničky. (Vágnerová, 2005)

V batolecím věku dochází k rozvoji pohybových aktivit. Dítě dokáže ložit, později chodit. Zlepšená pohyblivost umožní batoletě objevovat okolní svět a věci, které jsou v jeho dosahu. S rozvojem lezení a chůze musí být matka neustále ve střehu, musí dítě stále sledovat. Oproti tomu má větší volnost, může se vrátit ke svým koníčkům a zálibám. (Říčan, 2006; Špaňhelová, 2003; Vágnerová, 2005)

V batolecím věku dochází k rozvoji sebeobsluhy. Batole pomáhá při oblékání, později je schopno se samo obléct a svléct, začíná jíst a pít samo, učí se ovládat vyměšování a udržovat čistotu. (Langmeier a Krejčířová, 2006)

Kolem dvou let se batolata často vztekají a vzdorují. Dovedou spadnout na zem a kopat do věcí okolo nich. Vztekají se, když něco chtějí, když po nich chce někdo něco jiného, když musejí jít ven, aniž by chtěli. Toto období vzdoru může přetrvávat do tří let. (Matějček, 2000)

V roce a půl se závislost batolete na matce zvyšuje, jelikož „*batole si přeje, aby matka sdílela radost z každé dovednosti a zkušenosti, kterou ono získá.*“ (Říčan, 2006, s. 108) Zpravidla od dvou let dítěte, v některých případech i dříve, se odloučení dítěte od matky projevuje silnými reakcemi, obzvlášť u dítěte, které doposud nebylo odloučeno od své matky. Reakce dítěte jsou závislé na mnohých faktorech, na tom, zda je matčin odchod pomalý, tichý, zda je hlučný, rychlý, apod. Toto odloučení probíhá ve třech fázích. První fáze, fáze protestu, nastává většinou ihned po odloučení, ale může také nastat i se zpožděním, pokud je dítě například něčím zaujato. Fáze protestu trvá několik hodin a při delším odloučení i několik dní. Dítě křičí, pláče a neustále volá svou matku. Může sebou házet a lomcovat s postýlkou. Je nešťastné z jejího odchodu a očekává, že se jeho matka opět vrátí. V druhé fázi, fázi zoufalství, dítě odmítá jiné osoby a oblíbené hračky, jeho pláč začíná ustupovat a chování dítěte se jeví jako pasivní. Třetí fáze, fáze citového odcizení, je charakteristická odpoutáním se od matky. Dítě začne projevovat zájem o své okolí, je schopno přilnout k jiné osobě a je opět usměvavé a společenské. Silné vazebné chování se u většiny dětí objevuje do konce třetího roku. Děti, které v tomto věku již navštěvují mateřskou školku nebo jesle, mohou být po odchodu matky rozladěny a častěji si vyžadují pozornost učitelky. Toto chování ustupuje po třetím roce, kdy dítě už je schopno vydržet bez matky, cítit se v bezpečí v cizím prostředí a zapojit se do hry s jinými dětmi. (Bowlby, 2010)

V případě, že je dítě ponecháno ve známém prostředí, se cítí spokojeno. Některé děti, zejména dvouleté, mohou být zneklidněny tím, že se octnou v cizím prostředí. Typickým příkladem je rodinná dovolená. Děti mohou být neklidné, plačtivé. Naopak jiné děti jsou rády, že se octnou v prostředí, které je pro ně nové, a takovou situací nejsou zneklidněny. Důležitou roli v obou případech hraje přítomnost matky. (Bowlby, 2010)

Mezi druhým až třetím rokem se u batolete rozvíjí rodinná identita. Batole ví, že součástí rodiny je matka, otec, sourozenci, prarodiče, apod. Otcové ožívují denní stereotyp batolete, kladou důraz na dodržování pravidel, na plnění požadavků, podporují samostatnost dítěte, usnadňují separaci z vazby na matku. V batolecím období se rozvíjí také vědomí domova. Domov je pro batole místo, kde žije, spí, hraje si. Ale také místo, kde jsou věci, nábytek. Místo kam přicházejí a odkud odcházejí jeho blízcí. Domov je pro něj místo, kde získává pocit bezpečí a jistoty. V rámci socializace batolete dochází také k rozvoji kontaktů s širší rodinou. Vytrácí se také strach z cizích osob. Mění se vztah s vrstevníky, který se projevuje především ve hře. Zpočátku jsou pro batole ostatní děti vnímány jako jiné objekty či hračky, postupně však upřednostňují hru s dětmi před hrou s dospělými. (Matějček, 2003; Vágnerová, 2005)

1.4 Profesní role ženy

Na počátku mladé dospělosti člověk přijímá profesní roli, kterou si sám mohl vybrat a připravit se na ni. Každá profese je jinak hodnocena, podle toho, jakou má prestiž ve společnosti. Součástí identity člověka je jeho profesní pozice, která je zároveň znakem příslušnosti k určité sociální vrstvě. Ovlivňuje tedy sociální status člověka. Člověk se musí časově přizpůsobit profesní aktivitě, která zasahuje do jeho života a má vliv na jeho životní styl. Profesní aktivita je určitý stereotyp, který se dennodenně opakuje ve stejném čase. (Vágnerová, 2007)

Profesní role uspokojuje základní psychické potřeby člověka. Díky profesní roli člověk získává nové zkušenosti, dochází k rozvoji jeho kompetencí. Může uplatnit své dovednosti, schopnosti, talent. Člověk se může prosadit, budovat si svou profesní kariéru. Dále profesní role naplňuje potřebu smyslu jeho života, tím, že jeho pracovní činnost je něčím užitečnou. Pracovní činností se člověk stává ekonomicky nezávislý, samostatný. Setkává se s jinými lidmi, navazuje zde nové přátelské vztahy a může vyjít z osamocení, které je spojeno s pobytem doma. (Langmeier a Krejčířová, 2006; Vágnerová, 2007)

Prvních deset let mladé dospělosti se považuje za období profesního startu. V tomto období dochází k experimentování s různými profesemi. Poté nastupuje fáze profesní konsolidace, kdy dochází k identifikaci s určitým profesním postavením. Člověk si zvolí pracovní činnost, která odpovídá jeho představám. Snaží se odvádět dobrý výkon, díky kterému může dosáhnout lepší sociální pozice. Získává zkušenosti. Rozvíjí se jeho profesní kariéra. (Vágnerová, 2007)

Po narození dítěte dochází k asymetrii rolí. Profesní role ženy má po narození dítěte jiný sociální význam v porovnání s mužskou profesní rolí. Nevyžaduje totiž ekonomické zabezpečení rodiny, ale má doplňovat tradiční ženskou roli, která spočívá v péči o rodinu. Mimo to profesní role ženy zvyšuje sociální status ženy, podporuje sebevědomí ženy a tím potvrzuje její rovnoprávnost s mužem. (Langmeier a Krejčířová, 2006; Vágnerová, 2007)

Rozlišujeme tři typy postojů žen ke své profesi. Některé ženy vnímají své zaměstnání jako doplněk role manželky a matky. Převažuje zde ekonomická hodnota. Tento postoj se objevuje převážně u žen s nízkou kvalifikací. Profesní pozice těchto žen má zpravidla nízký sociální status, a proto se nejeví pro muže jako konkurence. Dále jsou to ženy, pro které je jejich profesní role stejně významná jako role manželky a matky. Tento postoj převládá u žen vysokoškolsky vzdělaných. V partnerském vztahu převládá symetrie role muže a ženy, dochází k dělbě domácích prací. A na závěr jsou to ženy, pro které je profesní role významnější než role manželky a matky. Cílem těchto žen je budování kariéry. (Vágnerová, 2007)

U některých žen nastává situace, kdy musí volit mezi rodinou a kariérou a v období, které je pro ni příznivé k založení rodiny, se musí vzdát svého pracovního místa. Tím, že nastoupí na mateřskou a následně na rodičovskou dovolenou pak většinou dochází k poklesu finančních prostředků, které má rodina k dispozici po narození dítěte. Rodině vzniká více výdajů a nastává situace, kdy se musí uskromnit oproti období, kdy oba partneři pracovali. Současně musí rodiče obstarat novorozenému dítěti základní výbavu, která v dnešní době přijde na několik desítek tisíc korun českých. (Janošová, 2008; Říčan, 2006)

Ve většině případů nastupuje na rodičovskou dovolenou žena. Ne vždy to tak ovšem musí být. V některých případech se žena rozhodne, že dá přednost kariéře před péčí o dítě, která se pro ni může jevit jako více náročná. Na mateřskou a rodičovskou dovolenou pak zpravidla nastupuje muž. Dříve to bylo povoleno pouze ve výjimečných případech. V situaci, kdy rodičovskou roli nemohla zastat žena, nejčastěji v případě její nemoci nebo smrti.

V současné době má muž stejná práva jako žena. Po narození dítěte může nastoupit na mateřskou a následně na rodičovskou dovolenou, na kterou odchází v současné době asi 1% otců. Je to dáno zejména tím, že muž je vnímán jako živitel rodiny a v případě, že jeho platové ohodnocení je vyšší než ženy, tak není důvod proč tuto situaci měnit. (Sedláček a Plesková, 2008)

Dávky v mateřství a rodičovství

Před porodem vzniká ženě nárok na peněžitou pomoc v mateřství, na kterou následně navazuje rodičovský příspěvek. Na peněžitou pomoc v mateřství má nárok žena, která se účastnila na nemocenském pojištění v době nástupu na peněžitou pomoc v mateřství alespoň po dobu 270 kalendářních dní za poslední dva roky před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství. Žena může nastoupit na mateřskou dovolenou nejdříve 8 týdnů před očekávaným dnem porodu, nejpozději však 6 týdnů. Mateřská dovolená trvá 28 týdnů. V případě, že žena porodí dvě a více dětí, trvá podpůrní doba 37 týdnů. Výše dávky, kterou žena pobírá, činí 70% redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. (Peněžitá pomoc v mateřství, 2012)

Další dávka, na kterou má rodič nárok v souvislosti s péčí o dítě je rodičovský příspěvek. Podle právní úpravy platné od 1. 1. 2012 činí celková částka rodičovského příspěvku 220 000 Kč, přičemž může rodič, který pečuje o dítě, tuto částku čerpat maximálně do 4 let věku dítěte. Měsíční výše rodičovského příspěvku se pohybuje v rozmezí od 3 800 Kč do 11 500 Kč, dle denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství. (Rodičovský příspěvek, 2011)

Mimo tyto dvě základní dávky mohou rodiny s dětmi pobírat přídavky na dítě nebo jednorázový příspěvek v souvislosti s narozením prvního dítěte - porodné. Tyto dávky jsou vázány na příjem rodiny, který musí být nižší než 2,4 násobek životního minima rodiny. (Porodné, 2011; Přídavek na dítě, 2012)

1.5 Společenský život ženy

Společnost můžeme chápat jako celek, ve kterém lidé žijí a fungují. Můžeme ji také chápat jako skupinu osob, která spolu žije a pracuje. Pro dospělého člověka jsou důležité přátelské vztahy, které bývají intimní a spojené se sdílením prožitků, názorů a aktivit. Během dospělosti narůstá zejména u žen počet hlubokých přátelských vztahů, ale objevují se i proměnlivé kontakty s jinými lidmi například při sdílení svých volnočasových aktivit nebo volno-

časových aktivit svých dětí. V rámci přátelského vztahu ženy svým přítelkyním sdělují důvěrnosti, osobní záležitosti, své pocity. Naopak přítelkyně pomáhají ženám při zvládnání zátěží, poskytují jim emoční oporu a pomoc. Mohou s nimi „sdílet problémy, které jí izolovaný život v rodině přináší.“ (Vágnerová, 2007, s. 133) Tato přátelství jsou však náročné na čas a energii, což může být při celodenní péči o dítě problém, zejména pokud jsou jejich přátelé bezdětní. Novopečená matka se může dostat po narození dítěte do emocionální izolace, ke které dochází v případě, že postrádá důvěrný vztah k jiné osobě. (Vágnerová, 2007; Výrost a Slaměník, 2008)

Po narození dítěte se často mění i okruh přátel. Partneři nemají dostatek času na návštěvy restaurací, kin, divadla, které dříve navštěvovali buďto sami nebo společně se svými přáteli. Mění se komunikační témata, která jsou zaměřena zejména na dítě, proto si mnohdy nemají se svými bezdětnými přáteli co říct. Mění se zájmy a koníčky z období před narozením dítěte. Mnohdy pak dochází k jejich přerušení. Oproti tomu rodiče díky svým dětem navazují nová přátelství, která vznikají v kroužcích dítěte, na hřišti, a podobně. (Richter a Schäfer, 2007)

Izolace ženy na rodičovské dovolené

Většina lidí má potřebu být s jinými lidmi, přáteli, kamarády, rodinou, partnery, apod. a tím se snaží vyhnout sociální izolaci. Mají tedy základní lidskou potřebu – afiliaci, která spočívá v „*touze člověka vyhledávat a navazovat kontakty a vztahy s jinými lidmi.*“ (Výrost a Slaměník, 2008, s. 249) Mimo to „*prítomnosť blízkej osoby umocňuje pocity šťastia pri radostných chvíľach a, naopak, poskytuje úľavu a útechu pri smútku, bolesti a sklamaní.*“ (Verešová et al., 2007, s. 115)

Potřeba afiliace je u každého člověka jiná a závisí na situaci, ve které se člověk nachází. Přesto se objevují situace, kdy člověk raději volí samotu, kdy potřebuje přemýšlet, sám se s něčím vyrovnat, načerpat sílu. Člověk může také prožívat stav osamění, když opustí svou rodinu, přátele a ocitá se v novém prostředí. Tím, že nemá nablízku své přátele a příbuzné se dostává do sociální izolace. „*Rodičovství je automaticky spojováno se zátěží sociální izolace a se stereotypem domácí práce.*“ (Vágnerová, 2007, s. 145) Vedle toho existuje i emocionální izolace, kdy člověk postrádá důvěrný vztah k jiné osobě. (Výrost a Slaměník, 2008)

Pojem izolace matek se používá teprve v posledních letech. Dříve byla matka obklopena po porodu příbuznými, kteří ji podporovali. Pomáhali jí s domácností, starali se o dítě a o

matku pečovali. V současnosti to tak již nefunguje. Žena je na vše mnohdy sama. Stereotypní péče o dítě a domácnost může být pro ženu na mateřské dovolené stresující. Mnohé matky se cítí během mateřské dovolené izolovány, jelikož v tomto období dochází ke snížení sociálních kontaktů na minimum. K izolaci dochází zejména tehdy, pokud matka nemá někoho, kdo by dítě pohlídal. Tím jsou kontakty s okolím omezeny pouze na krátké setkání, případně setkání s blízkými manželskými páry, které mají také děti. (Geisel, 2004; Langmeier a Krejčířová, 2006; Vágnerová, 2007)

1.6 Volný čas a jeho proměna po narození dítěte

V současné době je pro člověka život bez volného času nepředstavitelný. Jedná se o čas, ve kterém se člověk může věnovat svým zálibám, bavit se, odpočívat. Dumazedier chápe volný čas jako *„souhrn činností, kterým se jednatlivec může oddat v plné míře, nebo aby si odpočinul, uvolnil se, rozvinul svoje poznatky, nezainteresované vzdělání, svoji sociální participaci anebo svoji tvořivou schopnost po tom, jak se zbavit svých povinností pracovních, rodinných a společenských.“* (Dumazedier, 1966 cit. podle Kavanová a Chudý, 2005, s. 11) J. Pávková označuje volný čas jako *„dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, dělám je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.“* (Pávková et al., 2008, s. 13) B. Hofbauer vnímá volný čas jako *„čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností.“* (Hofbauer, 2004, s. 13) Nebo například Wrocziński, který definuje volný čas jako *„čas, který zůstává po splnění rodinných, pracovních a společenských povinností, který je určený na odpočinek a zábavu nebo na rozvoj vlastních zájmů v souladu se zálibami a láskami.“* (Wrocziński, 1968 cit. podle Kavanová a Chudý, 2005, s. 11)

Volný čas plní několik důležitých funkcí. Čáp rozlišuje tři základní funkce volného času - odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti. Odpočinek slouží k vyrovnání únavy, která vznikla při práci. Patří sem například kulturní odpočinek a sport. Zábava je určena k přerušení jednotvárnosti dne, týdne. Zde mohou být zařazeny neobvyklé činnosti a činnosti, které přerušují jednotvárnost. Poslední funkcí, kterou volný čas plní je rozvoj osobnosti. Patří zde jak duševní, tak tělesný a sociální rozvoj osobnosti, například zvyšování vzdělávání, zájmová činnost a účast na společenském životě. (Kavanová a Chudý, 2005)

Šmolka (2008) rozlišuje tři typy partnerského trávení volného času. Jedná se o volný čas, který partneři tráví společně, dále čas, který tráví partneři sice společně, avšak bez vzájemné součinnosti a čas, který tráví odděleně. Na začátku manželství převládá společné trávení volného času. V tomto období spolu partneři neustále komunikují, chodí do společnosti, věnují se jeden druhému. Ale i zde platí, že část svého volného času tráví odděleně, každý sám se svými přáteli nebo u svých zájmů a koníčků. Trávení volného času může totiž vést i ke vzniku partnerských problémů. Problém nastává tehdy, když jeden z partnerů nevěnuje dostatek času druhému, věnuje se pouze své práci, svým koníčků a zapomíná na druhého partnera, rodinu. Může nastat také situace, kdy naopak jeden z partnerů nenechá druhého odpočinout si, věnovat se jeho zálibám. Postupně se začleňuje do partnerského soužití trávení volného času bez vzájemné součinnosti. Po narození dítěte je důležité, aby partneři trávili volný čas i každý sám, například se svými přáteli, aby udržovali kontakty mimo rodinné prostředí nebo volný čas trávili u svých koníčků a zájmů. Partneři by se měli vzájemně střídat v péči o dítě, případně by měli využívat pomoc své rodiny, především prarodičů, protože pro novopečené rodiče jsou důležité i chvíle, které tráví společně. Kdy si mohou povídat, vyrazit spolu někam nebo si plně užívat chvíli, kdy nejsou nikým rušeni. (Kratochvíl, 1985; Šmolka, 2008; Šmolka, 2011)

Někteří lidé tráví volný čas o samotě, jiní společně s menší skupinou lidí a jiní lidé upřednostňují rušný společenský život. Matky, které mají rády společnost druhých osob a mají mnoho svých zájmů, soustřeďují své myšlenky na to, zda budou mít po porodu čas samy pro sebe. Čas, kdy se budou věnovat svým zájmům. Po narození dítěte se však tyto myšlenky vytratí. Mateřství totiž představuje velkou zátěž a je natolik časově náročné, že po narození dítěte často dochází k přerušení veškerých aktivit, kterým se ženy věnovaly dříve. Veškerá pozornost ženy je nyní zaměřena na dítě, které zabere veškerý její čas a možnost věnovat se sama sobě zmizí. V souvislosti s tím dochází k přerušení sociálních kontaktů a ženy se v tomto období mohou cítit osamoceny. Žena by přes veškeré povinnosti, které po narození dítěte má, neměla zapomenout na odpočinek a zábavu. Měla by si vyhradit čas sama pro sebe, který bude trávit sama, s partnerem, nebo s přáteli. Je vhodné trávit část svého volného času společně s lidmi se stejnými zájmy, například s jinými ženami na mateřské dovolené v rámci procházek s dětmi, v podobě návštěv zájmových kroužků dětí nebo například návštěvami mateřského centra. Dítě se v mateřském centru zabaví hrou s ostatními dětmi a hračkami, které nezná. Matka zde může navázat nové přátelství, získat nové informace, sdílet své emoce, zbavit se negativismu. Může zde získat nové znalosti a

dovednosti, účastnit se kurzů. Některé matky využívají službu hlídání dítěte v mateřském centru. Mezitím si mohou vyřídit osobní záležitosti, věnovat se svým zájmům, koníčkům, odpočinku nebo využít kurzů realizovaných mateřským centrem. Mimo mateřská centra existuje řada organizací, které nabízejí matkám na rodičovské dovolené hlídání dětí, například v rámci miniškoličky nebo jeslí. (Geisel, 2004; Gurrentz, 2003; Pávková et al., 2002; Vágnerová, 2007)

U jeslí nebo obdobného zařízení se však může vyskytnout problém související s odloučením dítěte od matky, případně od jiné pečující osoby. U dětí se mohou při odloučení od mateřské osoby vyskytovat pocity zoufalství, úzkosti, citové odcizení, duševní tíseň. Mohou se cítit nešťastně po odchodu mateřské osoby. Tyto pocity nastávají, když se dítě ocitne bez matky v neznámém prostředí s neznámými lidmi. Zásadní problém nastává, když matka odchází a dítě ponechává samo v jeslích nebo jiném zařízení. Dítě reaguje na její odchod pláčem nebo křikem, případně i vztekem. Pro učitelky může být pak náročné dítě utišit a i když dojde k utišení, tak se může pláč nebo křik opět objevit, zejména při ukládání dítěte ke spánku. Intenzita těchto reakcí může být nižší až minimální, když je dítě v jeslích umístěno společně se svým sourozencem nebo když o dítě pečuje osoba, kterou zná, například některý z prarodičů. I oblíbené hračky mohou zmírnit intenzitu reakcí při odloučení. Naopak u dětí, které jsou více rozmazlovány, je intenzita reakcí při odloučení vyšší. Po návratu z jeslí se mohou objevovat u dítěte obavy z dalšího odloučení a to může vést k většímu upínání se na mateřskou osobu. U kratšího odloučení dítě vítá mateřskou osobu s úsměvem a tiskne se k matce. Pokud bylo dítě rozrušeno, tak jej mateřská náruč uklidní. Oproti tomu časté a dlouhodobé odloučení od mateřské osoby může vést k citovému odcizení. Shledání dítěte s matkou může pak vést k pláči, případně k odstupu. Proto řada psychologů kritizuje vhodnost umístování dítěte mladší tří let do jeslí, jelikož umístění do jeslí je pro děti často nepříjemným a stresujícím zážitkem. (Bowlby, 2012)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 METODOLOGICKÁ ČÁST VÝZKUMU

Výzkum, který navazuje na teoretickou část, se zabývá změnami v životě ženy, které nastanou po narození dítěte. Zjišťuje, jak se změnil život žen po narození dítěte. Jak se proměnily partnerské vztahy, trávení volného času a zda tyto ženy pociťují izolaci od svých přátel, společnosti nebo od partnera. Dále výzkum zjišťuje finanční dopad nastoupení ženy na mateřskou a následně rodičovskou dovolenou. Na závěr zjišťuje, jak náročná byla péče o dítě v souvislosti s vývojem dítěte.

2.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, k jakým životním změnám dochází u žen v souvislosti s narozením dítěte. Zejména v oblasti volného času, partnerského vztahu, přechodu z profesní role do role matky, v oblasti společenského života a náročnosti období růstu dítěte.

2.2 Druh výzkumu a metody sběru dat

Zvolila jsem kvalitativní druh výzkumu, abych se prostřednictvím hloubkového rozhovoru s matkami na rodičovské dovolené mohla vžít do jejich současné situace „ženy na rodičovské dovolené“ a zjistit, jak náročná je pro ně jejich nová role – role matky.

Ke svému výzkumu jsem zvolila jako metodu sběru dat hloubkový rozhovor, který „umožňuje zachytit výpovědi a slova v jejich přirozené podobě, což je jeden ze základních principů kvalitativního výzkumu.“ (Lofland, 1971 cit. podle Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 160) Metoda hloubkového rozhovoru patří mezi nejpoužívanější metody v kvalitativním výzkumu. Použila jsem jeden ze dvou typů hloubkového rozhovoru - typ polostrukturovaného rozhovoru.

Oproti nestrukturovanému rozhovoru je tento polostrukturovaný rozhovor náročnější na přípravu. Tazatel si vytvoří okruh otázek, které jsou pro něj závazné, při tomto typu rozhovoru může měnit pořadí otázek, dávat doplňující otázky a prostřednictvím otevřených otázek může porozumět pohledu jiných lidí. (Mioviský, 2006; Švaříček a Šed'ová, 2007)

2.3 Výzkumný problém

Základní výzkumná otázka, kterou bych chtěla zkoumat, zní: „Jaké změny žena pociťuje po narození dítěte a jak se s těmito změnami vypořádává?“

Výzkumné otázky

Polostrukturovaný rozhovor se skládá z úvodních otázek a z pěti specifických výzkumných otázek (SVO1-5), vycházejících ze základní výzkumné otázky (ZVO). Dále z otázek tazatelských (TO01-TO55). Otázky jsou zaměřeny na oblast změn volného času ženy na rodičovské dovolené, dále na oblast partnerských vztahů, na oblast profesní, na oblast týkající se společenského života ženy a na oblast náročnosti růstu dítěte. Výzkumné otázky byly upraveny po uskutečnění předvýzkumu, který proběhl v srpnu 2012. Předvýzkum jsem zvolila proto, aby zjistila, zda mnou zvolené otázky jsou vhodně položené, zda jim respondentka rozumí. Po uskutečnění předvýzkumu jsem několik otázek doplnila, některé otázky jsem více rozvedla a jinak zformulovala.

Schéma polostrukturovaného rozhovoru

(ÚO) Úvodní otázky

- (TO01) Souhlasíte s účastí na výzkumu a s nahráváním rozhovoru?
- (TO02) Kolik je Vám let?
- (TO03) Bylo Vaše těhotenství plánované?
- (TO04) Kolik máte dětí? Kolik má/mají roků?
- (TO05) Jak dlouho už jste na rodičovské dovolené? Jak dlouho budete na rodičovské dovolené?
- (TO06) Plánujete další dítě? V případě že ne, tak proč?

(ZVO) Jaké změny žena pociťuje po narození dítěte a jak se s těmito změnami vypořádává?

(SVO1) Jak se změnil Váš volný čas po narození dítěte?

- (TO07) Jaké byly Vaše záliby, koníčky, zájmy před narozením dítěte?
- (TO08) Jak často jste se věnovala svým zálibám, koníčkům před narozením dítěte?
- (TO09) Věnujete se svým zálibám i nadále? Pokud ano, tak jak často? Pokud ne, tak proč?
- (TO10) Máte volný čas i sama pro sebe nebo jste neustále se svým dítětem?
- (TO11) Co děláte nyní během svého volného času?

- (TO12) Jak často máte volný čas?
- (TO13) Pomáhá Vám partner, případně rodina k tomu, abyste mohla mít čas sama pro sebe? Pokud ano, tak jak a jak často?
- (TO14) Jak se měnil Váš volný čas během růstu Vašeho dítěte?

(SVO2) Jak se změnil Váš manželský/partnerský vztah po narození dítěte a v průběhu rodičovské dovolené?

- (TO15) Byl Váš partner přítomen u porodu? Chtěl sám nebo jste chtěla vy nebo jste se vzájemně dohodli?
- (TO16) Jaké změny v manželském/partnerském vztahu pociťujete v souvislosti s narozením dítěte? Popište tyto změny v souvislosti s růstem Vašeho dítěte.
- (TO17) Jak se Váš partner změnil po narození dítěte?
- (TO18) Pocítila jste někdy v průběhu rodičovské dovolené odstup partnera? Jak se projevoval tento odstup?
- (TO19) Máte od narození dítěte s Vaším partnerem na sebe dostatek času nebo spíše méně času?
- (TO20) Jak se změnil Váš sexuální život po narození dítěte?
- (TO21) Pomáhá Vám Váš partner s péčí o dítě? Pokud ano, tak jak Vám Váš manžel/partner pomáhá s péčí o dítě? Jak často Vám partner pomáhá?
- (TO22) Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

(SVO3) Jaké změny pociťujete v souvislosti s přechodem z profesní role do role matky, tedy ženy na rodičovské dovolené?

- (TO23) Jaká byla Vaše profese před narozením dítěte?
- (TO24) Měla jste svoji práci ráda nebo těhotenství bylo pro Vás řešením nespokojenosti s Vaším pracovním poměrem?
- (TO25) Budovala jste si kariéru před odchodem na rodičovskou dovolenou?
- (TO26) Pracovala jste v kolektivu nebo sama? Pokud jste pracovala v kolektivu, jaké byly vztahy na pracovišti? Chybí Vám Vaši spolupracovníci?

- (TO27) Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu?
- (TO28) V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a současně máte více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s obdobím před narozením dítěte? V čem Vás tento příjem omezuje?
- (TO29) Mohla jste si před narozením dítěte dovolit více komfortu, věcí, častější a lepší rekreace? Chybí Vám tento komfort? Co Vám nejvíce chybí?

(SVO4) Jak se změnil Váš společenský život po narození dítěte?

- (TO30) Chodila jste před narozením dítěte do společnosti (tzn. do kina, divadla, barů, restaurací, apod.)?
- (TO31) Jak často jste chodila do společnosti?
- (TO32) S kým jste nejčastěji chodila do společnosti?
- (TO33) Chodila jste před narozením dítěte do společnosti s partnerem? Pokud ano, tak jak často?
- (TO34) Jak se změnil Váš společenský život po narození dítěte a v průběhu růstu dítěte?
- (TO35) Stýkala jste se s Vašimi přáteli před narozením dítěte? Jak často?
- (TO36) Došlo po narození dítěte k omezení styku s Vašimi přáteli?
- (TO37) Jak vypadá běžný den s Vaším dítětem, když je Váš partner v práci? Popište, k jakým změnám v trávení dne docházelo během růstu Vašeho dítěte?
- (TO38) Jak trávíte den, kdy je Váš partner doma např. o víkendu? Popište, k jakým změnám v trávení dne docházelo během růstu Vašeho dítěte?
- (TO39) Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?
- (TO40) Jak často a kde se stýkáte s jinými maminkami na rodičovské dovolené?
- (TO41) Navštěvujete s Vaším dítětem zájmové kroužky nebo jiné aktivity?
- (TO42) Kolikrát týdně navštěvujete s Vaším dítětem zájmové kroužky nebo jiné aktivity? / Proč nechodíte s Vaším dítětem do zájmových kroužků?

- (TO43) Setkala jste se během návštěv zájmových kroužků s novými lidmi, se kterými se i nadále stýkáte?
- (TO44) V čem vidíte přínos zájmových kroužků?
- (TO45) Pociťujete, že narození dítěte u Vás způsobilo izolaci od partnera, od přátel, od společenského života?
- (TO46) Kdy v průběhu rodičovské dovolené se u Vás objevovaly pocity izolace? Popište danou situaci, jaké byly Vaše pocity, jak jste se cítila?
- (TO47) Jak se vypořádáváte s těmito pocity?

(SVO5) Jak náročné bylo pro Vás období růstu dítěte?

- (TO48) Po porodu se může u některých žen objevovat zvýšená plačtivost či úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás? Vymizely tyto stavy samy nebo jste potřebovala něčí pomoc?
- (TO49) Cítila jste se v souvislosti s péčí o dítě vyčerpaná nebo unavená? Jak jste tuto situaci řešila? Kdo Vám pomáhal?
- (TO50) Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte.
 - Jak jste snášeli růst zubů?
 - Objevovaly se u Vašeho dítěte dětské koliky, které se vyskytují zpravidla do tří měsíců? Jak jste toto období snášela?
 - Bylo Vaše dítě vzdorovité?
 - Upoutávalo na sebe Vaše dítě pozornost křikem?
 - Dožadovalo se Vaše dítě Vaší pozornosti? Využívalo křik k upoutání Vaší pozornosti?
- (TO51) Jak se měnil režim spánku během růstu Vašeho dítěte? Co jste dělala během dne, když Vaše dítě spalo?
- (TO52) Kojila jste Vaše dítě? Jak dlouho? Dostala jste se někde bez Vašeho dítěte v období, kdy jste jej kojila?
- (TO53) U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bálo se také Vaše dítě cizích osob?

- (TO54) Jak reagovalo Vaše dítě, když jste odcházela pryč?
- (TO55) Mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dítěte dalo, co Vám naopak vzalo neboli co Vám chybí z doby před narozením dítěte?

2.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek byl vybrán na základě metody prostého záměrného výběru. Metoda záměrného výběru patří mezi jednu z nejrozšířenějších v kvalitativním přístupu. Je pro ni typické, že si vybíráme respondenty na základě jejich určitých vlastností. (Miovský, 2006)

Výzkumný vzorek byl tvořen jedenácti respondentkami - ženami na rodičovské dovolené, které před nástupem na rodičovskou dovolenou byly v pracovním poměru a žijí v manželském/partnerském vztahu, tedy nejedná se o matky samoživitelky. Ve výzkumu také rozlišuji, zda respondentky bydlí v obci (za obec je považováno bydliště do 2 000 obyvatel) nebo ve městě. K výzkumu jsem vybrala a oslovila respondentky z mého okolí, které splňují výše uvedené kritéria.

Respondentka č. 1

Jméno: Klára

Věk: 32 let

Počet dětí: 2

Věk dětí: 2 roky, 5 let

Délka rodičovské dovolené: 5 let (na 3+3 roky)

Bydliště: obec

Vzdělání: středoškolské vzdělání

Respondentka č. 2

Jméno: Jana

Věk: 24 let

Počet dětí: 1

Věk dětí: 1 rok

Délka rodičovské dovolené: 1 rok (na 2 roky)

Bydliště: obec

Vzdělání: vysokoškolské vzdělání

Respondentka č. 3

Jméno: Dorota

Věk: 29 let

Počet dětí: 1

Věk dětí: 15 měsíců

Délka rodičovské dovolené: 15 měsíců (na 4 roky)

Bydliště: obec

Vzdělání: středoškolské vzdělání

Respondentka č. 4

Jméno: Eva

Věk: 29 let

Počet dětí: 1

Věk dětí: 3 roky

Délka rodičovské dovolené: 3 roky (na 3 roky)

Bydliště: město

Vzdělání: vysokoškolské vzdělání

Respondentka č. 5

Jméno: Ivana

Věk: 25 let

Počet dětí: 2

Věk dětí: 10 týdnů, 4 roky

Délka rodičovské dovolené: 4,5 let (na 4+3 roky)

Bydliště: město

Vzdělání: středoškolské vzdělání

Respondentka č. 6

Jméno: Iveta

Věk: 26 let

Počet dětí: 1

Věk dětí: 2 roky

Délka rodičovské dovolené: 2 roky (na 3 roky)

Bydliště: obec

Vzdělání: středoškolské vzdělání

Respondentka č. 7

Jméno: Jarka

Věk: 38 let

Počet dětí: 1

Věk dětí: 1 rok

Délka rodičovské dovolené: 1 rok (na 2 roky)

Bydliště: město

Vzdělání: vysokoškolské vzdělání

Respondentka č. 8

Jméno: Katka

Věk: 32 let

Počet dětí: 2

Věk dětí: 2 měsíce, 1,5 roku

Délka rodičovské dovolené: 2,5 (na 2+3 roky)

Bydliště: obec

Vzdělání: vysokoškolské vzdělání

Respondentka č. 9

Jméno: Ema

Věk: 30 let

Počet dětí: 2

Věk dětí: 4 měsíce, 5 roků

Délka rodičovské dovolené: 5 měsíců (na 3 roky)

Bydliště: město

Vzdělání: vysokoškolské vzdělání

Respondentka č. 10

Jméno: Irena

Věk: 32 let

Počet dětí: 2

Věk dětí: 9 měsíců, 4 roky

Délka rodičovské dovolené: 4 roky (na 3+2 roky)

Bydliště: město

Vzdělání: středoškolské vzdělání

Respondentka č. 11

Jméno: Markéta

Věk: 37 let

Počet dětí: 2

Věk dětí: 3 roky, 13 roků

Délka rodičovské dovolené: 3 roky (na 3 roky)

Bydliště: město

Vzdělání: vysokoškolské vzdělání

2.5 Průběh výzkumu

Pro danou problematiku jsem se rozhodla především proto, že jsem v současné době také na rodičovské dovolené a zajímaly mě názory a pocity jiných žen na rodičovské dovolené. Nejdříve jsem oslovila vybrané respondentky z mého okolí a zeptala se, zda se výzkumu

zúčastní. Většina respondentek souhlasila s účastí na výzkumu, pouze dvě ženy odmítly účast na výzkumu z důvodu ostychu. Všechny respondentky, které jsem k výzkumu vybrala, bydlí ve Zlínském kraji. Na začátku rozhovoru jsem se respondentkám představila a následně jsem je seznámila se svým výzkumem. Dále jsem je ujistila o anonymitě, požádala je o souhlas k participaci na výzkumu a o souhlas s nahráváním rozhovoru. Všechny respondentky souhlasily a tyto souhlasy byly zaznamenány na nahrávce. Rozhovory jsem uskutečnila v průběhu roku 2012 a začátkem roku 2013. Rozhovory byly zrealizovány zejména v domácnostech respondentek, dva rozhovory se uskutečnily v rámci veřejných prostorů. Tři respondentky měly během rozhovoru u sebe své děti, které zasahovaly do rozhovorů a vyžadovaly pozornost své matky během rozhovoru. Proto jsem musela některé rozhovory realizovat a nahrávat ve více etapách. Rozhovor jsem přerušila, a jakmile to situace umožnila, opět jsme v rozhovoru pokračovaly. Ostatní rozhovory se uskutečnily bez vyrušení.

Délka rozhovoru se pohybovala v rozmezí 15 až 30 minut. K fixaci dat jsem použila metodu audiozáznamu, kdy jsem všechny rozhovory nahrála prostřednictvím zvukového záznamu na mobilním telefonu. Následně jsem všechny rozhovory přepsala. Metodu audiozáznamu jsem vybrala především proto, že jako výzkumník si nemusím dělat poznámky. Tato metoda mi pomůže zaznamenat obsah rozhovoru a také mi umožní kdykoliv si znovu rozhovor poslechnout. Přepisy rozhovorů byly náročné na přesnost, i co se týká času přepisování. Přepisy rozhovorů jsou vloženy jako přílohy diplomové práce. (Miovský, 2006; Švaříček a Šedřová, 2007)

3 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT

Prostřednictvím hloubkového rozhovoru, konkrétně typu polostrukturovaného rozhovoru, s jedenácti respondentkami jsem získala informace potřebné pro výzkum. Výsledky výzkumu jsem zpracovala prostřednictvím metody otevřeného kódování. Kódováním jsou údaje, které jsme získaly, analyzovány a opět skládány novými způsoby. V rámci otevřeného kódování se vytváří kategorie, které na sebe vážou různé podskupiny pojmů. Tyto kategorie následně pojmenujeme vhodnými názvy. (Miovský, 2006)

Poznatky, které jsem získala pomocí hloubkového rozhovoru s respondentkami, jsem roztrídila do šesti kategorií:

- Partnerské trable
- Každá koruna dobrá
- Přátelství
- Od společenského života k zájmovým kroužkům
- Čas na sebe
- Náročnost péče o dítě

3.1 Partnerské trable

Porod dítěte je významná událost, která změní dosavadní způsob života partnerů. Někteří muži se zúčastní porodu. Jsou rádi, když partnerka projeví zájem o jejich přítomnost při porodu. Svou přítomností pomáhají své partnerce v těžké chvíli, jsou jí oporou. Jiní muži se na přítomnost při porodu necítí. Většina respondentek uvedla, že jejich se účastnil porodu. Dvě respondentky uvedly, že jejich partner nebyl přítomný při porodu dítěte. V prvním případě se partner nechtěl účastnit porodu a v druhém se vzájemně dohodli, že bude lepší, když partner nebude přítomný při porodu. U ostatních respondentek byl jejich partner rád, že může být přítomen porodu a v případě dalšího porodu se zúčastnil automaticky. Iveta například uvádí: „*Já jsem chtěla a Michal chtěl taky. On teda s tím došel první, že by byl rád, kdyby tam mohl být se mnou. Takže to jsem byla velice ráda.*“ Katčín partner původně nechtěl být u porodu, ale ona ho nakonec přesvědčila: „*Původně nechtěl. Pak jsem ho nějak přesvědčila a to byl hrozně rád, že tam byl. A u druhého už se na to těšil celou dobu dopředu.*“ Nebo Ivana popisuje jejich situaci ohledně přítomnosti partnera při porodu: „*No, jakože řekl mi automaticky, že půjde. Tak nějak ani nepřemýšlel, že by nešel. Já jsem chtě-*

la taky. A teda u prvního jako chvilku znejistěl, že neví, že se trošku bál a nakonec šel. A u druhého už automaticky hned.“

Po porodu nastává pro oba partnery nová situace. Už nejsou sami jako dříve a nyní se středem pozornosti stává dítě. V souvislosti s tím může dojít ke změnám v partnerském vztahu. Osm respondentek pocítilo změny v partnerském vztahu. Jana, Ema Irena a Markéta uvádějí, že po narození dítěte mají s partnerem na sebe méně času. Například Ema uvádí: *„Ano, méně spolu komunikujeme a máme méně času, který strávíme společně.“* Eva popisuje jejich situaci ve spojení s dítětem a jeho růstem: *„Tak samozřejmě, že na začátku, těsně po narození toho malého to byla nová situace pro nás oba. Museli jsme se to naučit nějak společně řešit. Museli jsme spoustu našich vzájemných věcí řešit jinak, než jsme byli zvyklí do té doby. Ale tak jak malý roste, tak víc věcí je možných upravit. Nezáleží to už jenom na tom dítěti. Tak se vzájemně můžeme domluvit.“* Dále popisuje, jak se její partner změnil po narození dítěte: *„Samozřejmě, že ho ty okolnosti donutily k tomu, že musel být více zodpovědný a už neměl starosti jenom sám za sebe a za mě, ale především za toho malého. Asi to pro něho byla nová situace a musel se s tím vyrovnávat.“* Ivana pocítila zlepšení jejich vztahu: *„Možná jakoby lepší takový ten vztah je. Takový jako víc zpečetěný těma dětma.“* Iveta zase uvádí, že po porodu si muž více váží ženy: *„Ano. Asi takové, že si ten chlap začal víc vážit té ženské vlastně po tom porodu, když viděl, co ta ženská musí všechno vytrpět.“* I Katka pocítila změny v partnerském vztahu: *„V partnerském vztahu už nikdy nejsme sami, už vůbec nejsme nezávislí, už nikdy si nemůžeme dělat nic tak, jak by jsme chtěli. Úplně ve všem musíme brát ohled na děti, na jejich režim a na jejich potřeby. To znamená, že se nemůžeme sbalit a odjet na dovolenou, protože se to nedá.“* Mimo to pocítila i změnu chování partnera po narození dětí: *„Ano, zapojil se víc do domácího života, do domácích prací. Stará se o to, o co jsem se dřív starala sama. A z takového bezstarostného kluka je starostlivý otec.“*

Většina respondentek po narození dítěte nepocítila odstup partnera. Odstup pocítily pouze tři respondentky, z toho dvě jen částečně. Jarka vnímá odstup partnera tím, že se nyní partner dělí mezi ni a dceru. Naopak Dorotín partner ji vyčítá, že by mohla dítě dávat více babičkám, ať mají více času na sebe. Katka vnímá odstup partnera zejména, když má pracovní problémy: *„Ano. Když má starosti v práci, tak se mnou velmi málo komunikuje. Vybíjí si na mně vztek, špatné nálady. To třeba dřív jsem nezažila, protože jsem mohla třeba z toho domu odejít a nebýt s ním. Ale teď odejít nemůžu. Takže jsou to takové vlny. Prostě jak on*

má nálady, tak má někdy větší zájem a někdy menší zájem být s námi a věnovat se nám nejen, že tu fyzicky je, ale i na nás myslet. Ale je to podle toho, jaké má vytížení pracovní.“

Po narození dítěte však většina respondentek pocítila, že už není tolik času, který by mohly trávit s partnerem společně, sami dva. Jak uvádí Irena: *„Vůbec nejsme spolu sami, pořád jsou s námi naše děti.“* Většinu času tedy tráví společně s dětmi, jako rodina. Jana uvádí: *„Máme na sebe méně času. Ale zase trávíme čas společně jako rodina tím, že se společně staráme o malou.“* Podobná názor má i Dorota: *„My se spíš snažíme, když už tak být spolu všichni tři.“* Čas, který mohou partneři strávit společně bez dětí je ovlivněn například věkem dítěte nebo počtem dětí, jak popisuje Ivana: *„Ještě než byl malý na světě, tak docela hodně, protože malá už je větší, takže jezdí k babičkám, takže jo. Teďka to není úplně nejvíc.“* Mimo to je společný čas partnerů bez dětí ovlivněn pomocí rodiny, zejména prarodičů. Zde hraje roli, zda jsou prarodiče ještě v pracovním poměru, jako třeba u Ivety: *„...obě dvě babičky jsou docela mladé, tak každá má svoje zájmy, záliby, takže ani o víkendech jich nějak nechceme moc otravovat.“* Respondentky také dávají společný čas, který mohou strávit s partnerem do spojení s časem, kdy děti spí. Čas, který mohou partneři strávit společně, může být ovlivněn i únavou nebo počasím, jako u Katky: *„Čas by byl, ale my v tom času jsme hrozně unavení, že třeba nejsme ani schopní si spolu povídat, natož něco jiného dělat. Ale to je zase tím, že se teďka bavíme v zimě. Třeba v létě to bylo úplně jinačí, protože v šest hodin šlo dítě spát a nebyli jsme tolik unavení a třeba každý večer jsme si zapálili gril a otevřeli lahvinku a poseděli jsme a povykládali jsme si spolu a cítili jsme, že toho času máme pro sebe dost. Ale teď je to i tím počasím i tou únavou po tom druhém porodu, že usnou děti a za chvíli usneme i my.“*

U většiny respondentek se změnil také sexuální život po narození dítěte. Poranění, způsobené po porodu jsou příčinou omezení sexu během šestinedělí, tak jako u Jany: *„Měla jsem náročný porod, takže během šestinedělí jsem na sex neměla ani pomyšlení. Ale jakmile se jizvy zahojily, tak se situace změnila a náš sexuální život se vrátil do starých kolejí.“* V některých případech se může šestinedělní vysazení sexu prodloužit, tak jako u Evy: *„Tak samozřejmě ze začátku jsem byla víc unavená ani jsem neměla příliš chuť na sex, ale třeba po tom půlroce věku dítěte se to v podstatě vrátilo do starých kolejí.“* Mnohé respondentky také pocítují, že po narození dětí se snížila frekvence sexu. Není na sex čas ani síly, jako to bylo v období bezdětného vztahu. Sexuální život ochabl.

Na fungující partnerský vztah má vliv i to, jak se partner zapojuje do péče o dítě. Všechny respondentky uvedly, že se partner o dítě stará. V některých případech více, někdy méně.

Některý každý den, jiný pouze dvakrát týdně. Záleží na tom, jak je pracovně vytížený, jak popisuje Jarka: „*No jakože on je docela pracovně vytížený, tak ve volných chvílích. Nedá se to kvalifikovat, jestli je to jednou týdně nebo jednou za měsíc, tak prostě jak má čas. Někdy je to vícrát, někdy je to míň.*“ Avšak když partnerka potřebuje, tak partner pomůže, pokud to jde. Ve většině případů si partner hraje s dítětem, chodí na procházky, krmí, koupe, uspává. S výjimkou přebalování, do toho se muži často nehrnou, tak jako partner od Doroty: „*No, teďka už jo. Ze začátku to bylo horší, bál se toho. Ale teďka už tím, že ta malá už je taková trošku samostatnější a sama běhá, tak už je to pro něho takové lepší, už si s ní víc rozumí. Když to bylo to miminko, tak jako choval ji, vozil kočárek a všechno, ale co se týká třeba přebalování, tak do toho se nehrnul.*“ Pokud je dětí více, tak se partner spíše věnuje staršímu dítěti a péči o mladší dítě obstarává matka, jako u Katky: „*Krmí, koupe, uspává každý den tu starší. Skoro na celé odpoledne si ji bere na starosti on, že ji zabaví. Přebaluje, chodí s námi na procházky, protože by jsem to sama nezvládla. Úplně všechno, kromě kojení, co dělám já pro děti, tak dělá i on.*“

Co se týká komunikace, tak všechny respondentky se shodly na tom, že po narození dítěte se komunikace s partnerem částečně změnila. Hlavním tématem komunikace se stalo dítě, jeho potřeby, dovednosti, jak popisuje Ivana: „*Teď se točí věci kolem rodiny, kolem dětí a ta témata jsou určitě otočené nějak jinak, úplně jiným směrem. Ale co se týče třeba zájmů, koníčků, tak ty zůstaly. Takže myslím si, že ne úplně. Ale určitě se bavíme i o jiných věcech.*“ Další častá odpověď byla, že komunikace je mimo dítěte zaměřena na partnerovu práci. Respondentka Ema ještě pocítila změnu ve frekvenci komunikace: „*Ano, nemáme sami na sebe tolik času, a proto spolu méně komunikujeme.*“

Kódy ke kategorii „Partnerské trable“

téma práce, otázka času, společný čas, náročný porod, sex, rány po porodu, hlídání, horší, nižší frekvence, sex je zpět, více si rozumí, obavy, priority, nová situace, zodpovědnost, únava, chuť na sex, téma dítě, zpečetěný vztah, rodina, společné víkendy, chvílka na sebe, pracovní vytíženost, změny ve vztahu, ohled na dítě, starostlivý otec, starosti v práci, špatné nálady, společná péče, spánek dítěte, nedostatek času, ztráta síly

3.2 Každá koruna dobrá

Většina respondentek měla svou práci před odchodem na mateřskou dovolenou ráda. Například respondentka Katka uvádí: „*Já jsem svou práci zbožňovala.*“ Najdou se však i ta-

kové ženy, pro které bylo těhotenství řešením. Ač už se jednalo o problémy se zaměstnavatelem, problémy související s přechodem na jiný typ pracovního úvazku nebo problémy s úpadkem firmy. Respondentka Markéta uvádí: „...*byl to v podstatě útěk...*“ Irena mluví o přechodu na mateřskou dovolenou: „*Měla jsem svoji práci ráda, ale zároveň to bylo řešení u krachující firmy.*“

Některé respondentky si před odchodem na mateřskou dovolenou budovaly kariéru a snažily se odvádět svou práci co nejlépe. Katka svou situaci popisuje: „*Budovala jsem si kariéru před úmyslem otěhotnět. Pak už jsem tomu podřídila všechno, i odmítala jsem nabídky prací, protože by mi znesnadnily možnost mít dítě.*“ Jiné respondentky vykonávaly svou práci, aniž by si budovaly kariéru. Dorota se o tom vyjadřuje: „*Určitě jsem nebyla nějaká taková kariéristka. To ne.*“

Před narozením dítěte vykonávaly ženy svou profesi, za kterou byly oceněny. Přejít na rodičovskou dovolenou mohou ženy vnímat jako pokles sociálního statusu, který každá respondentka vnímá jinak. Nejčastěji jej dávají do souvislosti s příjmy nebo sociální prestiží. Polovina respondentek pocítila v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu. Respondentka Markéta se vyjadřuje o sociálním statusu ve spojení s příjmy: „...*když se změní sociální postavení, tak tady po té finanční stránce dva platy a jeden plat to je pocítit vždycky.*“ Ema spojuje snížení sociálního statusu v souvislosti s životem s dětmi: „...*tím, že nechodíme nikam do společnosti a jsme jen doma s dětmi.*“ Eva odkazuje na rodičovský příspěvek: „...*předtím jsem byla zvyklá, že jsem měla svůj příjem měsíční. A teď vlastně jsem byla odkázaná na rodičovský příspěvek a nemohla jsem si dovolit kupovat tolik věcí jako předtím.*“ Nebo například Katka pocítila pokles prestiže: „*Ano, protože předtím jsem byla paní manažerka a všichni mě museli poslouchat a cítila jsem se, že dělám moc dobře svoji práci a že jsem velmi ceněna. A teďka někdy vyčítám manželovi, že mám pocit, že jsem pro něho jak hadr, služka, že dělám práci v domácnosti a ta není nijak oceněna.*“ Zbylé respondentky nepocítily pokles sociálního statusu.

Profesním uplatněním se stává člověk ekonomicky nezávislý. Většina respondentek v souvislosti s přechodem na mateřskou a následně rodičovskou dovolenou pocítila pokles finančních prostředků. Dříve měly respondentky svůj příjem, nyní musí z určité částky vyžít společně s dítětem. Mají tedy více výdajů, a proto se musí častěji ohlížet na to, co kupují, nemohou si dopřát tolik komfortu, jako to bylo dříve. Musí více přemýšlet nad tím, co kupují, jak uvádí Dorota: „...*musí se člověk dívat na ty peníze. Předtím jsem se tolik*

ohlížet nemusela. Teďka opravdu je to takové, že jestli to mám koupit teď nebo počkat, až to budou mít někde ve slevě. Je to už takové větší přemýšlení nad tím.“ Iveta popisuje finanční situaci: „Předtím jsem byla sama vlastně a měla jsem svoji výplatu sama pro sebe. A teďka, když to řeknu tak, tak máš půlku z toho, cos měla předtím a musíme z toho vyžít dva. Musíme se postarat o to dítě a náklady co se týče domácnosti a tady to. Ten partner taky pomáhá. Ale ty peníze, na které jsem byla zvyklá, tak chybí to na takový denní život.“ A také Eva se zamýšlí nad jejich finanční situací: „Tak předtím jsem byla zvyklá, že jsem pobírala vyšší příjem a teď přece jenom se musím vlézt se svými výdaji tady do toho příspěvku. Takže nemůžu si kupovat tolik věcí. Musím více přemýšlet nad tím, co kupuju.“ Jarka pokles finančních prostředků díky úsporám nepocítila: „Jelikož jsem měla nějaké našetřené peníze, tak bych neřekla, že mě to teď nějak omezuje. Určitě je ten příjem nižší, ale dokážu s tím vyjít.“ Respondentka Katka udává pokles komfortu do souvislosti s dětmi: „...není to otázka peněz, ale toho času. Toho, že mám...nechci, aby to vyznělo blbě, na krku ty děti. Takže se nemůžu sbalit a užít si toho komfortu.“ U Jany jsou hlavním důvodem také děti. Především věk dítěte a upřednostňování dítěte před sebou: „Dříve jsem si často na sebe něco kupovala, jezdili jsme v zimě i v létě na dovolenou do zahraničí. V létě k moři a v zimě lyžovat. Od té doby, co jsem otěhotněla, jsme nikde nebyli. Ale důvodem je také hlavně to, že malá je na lyžování zatím malá a k moři s ní letadlem ještě nechceme letět. Ještě aspoň rok chceme počkat. A teď spíše chci, aby malá pěkně vypadala, takže raději než na sebe nakupuji pro ni oblečení nebo hračky. V obchodech je tolik krásných věcí na děti, tak člověk těžko odolává, když zvažuje, zda má něco koupit nebo ne. Potom pak zbývá méně peněz na mě.“ Obdobná situace je i u ostatních respondentek, kdy upřednostňují dítě před sebou a v porovnání s pracovním obdobím si mohly koupit jiný sortiment věcí, dopřát si dovolené a více o sebe pečovat.

Kódy ke kategorii „Každá koruna dobrá“

řešení, jiné priority, omezování se, užitečnost, ocenění, nedostatek ocenění, úspory, více, postačující, ohlížení se, výdaje, značkové věci, rodičovský příspěvek, změny příjmu, přemýšlení, více osob, cena, peníze

3.3 Přátelství

Všechny respondentky pracovaly v kolektivu. Neustále je obklopovali spolupracovníci. Po narození dítěte opustily svou práci, tím pádem i své spolupracovníky. Některé respondentky se i během rodičovské dovolené stále stýkají se svými bývalými spolupracovníky, jiné

spíše udržují kontakt přes internet nebo mobilní telefony, jelikož nemají čas na fyzický kontakt s nimi, jak uvádí například Irena: „*Ano, chybí mi. Bohužel se s nimi nestýkám, protože na to není čas. Občas si zavoláme nebo jsme v kontaktu přes internet.*“ Jarce chybí spolupracovníci: „*Měly jsme kolektiv takové zdravé jádro, do kterého jsem teda patřila i já a bylo to jako fajn. Setkávaly jsme se, slavily narozeniny, svátky. Takže jo, určitě chybí.*“ A kvůli dítěti musela s nimi omezit kontakt: „*...jelikož prostě pokaždé neseženu hlídání, tak je to omezenější než když jsem byla v práci.*“

Každá respondentka měla před narozením dítěte své přátele, se kterými se stýkala. Některé ženy se stýkaly s přáteli několikrát do týdne, jiné několikrát do měsíce. Záleželo na tom, jak byly pracovně vytížené a kolik měly volného času. Katka například uvádí: „*Několikrát týdně. Já jsem měla hodně volného času po večerech.*“ Přátelství bylo součástí života Markéty: „*...naplňovalo mi to život víceméně.*“ Dále popisuje frekvenci stýkání se s přáteli: „*Jednou, dvakrát do týdne plánovitě a pak byli lidi, které jsem potkala nárazově, že jsme si třeba povykládali nebo jsme se někam posadili.*“ Po narození dítěte došlo u všech respondentek k omezení styku s přáteli. Nejčastěji se jednalo o přátele, které nemají děti, jak popisuje například Dorota: „*No s některými došlo k omezení, protože děti nemají a naopak zase jsem získala spoustu přátel tím, že vlastně mají taky malé dítě, takže se scházím s nimi.*“ Některé ženy uvádějí, že poté, co se narodily děti i jejich známým, došlo opět k navázání kontaktu nebo k častějším kontaktům s nimi. Jako u Ivety: „*Tím, že se z ostatních kamarádek staly taky maminky, tak se vídáme ještě častěji než předtím. Snažíme se, aby děcka byly v kolektivu, aby si zvykaly na ostatní děti, takže je to stýkání docela časté.*“

Narozením dítěte vznikají i nová přátelství. Všechny ženy, s výjimkou jedné, uvedly, že se stýkají s jinými maminkami na rodičovské dovolené. Nejčastěji se jedná o ženy z okolí nebo jejich kamarádky, které mají také děti. Buďto chodí na procházky nebo se vzájemně navštěvují doma, jako Jana s kamarádkami: „*Buď jezdíme na procházky s kámoškou, nebo se střídáme, jednou jsme u nich a jednou u nás. Děti si pohrají a my pokecáme.*“ Dále se stýkají s jinými ženami v rámci návštěv mateřských center, herniček, kaváren s dětským koutkem. Děti se zabaví s jinými dětmi a matky si mohou povykládat. Markéta ráda navštěvuje tato zařízení: „*Já i vyhledávám takové ty akce, dětská centra nebo rodičovská centra, aby se vlastně dítě vyžilo a já se potkala a s někým jiným si povykládala.*“ Respondentky také uváděly, že styk s jejich přáteli je ovlivněn počasím a ročním obdobím, jako třeba

uvedla Ivana: *„Tak v zimě většinou někde vždycky u někoho doma, nebo chodíme do kavárny, do dětského koutku. V létě chodíme ven, na písek, do plavání, tak nějak.“*

Kódy ke kategorii „Přátelství“

hrací dny, navštěvování se, virtuální kontakt, zabavení dětí, bezdětní přátelé, telefonní kontakt, procházení se, novinky, přerušení styku, nedostatek času, přátelé s dítětem, otázka času, dětský koutek

3.4 Od společenského života k zájmovým kroužkům

Společenský život byl součástí života respondentek. Do společnosti chodily buďto se svým partnerem, nebo s přáteli. Některá častěji, jiná méně často. Nejčastěji respondentky uvádějí, že do společnosti chodily o víkendech. Navštěvovaly kina, divadla, bary, restaurace. Po narození dítěte se společenský život ženy změnil. V některých případech úplně vymizel z jejich života a do společnosti už tyto ženy vůbec nechodí. Dorota uvádí, jak se změnil její společenský život po narození dítěte: *„No, změnil se tak, že teďka nechodím do společnosti. Radši posedíme doma u televize a odpočineme si.“* Místo toho, aby si šly někam posedět s partnerem a se svými známými, tak si je raději zvou na návštěvy domů, aby nemusely dát dítě na hlídání a vzdálit se od něj. Stejně tak to řeší Jana: *„Nechodím si s přáteli posedět do baru jako dříve, spíše kamarádky přijdou posedět ke mně domů.“* Společenský život je ovlivněn kojením, jak uvádí Eva: *„Tak ze začátku, když se malý narodil, tak můj společenský život nebyl v podstatě žádný zhruba do toho půl roku. Takže jsem byla pořád s dítětem. Protože jsem ho kojila, tak jsem musela být pořád s ním. Ale od toho půl roku jsem ho mohla nechávat častěji někde na hlídání. Nemusela jsem být stále s ním, takže potom od toho půl roku se to neustále zlepšovalo.“* Zpočátku hlídání nevyužívala ani Klára: *„Když měl třeba půl roku, tak člověk ho nechtěl nechat tak často samotného. Ne samotného, ale třeba s babičkami. Takže to jsme nechodili do společnosti nebo do toho kina. Dá se říct, že skoro vůbec. A posléze, když člověk nechal to dítě u babiček, tak se mohlo. Ale není to tak často, jak předtím. Třeba jen jednou za měsíc. Člověk je nechce tak často nechávat na hlídání u těch babiček a dědečků.“* Jarce se také změnil společenský život, nyní je ovlivněn tím, zda má nebo nemá hlídání pro dítě: *„Tak samozřejmě se to omezilo. Je to dáno tím, že vlastně s dítětem všude nemůžete. Pokud nějak jdu a beru si dítě, tak zase musím vybírat, kde můžu s tím dítětem jít. A když jsme sami, tak zase je to vázáno na to dítě, na to jestli mám hlídání nebo nemám. Když někam chci jít, tak musím si zajistit hlídání, abych mohla nějak jít.“* Obdobná situace je nejen u Jarky, ale i u jiných žen. Katka odpověděla stručně:

„Zmizel.“ Ema vnímá svůj společenský život obdobně: „Změnil se tak, že nyní už žádný společenský život není.“ Irena na otázku, jak se změnil její společenský život po narození dítěte, uvádí: „Omezil se.“ A i Markéta popisuje, jak se změnil její společenský život: „Vyměnila jsem kamarádky, lidi, se kterými jsem se stýkala denně za maminky na mateřské dovolené, což byly kolikrát ted'ka v mém věku i maminky o deset let mladší. A takovéto běžné kamarádství se vlastně limitovalo spíš na občasné posezení u kávy.“

Zpočátku je společenský život a styk s přáteli také ovlivněn kojením dítěte. Některé respondentky kojily déle, jiné přestaly kojit brzy, okolo třech měsíců věku dítěte. Některé řešily situaci, kdy musely odejít z domu bez dítěte, odstříkáním mléka nebo umělou výživou. Ve většině případů se však respondentky z domu bez svého dítěte nedostaly během doby, kdy výhradně kojily. Ven se dostaly pouze v době mezi kojeními, jak uvádí Eva: „Ze začátku to bylo náročné. Vlastně do toho půl roku, kdy jsem ho výhradně kojila, to jsem se dostala jenom opravdu na ty dvě hodiny, co bylo mezi těmi dvěma kojeními. Ale potom od toho půl roku, kdy už dítě dostávalo jiné příkrmy, tak už to bylo lepší a už se dalo někdy i dát k babičce na hlídání. Že už nebylo závislé na tom kojení. Takže potom už jsem se dostala víc ven nebo už jsem ho mohla nechávat na to hlídání.“

Společenský život ženy nahradily zájmovými kroužky, které navštěvují se svým dítětem. Nejčastěji se jedná plavání dětí, cvičení dětí, případně o návštěvy heren nebo mateřských center. Většinou alespoň jednou týdně navštěvují alespoň jeden kroužek. Některé respondentky, které nenavštěvují s dítětem nic, uvedly, že zvažují spíše do budoucna. Respondentka Katka bydlela ve městě, kde navštěvovala se svou dcerou zájmový kroužek. Na podzim se přestěhovala na vesnici, kde se nevyučují žádné kroužky pro malé děti, není zde žádná herna ani mateřské centrum. Katka uvádí: „Ano, to jsem bydlela ve městě a ted' bydlím na vesnici a nemám nic v dosahu ... je mi to hrozně líto. Potřebovala bych buď koupit auto, nebo mít jenom jedno dítě.“ I Jana si stěžuje na život ve vesnici: „U nás ve vesnici žádné kroužky a aktivity pro takto malé děti nejsou, což je škoda.“ Stejný problém je i u ostatních žen, které bydlí na vesnici. Musejí dojíždět se svým dítětem do blízkého města, kde se zájmové kroužky vyučují a herny jsou.

Žena se díky návštěvám zájmových kroužků nebo heren dostane do společnosti jiných lidí, pozná jiné lidi, může si popovídat o mateřských starostech, může dávat rady ostatním matkám, odreaguje se. Polovina respondentek uvedla, že se i nadále stýká s jinými matkami, se kterými se poznala během návštěv zájmových kroužků dětí, jako Markéta: „Našla jsem si tam nové kamarádky nebo jsem si tam našla třeba kamarádky, které se staly mými přítel-

kyněmi. *Možná bych ty lidi ani jinak nezahlédla.*“ Druhá polovina uvádí, že se baví pouze v rámci návštěv zájmových kroužků a následný kontakt neudrží.

Návštěvy zájmových kroužků jsou přínosem jak pro dítě, tak pro matku. Přínosem pro dítě je, že se dostane do kolektivu jiných dětí, může si pohrát s hračkami, které doma nemá, naučí se něco nového a dojde k vyplnění volného času jak dítěte, tak matky. Dojde k oživení dne a narušení denního stereotypu. Dorota vidí přínos návštěv heren hlavně v předání informací a rad: *„No, tak určitě se tam dozvím různé informace, které jsem třeba nevěděla. Nebo spousta maminek mi poradí, když malá, ač už je to nachlazení nebo je to výchova dětí nebo vývoj dítěte. A zas na druhé straně třeba já zas dávám rady těm druhým maminkám, které si s něčím neví rady a mají mladší dítě jak to naše. A je to i takové trošku odreagování se. Že člověk vidí, že ty starosti nejsou jenom u nás, ale jsou všude jinde.*“ Eva vidí přínos jak pro dítě, tak pro sebe a partnera: *„Tak dítě přijde už do nějakého kolektivu dalších dětí, kde se učí společenské vztahy, učí se, že musí půjčovat věci a že musí být slušný a ochotný. Asi je to pro něho dobré. Pro nás je přínos, že taky přijdeme vlastně do jiného prostředí a setkáváme se tam vlastně se stejně starými lidmi, kteří tam řeší podobné problémy jako my a my vidíme, že v tom nejsme sami.*“ Ivana vidí také přínos jak pro dítě, tak pro ni: *„Zprvė to není stereotyp, nejsme pořád doma. Malá, nebo děti prostě celkově se s kolektivem naučí, s dětma různě, různé pohybové aktivity, všechno tam mají. Nesedíme furt doma a seznámíme se s novými dětma, maminkama. Tak celkově. Já si myslím, že je to dobré teda i pro děti i pro maminky určitě.*“ A například Katka vidí přínos pro ni v tom, že si může s někým povykládat: *„Tak pro dítě, že vidí jiné děti, co dělají, jak si hrají a má tam nějakou interakci s těmi dětmi. No a já vlastně to samé, že poznám nějaké lidi a má si s kým popovídat o těch nudných mateřských věcech, které třeba manžela by až tak nezajímaly a hlavně nemá jinou zkušenost, že potkám někoho, kdo má jinou zkušenost.*“

Kódy ke kategorii „Od společenského života k zájmovým kroužkům“

obavy z hlídání, snížení frekvence, pořád s dítětem, kojení, žádné hlídání, těhotenská nevolnost, stesk, každý víkend, zábavy, únava, úplná izolace, žádný společenský život, upřednostňování dítěte, styk s jinými dětmi, zábava, odreagování se, přerušování stereotypu, nedostatek času, informace, rady, podobné problémy, nic v dosahu, vesnice, problémy s dopravou, kroužky, nové vztahy, styk s lidmi

3.5 Čas na sebe

Každá žena měla své zájmy, koníčky, kterým se věnovala. Některá žena se jim věnovala denně, jiná několikrát za týden, za měsíc. Podle volného času, kterým disponovala. Iveta popisuje, jak často se věnovala svým koníčkům: *„Skoro každý den. Plavání každý den, protože plavání jsem měla v práci, takže já vždycky po práci, jak jsem skončila, jsem si šla zaplavat. A běhání tak dvakrát týdně. A bruslení, to jsme snad chodívali taky každý den po práci, protože já jsem měla pracovní dobu dobrou. Plavání končí v jednu hodinu, ve dvě nanejvýš. Takže já jsem byla o půl třetí doma. Něco se rychle pomohlo pouklízet doma rodičům a potom už jsem měla čas sama na sebe. Takže potom jsem se mohla věnovat koníčkům.“* Po narození dítěte všechny respondentky uvedly, že se již svým koníčkům, zájmům nevěnují, a pokud ano, tak jejich frekvence se výrazně snížila. Iveta se tedy věnovala svým koníčkům každý den, nyní už se jim nevěnuje téměř vůbec: *„Tím, že já tady takto nikoho nemám, žádnou, teda babičku jo, ale ona ještě chodí do práce., takže nemám nikoho, kdo by mně mohl takto pohlídat, abych já si mohla jít na půl hodiny zaběhat. Takže to ne. A s kočárkem, když byl Šimon malý, tak já jsem s ním chodívala bruslit. Šimona jsem dala do kočárku a šli jsme bruslit. Ale teď už je veliký a v kočárku nevydrží, takže už ani to ne.“* I Katka popisuje, jak se změnila frekvence jejích koníčků: *„Každý den, ale mnoho málo času. Třeba dřív to bylo každý den dvě hodiny a teď třeba každý den dejme tomu čtvrt hodiny. Určitě každý den na to co já chci, co mě baví, si najdu čas, ale už toho času není tolik.“*

Téměř všechny respondentky pocítily, že po narození dítěte již nemají čas samy na sebe. Neustále jsou se svými dětmi. Pokud respondentky uvedly, že volný čas mají, tak pouze za předpokladu, že partner nebo někdo jiný dítě pohlídá, jako Iveta: *„Pořád jsem se svým dítětem. Nejezdím nikde. Jediný den, kdy mám volno je čtvrtek odpoledne. To je jediný den, kdy vlastně babička vezme Šimona v kočárku, takže to mám čas sama na sebe. Ale to tak rychle něco pouklízet, zajít nakoupit pořádný nákup. Taky tam není času sama na sebe.“* Respondentky uváděly, že když mají volno pro sebe, tak se věnují domácnosti, odpočívají, zajdou si vyřídit potřebné záležitosti, sportují, věnují se studiu, nebo se stýkají s přáteli. Dále uváděly, že volný čas mají v době, kdy dítě spí. To se však věnují spíše domácím pracím nebo vařením, pokud se jedná o denní spánek. Syn od Markéty již během dne nespí, proto má volný čas až večer, jak uvádí: *„Mám volný čas pro sebe většinou do půlnoci. Od té desáté, kdy oni usínají. Do půlnoci si to vybírám pro sebe.“* Obdobně jsou na tom i jiné respondentky.

Volný čas žen se mění během růstu dítěte. Zpočátku dítě většinu dne prospí, proto některé ženy pociťují, že mají volného času více. Je to však pro ně spíše čas, kdy jsou v blízkosti dítěte. Nevzdalují se od něj. Třeba Dorota popisuje, jak se měnil její volný čas během růstu dítěte: *„No, když se malá narodila, tak to toho času bylo určitě víc, protože byla strašně hodňunka a vesměs jenom spala. I přes noc. Vlastně celou noc prospala, takže já jsem určitě nebyla taková unavená maminka po porodu, která si jakože zvyká na to, že má vedle sebe dítě, ale bylo to takové pohodové. Takže čím víc to bylo, čím víc to dítě bylo starší, tak tím bylo víc běhání kolem něho a starání se. Takže já jsem spíš ten začátek měla takový klidnější, pohodový. A teď už je to takový záprah větší. A že opravdu ten volná čas, pokud ji má u sebe nemám.“* Časem je dítě samostatnější a není již odkázáno pouze na péči matky. Tak jako popisuje Eva: *„Samozřejmě, že když se malý narodil, tak jsem neměla prakticky téměř žádný volný čas. Tak zhruba do toho jeho půl roku jsem byla neustále s ním a volný čas jsem měla spíše výjimečně. Ale od toho půl roku až roku už není problém ho nechat v podstatě na jakoukoliv dobu u babiček.“* Pro ženy je tedy důležitá pomoc rodiny, známých. Všechny respondentky uváděly, že pokud potřebují, tak jim někdo pomůže a dítě pohlídá. Nejčastěji se jedná o partnera, rodiče, příbuzné nebo kamarádky. Někdy je jejich pomoc častější, jindy méně častá. Mnohdy záleží na jejich pracovním vytížení.

Kódy ke kategorii „Čas na sebe“

koníčky, plánování, pomoc, hlídání, studium, odpočinek, bez volna, přátelé, domácí práce, vaření, spánek, přerušování, pracovní vytíženost, neustále s dítětem, vyhovění

3.6 Náročnost péče o dítě

Každý den se děje v životě ženy na rodičovské dovolené zaběhlý stereotyp. Ráno vstane s dítětem, posnídají, buď si hrají, nebo jdou na procházku. Záleží na počasí. Pak poobědvají a dítě uloží ke spánku. Jakmile se dítě vyspí, tak posvačí, opět si hrají nebo jsou venku. Následuje večeře, koupel a spánek. Denní režim se může lišit věkem dítěte nebo počtem dětí. Eva uvádí, jak vypadá její den s dítětem a jak se lišil během růstu dítěte: *„Tak vlastně ze začátku to dítě nemělo nějaký zvlášť vybudovaný režim, takže to jsem vlastně veškeré práce a veškeré své povinnosti jsem musela upravovat s ohledem na potřeby toho dítěte, kdy vlastně třeba dvě hodiny spal a potom byl zase hodinu vzhůru. Pak zase dvě hodiny spal. Když spal, tak jsem si dělala různé domácí práce nebo takové věci. Ale postupně jak dítě nabývalo nějaký režim, tak už se to dalo lépe plánovat ten pracovní den můj. A vlastně v současné době to vypadá tak, že ráno kolem 8 hodiny vstaneme, dáme si snídani, potom*

podle toho, jestli jsme doma nebo jdeme na nákup, tak se vypravíme. Jdeme na nákup nebo někde na procházku, když je pěkné počasí. Potom uvaříme oběd nebo máme ten oběd po předchozích dnech. Dáme si oběd. Po obědě si jde odpočinout na dvě hodiny. Mezitím já si udělám nějaké domácí práce a takové úklidy. Potom, jak se probudí, tak zase to závisí od toho, jaké je počasí venku. Když je pěkně, tak jdeme někde na zahradu nebo na procházku a to už je zhruba kolem té páté až šesté hodiny, kdy přichází zase otec ze zaměstnání a potom malý tráví nějaký čas s otcem. A kolem sedmé hodiny ho jdeme okoupat, dá si večeři a jde spát. Uložíme ho do postele.“ Když je partner doma, tak se u většiny respondentek denní režim liší. Partner se stará o dítě a žena má více času pro sebe, na vaření, domácí práce. Plánují se společné výlety nebo návštěvy známých, rodiny. Den, kdy je partner doma popisuje Iveta následovně: *„O víkendech. Tak ráno vstaneme, je společná snídane. Po snídani si většinou Michal vezme Šimona, a buď jdou spolu ven, nebo si hrají na dvoře nebo dovádí. Já si můžu pouklízet doma, navařit si. Oni mezitím přijdou, potom se poobědvá a pak je tam zase ten Šimonův režim, že po obědě si jde lehnout. Tak aspoň to máme chvíli na sebe. Když je víkend a Míša je doma, tak to když Šimon spí, tak jsme spolu. Potom se Šimon vzbudí, tak se mu snažíme vymyslet nějaký společný program nebo nějaký výlet, zoo nebo něco takového, kdy jsme celá rodina.“*

Po porodu se může u žen objevovat zvýšená plačtivost nebo úzkostné stavy. Většina respondentek uvedla, že se u nich tyto stavy vyskytovaly, zejména plačtivost. Katka například uvádí o plačtivosti: *„Ano, pořád jsem brečela štěstím. Hodněkrát denně, až jsem na to brala homeopatika na doporučení mé porodní asistentky.“* Po čase však vymizely. Pouze jedna respondentka uvádí, že plačtivost u ní zůstala dodnes. V souvislosti s péčí o dítě se může žena cítit unavená, vyčerpaná. Toto tvrzení se potvrdilo u většiny respondentek. Opět to závisí na věku dítěte, počtu dětí, pomoci blízkých osob, partnera. Manžel Kláry je pracovně vytížený, proto uvádí: *„Dá se říct, že ano. Hlavně když ten manžel je od rána do večera v práci. Tak člověk už se těší, až dítě zalehne do postele a já mám čas pro sebe.“* Jana zase uvádí náročnost vývojového období, kdy se dítě začíná pohybovat: *„...Ted' se zase malá o všechno staví, takže musím být neustále u ní, hlídat ji, ať nespadne. Být neustále ve střehu, což je mnohdy po celém dni vyčerpávající.“* Pokud dítě špatně v noci spí, tak se únava a vyčerpání vyskytuje více, jako u Katky: *„Ano a hlavně první tři měsíce po porodu prvního dítěte jsem byla fyzicky hrozně, hrozně vyčerpaná, protože jsem nebyla zvyklá na trhaný několikahodinový spánek. Za den jsem třeba spala čtyři hodiny. Z toho to byly čtyři spánky, čtyřikrát hodina. Z toho jsem byla hrozně hrozně unavená, vyčerpaná.“*

Obdobný názor měla i Eva. Jelikož Markéta ještě studuje, tak se o únavě a vyčerpání vyjádřila následovně: „*Nemyslím si, že by to bylo tak náročné, kdybych v tom neměla tu školu, protože dvě děti a škola dohromady. Ano, měla jsem občas pocit, že jsem na konci psychických sil.*“ Ivana využívá pomoci blízkých, proto se unavená nebo vyčerpaná necítí: „*No kupodivu zatím ani moc ne. Čekám, kdy to přijde. Ale ne, tak nějak jako nevím. Možná je to i tím, že když potřebuju, nebo řeknu, tak prostě někdo dojde pohlídat a já si třeba odpočívnu.*“ Iveta pochází z více sourozenců, zároveň je nejstarší ze sourozenců, proto je zvyklá a únavu také nepocituje. Je potřeba se naučit odpočívat, relaxovat, využívat doby, kdy dítě spí. Avšak v době, kdy dítě spí, téměř všechny respondentky uvedly, že se věnují domácím pracím. Uklízí, vaří, žehlí. Navíc respondentky, které studují dálkově vysokou školu při rodičovské dovolené, se v době, kdy dítě spí, věnují studiu a školním povinnostem. Ema popisuje, co dělá v době, kdy dítě spí: „*Většinou jsem dělala domácí práce, uklízela jsem, prala, žehlila, učila se.*“

Některé děti spí více, jiné méně. Tím pádem mají ženy více nebo méně času, během kterého se mohou věnovat sobě nebo domácnosti. Je to ovlivněno věkem dítěte. Novorozenci prospí většinu dne, s postupem věku denního spánku ubývá. Novorozenec zpočátku ještě nerozlišuje noc a den, jak uvádí Eva: „*Zhruba ty první tři měsíce to bylo náročné, protože to v podstatě nerozlišoval noc a den. Spal málo a špatně ty první tři měsíce. Ale potom zhruba okolo toho půl roku už spal celou noc. Takže už to bylo lepší.*“ Dvě respondentky uvedly, že odpolední spánek vysadily poměrně brzy. Děti spát nechtěly, tak je nenutily, jak popisuje Markéta: „*U obou dětí to mám tak, že mi začaly velice brzo nespávat po obědě a byly schopné vydržet dlouho. Tím pádem jsem je už neuspávala násilím. Nechávala jsem je, aby tu energii vybily s tím, že aby mi usnuly kolem té deváté večer. Aby měl člověk čas třeba na sebe.*“ Některé děti prospí celou noc a jiné se zase často budí na kojení.

Náročné období pro matku mohou být i ty, které jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Například během prvních tří měsíců se u dítěte mohou objevovat dětské koliky. Většina respondentek zažila dětské koliky u svého dítěte. U některých dětí se to projevovalo hůře, u jiných byly dětské koliky občasné. Pro Dorotu to bylo náročné a dlouhé období: „*Ano. U nás to teda netrvalo tři měsíce, ale trvalo to skoro šest měsíců. A když odezněly tady ty koliky, tak nám začaly růst zoubky. Takže to bylo takové trošku náročnější s těma kolikama. Ale snažili jsme se dělat všechno možné pro to, aby to zmizelo.*“ To, jak dítě křičí, se odráží i na matce, jak uvádí Katka: „*...Myslím, že to hodně vyvolalo takovou tu blbou ná-*

ladu, depresi. A pak to vymizelo i u mě i u ní, až po třech měsících, kdy to odeznělo. Nebylo to nějak v tu dobu řešitelné.“

Další období, kdy dítě může častěji křičet je období růstu zubů. Některé děti snášejí růst zubů lépe, u jiných dětí je to horší. Ivana u své dcery problém s růstem zubů neměla: *„U malé úplně v pohodě. To jsem ani nevěděla, že jí rostly zuby, ani jeden. Takže to bylo úplně super.“* Oproti tomu dcera Katky snášela růst zubů hůře: *„Ano, plakávala a měla horečky, to na tom bylo to horší, že člověk má strach o to dítě a sháněli jsme informace, jak ji bolesti odpomocet, huškali jsme, nosili jsme... Spíš pro nás to byl velký pak nezvyk, že poté, co jsme si zvykly na to, že to dítě klidně spí, tak když plakávala v noci, tak to bylo takové nové.“*

Obdobím vzdoru si se svým dítětem prošla také každá respondentka, s výjimkou menších dětí. Klára se vyjadřuje o vzdorování svých dětí: *„To byly asi obě. U Laury mně to teď někdy v těch pěti letech připadne jako první puberta. Prostě už bude odmítovat, vzdorovat. To je neuvěřitelné, co takové malé dítě někdy napadne. A Šimonek to někdy chytá od ní. A taky už má svoji hlavu.“* Období vzdoru svého dítěte si prožívá i Iveta: *„Až teďka a to někdy bývá jako docela náročné. Musím mu vysvětlit všechno polopatě, protože on si nedá říct, takže to je spíš takové, jakože hrozné, náročné pro mě jako pro matku.“*

Také křik k upoutání pozornosti využívala většina dětí. Dorota popisuje projevy své dcery: *„...a když něco samozřejmě chce podat a nechci ji to dát, tak se vztekne, a lehne si na zem a řve.“* Eva s manželem řešili křik dítěte následovně: *„Snažili jsme se mu dávat najevo, že tady cesta nevede. Že tedy tohle není řešení. Takže většinou jsem ho nechala být. Snažila jsem se, aby tady tímto způsobem ničeho nedocílil.“* Ivana spojuje vyžadování pozornosti své dcery s narozením syna: *„No, křikem ne, takové ty vyložené scény, že by v obchodě začala hulákat a tak, to nemáme naštěstí. Občas co se narodil malý, tak víc si vyžaduje pozornost, ale to si myslím, že je docela normální.“* Markéta shrnuje náročnost těchto období a řešení situace: *„Tak určitě je to tlak. Ano, po fyzické stránce to cítím jako tlak. Ale jak říkám, musím se naučit nebo snažím se nějakým způsobem vydýchat nebo uvolnit tím, že si uvědomím, že to dítě tohle dělá právě proto, že se mu nevěnuju. Takže nejlepší je prostě všechno položit a třeba se s ním začít honit nebo ho začít lechtat a nejednou vidím, že je po problému.“*

Polovina respondentek uvedla, že se jejich děti bály cizích osob. U většiny dětí se to projevilo spíše stydlivostí, než křikem, jako u Katčiny dcery: *„Jednu dobu se styděla, že se schovávala. Ale ona je taková, že vítá cizí lidi.“* Druhá polovina dětí se nebojí či nebálo

cizích osob. Zkonstatovaly to tím, že jejich dítě je zvyklé na hodně osob nebo hlídání různými lidmi, jak popisuje Ivana: *„Malá vůbec. Ta by šla aj tady se sousedama, které nezná. Ta se nebála nikdy vůbec...Ale ona je relativně od hodně brzo naučená, že ji hlídají hodně kamarádky nebo tak. Byla hlídána. Tak jako si myslím, že je hodně taková otrkaná a nebojí se.“*

Reakce dítěte na odchod matky jsou různé, některé děti reagují intenzivně, křičí. Jiné děti snášejí odchod matky v poklidu. Záleží na prostředí, ve kterém se vyskytují a na osobě, která dítě hlídá, jak uvádí Jana: *„Když malá spí nebo když si hraje a já odejdu, tak jí to nevadí, jelikož ji hlídají osoby, na které je zvyklá.“*

Kódy ke kategorii „Náročnost péče o dítě“

plačtivost, vyčerpanost, vzdorování, křik, vyžadování pozornosti, nedostatek spánku, náročné uspávání, huškání, den bez spánku, stydlivost, strach z cizích, kojení, odpočinek, bez problémů, odstříkávání, neustále v pozoru, homeopatika, na pokraji, nestíhání, stále v práci, noční buzení, vydržet, zvyk, bez povšimnutí, stále aktivní, režim, denní stereotyp, pracovní den, počasí, společný den

3.7 Závěry výzkumu

Narození dítěte změní dosavadní život partnerů. Nyní je součástí jejich života někdo, o koho je potřeba se starat, věnovat se mu a přizpůsobit mu svůj život. Dítě může způsobit změny v oblasti partnerského vztahu, přátelství, společenského života.

V oblasti partnerského vztahu žádná z respondentek nepocítila výraznou izolaci od partnera po narození dítěte. Respondentka Katka to zkonstatovala: *„Ani ne. Spíš je to jiné. Někdy je to lepší, horší, více styku, méně styku. A prostě je to jiné.“* Dorota vnímá pouze částečnou izolaci od svého partnera v souvislosti s tím, že upřednostňuje dítě před partnerem: *„Tak jako víc se asi soustředím na ni, než na něho. Co dělá nebo takto. Je pro mě prioritnější ta malá než on.“* Může to být dáno tím, že ve všech případech se partner zapojuje do péče o dítě a pokud může, tak své partnerce pomáhá. Tím ji umožňuje, aby mohla mít čas sama pro sebe, aby se mohla věnovat svým koníčkům.

Také přítomnost otce při porodu může mít příznivý vliv na jeho vztah k partnerce a dítěti. Během porodu muž vidí, co všechno musí partnerka vytrpět, dokud dítě nepřijde na svět. Je pro ni v tu chvíli oporou. Může své dítě po porodu pochovat, seznámit se s ním. Tím se rozvíjí citové pouto otce k dítěti a jeho následná péče o něj.

Partnerství po narození dítěte nabralo jiný směr. Součástí partnerství se stalo dítě, na které musí partneři brát ohled. Jejich svoboda a nezávislost se z jejich života vytratila. Změnila se jejich komunikace. Ta se nyní zaměřila, jak uváděly respondentky, především na dítě a jeho potřeby.

Izolace od přátel je výraznější. Zhruba polovina respondentek pocítila izolaci od svých přátel. Po narození dítěte už není tolik času na přátelství, které vznikly v období bezdětného partnerství. Navíc osoby, které mají děti, mají jiné problémy než jejich přátelé bez dětí. Přátelství, která vznikla během pracovního poměru, jsou omezena spíše na telefonní či virtuální kontakt. Nyní se přátelství ubírá jiným směrem a vznikají nová přátelství s lidmi, které mají také děti a stejné starosti a problémy. Zejména díky návštěvám zájmových kroužků, dětských koutků nebo díky procházkám s dítětem.

Izolaci od společenského života pociťuje většina respondentek. Jak uvádí Markéta: „...*kam nebereme děti, tak ani nejdeme.*“ Zpočátku je společenský život pro matku nepředstavitelný. Matka se soustředí na péči o dítě a je nestále s ním. Obzvláště, pokud své dítě kojí. Mimo to je společenský život také ovlivněn pomocí rodiny a blízkých. Teprve růst dítěte umožní ženě návrat ke společenskému životu.

Po narození dítěte společenský život vystřídal zájmové kroužky dětí, návštěvy mateřských center nebo heren. U respondentek z vesnice je však problém, že musejí dojíždět za těmito aktivitami do okolních měst, jelikož tyto aktivity ne vždy probíhají na vesnicích. Zejména pro matky z vesnic by byl přínos, kdyby v rámci mateřských škol, byl vymezen alespoň jednou týdně časový prostor pro hraní se svými dětmi, které ještě mateřské školy nenavštěvují. Mohly by navázat nové kontakty s jinými ženami, pohovořit si o mateřských problémech a jejich děti by se dostaly do kolektivu jiných dětí.

Všechny respondentky se shodly, že po narození dítěte jim nezbývá čas na sebe. Čas, kdy by se mohly věnovat svým zálibám, koníčkům. Veškerý svůj čas jsou s dítětem, a pokud dítě spí nebo jej někdo hlídá, věnují se spíše domácím pracím nebo vařením. Stávají se ženou v domácnosti. V souvislosti s tím některé ženy pociťují snížení sociálního statusu, který vnímají nejčastěji jako pokles prestiže nebo finančních prostředků.

Péče o dítě je náročná. I přes to, že některé respondentky popisují více nebo méně starostí v souvislosti s péčí o dítě, tak všechny respondentky, které mají pouze jedno dítě, se shodly na tom, že další dítě určitě plánují. Některé dříve, jiné později. Z respondentek se dvěma dětmi plánuje další dítě pouze jedna respondentka.

Narození dítěte vnímají respondentky jako událost, která pozitivně změnila jejich život, jak uvádějí následné výpovědi některých respondentek. Dorota je velmi ráda za své dítě i přes to, že její těhotenství bylo neplánované: *„Z tohoto období mně nechybí asi vůbec nic. Jako to narození toho dítěte, ačkoliv to bylo nechtěné těhotenství, tak asi o to víc ji mám ráda a o to víc je to pro mě taková srdcová záležitost. Takže já jsem teďka taková spokojená, klidná, mě to naprosto vyhovuje takový život s dítětem.“* Eva popisuje, že se s partnerem snažila o to, aby dítě příliš nezměnilo jejich dosavadní život: *„Vlastně tak jsme se snažili, aby jsme ten život nebo aby to narození dítěte ten náš život příliš nebo úplně nezměnilo. Celou dobu jsme se snažili být v kontaktu s přáteli a snažili jsme se ty přátele zvat třeba k nám na návštěvu. Takže neřekla bych, že mi to něco vzalo. Spíš bych teda řekla, že určitě mi to dalo spoustu nových zážitků a nových pocitů. Je to jednoznačně pozitivní změna v mém životě.“* Ivetě chybí určité věci z období před narození dítěte, ale dalo ji to spoustu nových věcí: *„Co mi chybí, tak je ten můj čas, který bych mohla věnovat tomu sportu, tak jako jsem se věnovala dřív. A dalo mi to spoustu věcí. Strašně moc. Zodpovědnost, trpělivost, lásku, otevřené srdce pro to dítě. Teď mě nic víc nenapadá, ale strašně moc věcí mně to dalo a takových dobrých, za které je člověk rád.“* Dítě bylo pro Jarku životním snem: *„Tak narození dítěte, to byl můj sen, takže já jsem ráda, že prostě to dítě mám. I pro partnera, i když on byl ze začátku, dá se říct trošku proti, tak teď si nedokážeme bez něj život představit. A co mi vzalo, tak to je taky tak těžké definovat. A to co mi vzalo to narození dítěte, tak to mi ona zase vynahradí, takže je to spíš tak, že je to pozitivní pro mě.“* Katka získala rodinu. Někoho, o koho se může starat a milovat ho: *„Dalo mi to to, že mám rodinu, že mám někoho, koho můžu milovat a o koho se starat. Že mám možnost se dívat od zrodu lidského života, přes těhotenství, až po to, jak ten malý človíček roste a dostane se doufám až do dospělosti. Mám někoho, komu můžu pomáhat a narození dětí mi vzalo nezávislost a svobodu, jinak nic, co bych postrádala.“* Ireně chybí přátelé a čas na sebe, ale i přesto je šťastná: *„Chybí mi častější srazy s přáteli. Nemám ani moc času na sebe, chodím do kadeřnictví jedenkrát za rok. Ale nic netrvá věčně a děti odrostou a pak na sebe budu mít víc času. Jsem spokojená a šťastná, že mám svoje děti a chci si je užít, dokud ještě se mnou chtějí být.“*

Ze života před narozením dítěte chybí respondentkám například svoboda, bezstarostnost, nezávislost a společenský život, z jehož ztrátou se například respondentka Irena vypořádala tím, že: *„Smířila jsem se s tím, však to není navždy.“*

ZÁVĚR

V diplomové práci jsem se zaměřila na problematiku změn v životě ženy, které nastanou po narození dítěte. Narozením dítěte se mění dosavadní život ženy i jejího partnera. Nyní se stává součástí jejich života někdo, o koho je třeba pečovat a v souvislosti s tím vlastní zájmy ustupují do pozadí.

V teoretické části jsem se zabývala změnami, které nastanou po narození dítěte. Zaměřila jsem se na partnerský vztah. Věnovala jsem se rodičovství, rolí matky a rolí otce. Definovala jsem základní potřeby dítěte do tří let, jelikož toto období věku dítěte bylo pro můj výzkum klíčové. Dále jsem se zabývala profesní rolí, společenským životem a volným časem.

V praktické části diplomové práce jsem zvolila kvalitativní druh výzkumu. Ke sběru dat jsem použila metodu hloubkového rozhovoru, konkrétně typ polostrukturovaného rozhovoru s ženami na rodičovské dovolené.

Cílem mé práce bylo zmapovat problematiku změn v životě ženy, které nastanou po narození dítěte. Přínosem diplomové práce bylo zjistit, jak se cítí ženy na rodičovské dovolené, jaké změny vnímají v jejich životě po narození dítěte a jak náročná je pro ně péče o dítě.

Diplomová práce je pro mě přínosem tím, že i já jsem v současné době matka na rodičovské dovolené. Mohla jsem si srovnat to, jak já sama vnímám současnou situaci v porovnání s jinými ženami, respondentkami. Tím by mohl být výzkum přínosem i pro jiné ženy, matky na rodičovské dovolené.

Některé poznatky z výzkumu by mohly být přínosem například pro psychology nebo sociální pracovníky. Dále by výzkum mohl být podkladem pro rozšíření hracích aktivit pro děti kojeneckého a batolecího věku v rámci hracích dnů například v mateřské škole. Obzvláště na vesnicích, kde ženy se svými dětmi nemají jiné možnosti. Tyto aktivity by pak byly přínosem jak pro děti, tak pro matky.

Všechny respondentky vnímaly narození dítěte jako jednoznačně pozitivní změnu. I přes to, že po narození dítěte ztratily nezávislost, svobodu, změnil se jejich společenský život, okruh přátel. Změnila se finanční situace rodiny. Změnil se partnerský vztah. Partneři na sebe nemají dostatek času, avšak oproti tomu tráví čas jako rodina. Všichni společně.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- BOWLBY, John, 2010. *Vazba. Teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-670-4.
- BOWLBY, John, 2012. *Odloučení. Kritické období raného vztahu mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0076-5.
- BRISCH, Karl Heinz, 2011. *Poruchy vztahové vazby. Od teorie k terapii*. Praha: Portál. ISBN. 978-80-7367-870-8.
- BRISCH, Karl Heinz, 2012. *Bezpečná výchova. Budování jisté vztahové vazby mezi rodiči a dětmi*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0063-5.
- DOBSON, James, 1993. *Manželství a sexualita*. Brno: Nová naděje.
- DUMAZEDIER, Joffre, 1966 cit. podle KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ, 2005. *Výchova a volný čas. Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 80-7318-266-1.
- GEISEL, Elisabeth, 2004. *Slzy po porodu. Jak překonat depresivní nálady*. Praha: One Woman Press. ISBN 80-86356-32-9.
- GREGORA, Martin et al., 2007. *Čekáme dítětko*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1489-9.
- GURRENTZ, Sheryl, 2003. *Maminkou spokojeně a beze stresu*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-679-9.
- HELUS, Zdeněk, 2007, cit. podle PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3470-5.
- HOFBAUER, Břetislav, 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.
- CHMEL, Roman, 2004. *Průvodce těhotenstvím*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0962-7.
- JANOŠOVÁ, Pavlína, 2008. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj úskalí*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2284-9.
- KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ, 2005. *Výchova a volný čas. Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 80-7318-266-1.
- KRATOCHVÍL, Stanislav, 1985. *Manželská terapie*. Praha: Avicenum.

- KRAUS, Bohuslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. Vyd. 2. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-1284-9.
- LOFLAND, John, 1971 cit. podle ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ et al., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- MAHLEROVÁ, Margaret, 1975 cit. podle VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.
- MALÁ, Emília, 1982 cit. podle KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ, 2005. *Výchova a volný čas. Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 80-7318-266-1.
- MASOPUSTOVÁ, Zuzana, 2011. *Kojenecký pláč*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5662-6.
- MATĚJČEK, Zdeněk, 2000. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-494-X.
- MATĚJČEK, Zdeněk, 2003. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-853-8.
- MATĚJČEK, Zdeněk, 2005. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0870-1.
- MATĚJČEK, Zdeněk, Marie POKORNÁ a Petr KARGER, 2004. *Rodičům na nehezcí cestu*. Praha: Nakladatelství H & H. ISBN 80-7319-023-0.
- MATOUŠEK, Miroslav, 2009. *První rok života. Jak nepřekážet zdravému vývoji osobnosti miminka*. Brno: Šalvar. ISBN 978-80-903011-9-1.
- MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 3. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-19-9.
- MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-1362-4.
- NICOLSON, Paula, 2001. *Poporodní deprese*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-938-1.
- PAVELKOVÁ, Zuzana, 2000. *Sex: návod k použití: vše, co potřebujete vědět o sexu*. Praha: Svojtka & Co. ISBN 80-7237-319-6.

- PÁVKOVÁ, Jiřina et al., 2002. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.
- PÁVKOVÁ, Jiřina et al., 2008. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-423-6.
- PAVLIČOVÁ, Šárka et al., 2008. *Sama doma*. Praha: Česká televize. ISBN 978-80-7404-010-8.
- PLÁŇAVA, Ivo, 2000. *Manželství a rodiny*. Brno: Doplněk. ISBN 80-7239-039-2.
- PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3470-5.
- RICHTER, Robert a Eberhard SCHÄFER, 2007. *Kniha pro tatínky. Vše, co potřebujete vědět o těhotenství, porodu a prvním roce života ve třech*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2083-8.
- ŘÍČAN, Pavel, 2006. *Cesta životem: vývojová psychologie*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7367-124-7.
- SEDLÁČEK, Lukáš a Kateřina PLESKOVÁ, 2008. *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí. ISBN 978-80-903228-9-1.
- ŠMOLKA, Petr, 2011. *Jak přežít mateřskou*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3083-7.
- ŠMOLKA, Petr a Jan Mach, 2008. *Manželská a rodinná trápení*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-448-9.
- ŠPAŇHELOVÁ, Ilona, 2003. *Dítě: Vývoj a výchova od početí do tří let*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0552-4.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ et al., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TRČA, Stanislav, 2009. *Budeme mít děťátko*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2581-9.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5.

VEREŠOVÁ, Marcela et al., 2007. *Sociálna psychológia*. Nitra: Enigma. ISBN 978-80-89132-47-8.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK et al., 2008. *Sociální psychologie*. Vyd. 2. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1428-8.

WROCZYNSKI, Ryszard, 1968 cit. podle KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ, 2005. *Výchova a volný čas. Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 80-7318-266-1.

Internetové zdroje:

Peněžítá pomoc v mateřství. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. 1. 2. 2012 [cit. 2012-08-27]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/penezita-pomoc-v-materstvi.htm>.

Porodné. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 30. 12. 2011 [cit. 2012-08-27]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/porodne>.

Přídavek na dítě. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 13. 1. 2012 [cit. 2012-08-27]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite.

Rodičovský příspěvek. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 30. 12. 2011 [cit. 2012-08-27]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/rodicovsky_prisp.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod. A podobně.

Č. Číslo.

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí.

SVO Specifická výzkumná otázka.

TO Tazatelská otázka.

ZVO Základní výzkumná otázka.

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Přepis rozhovoru - respondentka č. 1
- P II Přepis rozhovoru - respondentka č. 2
- P III Přepis rozhovoru - respondentka č. 3
- P IV Přepis rozhovoru - respondentka č. 4
- P V Přepis rozhovoru - respondentka č. 5
- P VI Přepis rozhovoru - respondentka č. 6
- P VII Přepis rozhovoru - respondentka č. 7
- P VIII Přepis rozhovoru - respondentka č. 8
- P IX Přepis rozhovoru - respondentka č. 9
- P X Přepis rozhovoru - respondentka č. 10
- P XI Přepis rozhovoru - respondentka č. 11

PŘÍLOHA P I: PŘEPIS ROZHOVORU - RESPONDENTKA Č. 1

Souhlasíte s účastí na výzkumu a s nahráváním rozhovoru?

„Ano.“

Kolik je Vám let?

„32.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„Ano.“

Kolik máte dětí?

„Dvě.“

Kolik mají roků?

„Pět a dva.“

Jak dlouho už jste na rodičovské dovolené?

„Pět let.“

Plánujete další dítě?

„Ne.“

Proč?

„Ti moji darebáci jsou až až.“

Jaké byly Vaše koníčky, zájmy před narozením dítěte?

„Sport, kolo, plavání.“

Jak často jste se jim věnovala?

„Tak třikrát týdně.“

Věnujete se jim i nadále?

„Ne, nemám na ně čas.“

Máte volný čas i sama pro sebe nebo jste neustále se svými dětmi?

„Víceméně dá se říct, že nemám čas na sebe.“

Jak třeba často máte volno pro sebe?

„Tak pokud si to naplánuju a manžel s tím počítá, tak je to třeba jednou týdně. Ale že bych opravdu chodila do té posilovny jak předtím třikrát týdně, tak to ne.“

Pomáhá Vám Váš partner nebo rodina, abyste mohla mít čas sama pro sebe?

„Tak jako když řeknu, že někam chci, tak jako vyhoví a pomůžou.“

A jak často Vám třeba pomáhají?

„Tož tak jedenkrát týdně, dvakrát. No, jedenkrát za dva týdny, jedenkrát za týden.“

Byl Váš partner přítomen u porodu?

„Ano.“

U obou?

„Ano.“

Jaké změny v partnerském vztahu pociťujete v souvislosti s narozením dítěte?

„Asi žádné.“

Změnil se Váš partner po narození dítěte?

„Myslím si, že ne.“

Pocítala jste někdy v průběhu rodičovské dovolené odstup partnera?

„Ne.“

Máte od narození dítěte s Vaším partnerem na sebe dostatek času nebo spíše méně času než předtím?

„Já myslím, že stejně.“

Změnil se Váš sexuální život po narození dítěte?

„Když jsme bydleli na bytě a spali jsme všichni v jednom pokoji, tak celkem jo. Ale teď po druhém ani ne.“

Pomáhá Vám Váš partner s péčí o dítě?

„Pokud je doma, tak ano.“

Jak třeba často?

„Tak jednou, dvakrát týdně a o víkendu.“

S čím Vám třeba pomáhá?

„Koupání, dát spát, přečíst pohádku, povečeřet, nachystat jídlo.“

Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás? Že jsou zaměřeny především na dítě.

„Tak u manžela je to pořád téma práce a u mě je to hodně o těch dětech. Tak si to povykládáme navzájem.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dítěte?

„Kde jsem pracovala?“

Ano.

„Dovážíme z Belgie plovoucí podlahy a já jsem taková ta komunikátorka s Belgií.“

Měla jste svoji práci ráda nebo bylo těhotenství řešením třeba s nespokojeností s Vaším pracovním poměrem?

„Ne, měla jsem svou práci ráda.“

Budovala jste si kariéru před odchodem na rodičovskou dovolenou?

„Ne.“

Pracovala jste v kolektivu nebo sama?

„V kolektivu.“

A jaké byly vztahy na pracovišti?

„A tak jako dalo se to. My jsme tam byly jenom jediné dvě holky a třicet chlapů. Ale jako v pohodě.“

Chybí Vám Vaši spolupracovníci někteří?

„Někteří jo.“

A udržujete s nimi kontakty?

„Ano.“

Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu než předtím? Že třeba je to méně, než když jste pracovala?

„Třeba finančně?“

No, tak celkově.

„Asi jo.“

V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a současně máte více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s obdobím před narozením dítěte?

„Tak jelikož ta mateřská je o hodně nižší než můj plat, tak ano. A máme ještě dvakrát takové výdaje.“

A v čem Vás například omezuje?

„Tak koupit si častěji něco pro sebe, nebo do domácnosti. Hlavně se člověk dívá na to, aby děti byly dobře oblečené a hlavně pro ně. Když byl malý, tak vlastně plenky a mléko stojí peněz.“

Mohla jste si před narozením dítěte dovolit více komfortu, věcí, častější a lepší rekreace?

„Ano.“

Chybí Vám tento komfort?

„Trochu ano.“

A co Vám nejvíce chybí?

„Tak nejvíce jít mezi ty lidi, jít si třeba zacvičit do té posilovny, zajet si na dovolenou. Sice jezdíme na dovolenou v zimě i v létě, ale už se člověk musí více ohlížet na to, že už je nás víc a ten příjem není takový.“

Chodila jste před narozením dítěte do společnosti, například do kina, divadla, barů, restaurací?

„Ano.“

Jak často?

„Tak určitě, já nevím, třikrát, čtyřikrát do měsíce. Dá se říct, že třeba jednou týdně.“

A s kým jste chodila?

„S manželem nebo s lidma z práce.“

Jak se změnil Váš společenský život po narození dítěte a v průběhu třeba jak rostlo. Že třeba když mělo půl roku, rok, dva roky, tři roky?

„Když měl třeba půl roku, tak člověk ho nechtěl nechat tak často samotného. Ne samotného, ale třeba s babičkami. Takže to jsme nechodili do společnosti nebo do toho kina. Dá se říct, že skoro vůbec. A posléze, když člověk nechal to dítě u babiček, tak se mohlo. Ale není to tak často, jak předtím. Třeba jen jednou za měsíc. Člověk je nechce tak často nechávat na hlídání u těch babiček a dědečků.“

Stýkala jste se s Vašimi přáteli před narozením dítěte?

„Ano.“

A jak často?

„Tak jednou za dva týdny.“

Došlo po narození dítěte k omezení styku s Vašimi přáteli nebo se s nimi stýkáte i nadále?

„Stýkáme se i nadále, ale není to tak často.“

A mají třeba taky děti nebo ne?

„Když jsem já měla první dítě, tak oni ještě děti neměli. Tak to jsme se stýkali míň. Ale teď už mají malý děti, takže to řešíme jako hrací dny s nimi a tak.“

Jak vypadá Váš běžný den s Vaším dítětem, když je partner v práci?

„Tak ráno vstaneme, posnídáme, hrajeme si nějaké hry, jdeme na procházku. Pak nachystáme oběd. Malý už po obědě spávat nechodí, takže to pokračuje i po obědě, že si neodpočívá. Takže zase nějaké hry, něco se učíme. Pak jdeme pro dceru do školky. A pak už i s ní jdeme ven nebo si hrajou, nebo jedeme ke známým nebo rodičům.“

Jak vypadá Váš den, kdy je partner doma? Například o víkendu.

„Tak ten den vypadá podobně, protože partner pracuje kolem domu. Přes léto tady bylo furt co na práci, takže to se nedá říct, že by to bylo jiné. Teď už v zimě je to trochu lepší, že si s nima pohraje nebo je vezme ven a já si navařím. A v podstatě je to podobné.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ano.“

Jak často?

„Jednou týdně chodíme do kroužku pro dvouleté děti. Je tam tak dvacet maminek. Je to pořádané domem dětí v Napajedlích. A jinak tak jednou za dva týdny se objíždíme s těma kamarádkami. Se střídáme, třeba jednou u nás, jednou u nich. Takové hrací odpoledne.“

Setkala jste se během návštěv zájmových kroužků s nějakými novými lidmi, se kterými se i nadále stýkáte?

„Ano.“

V čem vidíte přínos zájmových kroužků?

„Děti se zabaví, naučí se něco nového. Matka nemůže tomu dítěti stačit, že tam se vlastně setkává s jinými dětmi, jsou tam jiné hračky, jiné nápady, třeba té učitelky, co ten kroužek vede. Určitě je to pro ty děti velký přínos.“

Po porodu se může u některých žen objevovat zvýšená plačtivost nebo nějaké úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás?

„V těhotenství jsem byla taková plačtivá u těch romantických filmů. Ale po porodu myslím, že ne.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o dítě vyčerpaná nebo unavená?

„Dá se říct, že ano. Hlavně když ten manžel je od rána do večera v práci. Tak člověk už se těší, až dítě zalehne do postele a já mám čas pro sebe.“

Pomáhal Vám někdo?

„Denně ne.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste například snášeli růst zubů?

„Laura byla úplně jiná, než je Šimon. Takže Laura byla taková plačtivější. U ní takové uspávání bylo vždycky na dlouho. A Šimonek ten je úplně v pohodě. Od narození sám v pokojíku usínal. I ty zuby jsme přešli takovýma těma gelíkama. Nebyl takový, že by byl nějaký. Ani nebyl takový prdíkový. Každý byl úplně jiný.“

Objevovaly se dětské koliky u dětí?

„U té Laurinky.“

A jak jste to snášela?

„Tak bylo to vyčerpávající. Někdy jsem musela dát malou do sedačky a do auta a objet s ňou celé Hradiště, aby usnula. Protože to bylo takové jediné místo, kde jsme věděli, že stoprocentně usne. A jinak v noci jsem ji držela v náručí a třeba hodinu jsem ji jenom tak huškala v rukách. U Šimonka toto nebylo.“

A co třeba období vzdoru? Bylo Vaše dítě vzdorovité?

„To byly asi obě. U Laury mně to teď někdy v těch pěti letech připadne jako první puberta. Prostě už bude odmítat, vzdorovat. To je neuvěřitelné, co takové malé dítě někdy napadne. A Šimonek to někdy chytá od ní. A taky už má svoji hlavu.“

Upoutávají na sebe pozornost křikem?

„Někdy ano.“

Dožadovalo se Vaše dítě Vaší pozornosti, třeba že začalo křičet?

„Jako jo, ale nemyslím si, že to bylo v takových mírách jako v televizi, že dítě v obchodě lehne na zem a začne sebou mlátit a křičet, že prostě něco chce. Tak to ne. Ale ta starší si hodně vyžadovala pozornost, když se malý narodil. Že nechtěla chodit ani k babičkám na víkend nebo tak, což předtím měla moc ráda. Tak asi se bála, že abysme ji neodsunuli.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašeho dítěte, třeba přes den jestli spávaly?

„Oni oba spávaly tak jednou denně. Ještě neměly ani jeden rok, kolem tříčtvrtě roku to bylo a oba už spaly jen jednou denně. A vlastně Laura měla dva a půl roku, když se narodil Šimon a to už přestala úplně spávat po obědě. A Šimon měl necelé dva roky a přestal spávat po obědě.“

A jak dlouho tak spávaly?

„Chodí spát v osm. Oni jsou celkem takový, asi díky tomu, že nespávají po obědě, tak si pospí. Vstávají třeba v devět, o půl desáté.“

A budí se přes noc?

„Ano. Jednou, maximálně dvakrát. Někdy už ne. Třeba ten Šimon, Laura vydrží celou noc nebo se jde vyčurat a on chce mléko.“

Kojila jste Vaše dítě?

„Ano.“

A jak dlouho?

„Lauru devět měsíců a Šimona pět.“

Dostala jste se někde bez Vašeho dítěte v období, kdy jste jej kojila?

„Ano, odstříkala jsem mléko.“

A co jste dělala během dne, když Vaše děti spaly?

„Pouklízela jsem nebo jsem navařila.“

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bály se také Vaše děti?

„To si nějak moc nevybavuju. Asi ne.“

Pocítujete, že narození dítěte u Vás způsobilo izolaci od partnera?

„Ne.“

Od přátel?

„Trochu.“

A od společenského života?

„Ano.“

Kdy v průběhu rodičovské dovolené se u Vás objevovaly pocity izolace? Ihned po narození?

„Spíš až po delší době. Po tom narození člověk ani nemá moc času na to myslet, jestli chce jít do společnosti nebo ne. To se hlavně člověk točí kolem toho dítěte, ale potom, když už je to dítě takové víc samostatnější, nebo prostě už chodí a tak, už může být u těch babiček. Tak to jo.“

Mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dítěte dalo, co naopak vzalo neboli co Vám chybí z doby před narozením dítěte?

„Tak dalo mi to dva nové človíčky, které mám moc ráda a vzalo mi to asi ten společenský život, ten pohyb, takové to, že si člověk může dělat, co chce, aniž by musel myslet na toho malého človíčka.“

Dobře. Děkuji.

„Prosím.“

PŘÍLOHA P II: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 2

Souhlasíte s účastí na výzkumu a s nahráváním rozhovoru?

„Ano.“

Kolik je Vám let?

„24.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„Ano, ale mysleli jsme, že bude chvíli trvat, než otěhotním a nakonec se nám to podařilo na první pokus. Takže jsme ani nemysleli, že to bude tak brzo.“

Kolik máte dětí?

„Jedno.“

Kolik má roků?

„Bude mít rok.“

Jak dlouho už jste na rodičovské dovolené?

„Necelý rok.“

Jak dlouho budete na rodičovské dovolené?

„Dva roky.“

Plánujete další dítě?

„Asi ano. Rodičovskou mám na dva roky, takže nějak tak, abych rovnou nastoupila s druhým dítětem na rodičovskou.“

Jaké byly Vaše záliby, koníčky, zájmy před narozením dítěte?

„Ráda jsem jezdila na kolečkových bruslích. Během volného času jsem odpočívala, sledovala televizi, pracovala na počítači, jelikož ještě studuji, tak jsem se věnovala studiu. Ráda jsem cestovala a lyžovala.“

Jak často jste se věnovala svým zálibám, koníčkům před narozením dítěte?

„Jak čemu, na brusle jsem jezdila několikrát týdně, když bylo pěkně. Ostatním věcem jsem se věnovala denně. A co se týká školy, tak dle situace. Podle toho, zda byla zrovna škola nebo byly prázdniny. V létě jsme pak jezdili na dovolenou k moři a v zimě na hory do zahraničí.“

Věnujete se svým zálibám i nadále?

„Na brusle jsem se od těhotenství nedostala, na odpočinek teď času moc nemám, jelikož ve volných chvílích když malá spí, tak se věnuji školním věcem a televizi nebo spíš filmy sleduji sem tam, spíše jen večer, když malá spí a nemám co na práci do školy.“

Máte volný čas sama pro sebe nebo jste pořád se svým dítětem?

„Volného času moc nemám. Malá dá zabrat. Když se manžel vrátí z práce, tak se staráme o ni společně. Když potřebuji udělat něco do školy, tak ji na chvíli pohlídá, hraje si. Jinak mám pouze volný čas, když malý spí. To se věnuji školním povinnostem, uklízím nebo vařím. Jelikož dálkově studuji, tak trávím některé víkendy ve škole. To mi pomáhají rodiče a manžel, kdy malou hlídají, a já můžu jet do školy.“

Jak často máte volný čas?

„Spíše jen, když malá spí a víkendy, kdy jsem ve škole.“

Pomáhá Vám partner, nebo rodina k tomu, abyste mohla mít čas sama pro sebe?

„Ano, pomáhají mi. Manžel, mamka a tchýně se o malou starají, abych mohla jezdit pátky a soboty do školy. Jinak když potřebuji, tak malou pohlídají.“

Jak se měnil Váš volný čas během růstu Vašeho dítěte?

„Po narození malá většinu dne spala, takže jsem měla více času pro sebe. Mohla jsem ještě v klidu dělat věci do školy, uvařit, uklidit. Poslední dobou už toho tolik přes den nenaspí, takže mám toho času výrazně méně.“

Byl Váš partner přítomen u porodu?

„Ano.“

Chtěl sám, nebo jste chtěla vy nebo jste se vzájemně dohodli?

„Ano, chtěl sám.“

Jaké změny v manželském vztahu pocítíte v souvislosti s narozením dítěte?

„Nemáme na sebe tolik času jako dřív.“

Jak se Váš partner změnil po narození dítěte?

„Asi se nezměnil.“

Pocítila jste někdy v průběhu rodičovské dovolené odstup partnera?

„Ne.“

Máte od narození dítěte s Vaším partnerem na sebe dostatek času nebo spíše méně času?

„Máme na sebe méně času. Ale zase trávíme čas společně jako rodina, tím, že se společně staráme o malou, pokud manžel nemá práci okolo domu nebo já zrovna nemám školní povinnosti.“

Jak se změnil Váš sexuální život po narození dítěte?

„Měla jsem náročný porod, takže během šestinedělí jsem na sex neměla ani pomyšlení. Ale jakmile se jizvy zahojily, tak se situace změnila a náš sexuální život se vrátil do starých kolejí.“

Pomáhá Vám Váš partner s péčí o dítě?

„Ano, partner mi pomáhá. Jak dojde z práce, tak mi s ní pomáhá, hrajeme si a večer ji společně koupeme. Mimo to mi umožňuje jezdit do školy tím, že malou hlídá, když jsem ve škole.“

Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

„No samozřejmě, když spolu mluvíme, tak se bavíme buď o manželově práci, nebo o malé. Co jsme dělali, co papala, jestli byla hodná, co nového umí, co provedla.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dítěte?

„Pracovala jsem jako administrativní pracovnice.“

Měla jste svoji práci ráda nebo těhotenství bylo pro Vás řešením nespokojenosti s Vaším pracovním poměrem?

„Měla jsem svou práci ráda, ale pracovala jsem kvůli škole na zkrácený úvazek, takže to bylo možná takové řešení, abych si dodělala během rodičovské dovolené školu.“

Budovala jste si kariéru před odchodem na rodičovskou dovolenou?

„Ani ne.“

Pracovala jste v kolektivu nebo sama?

„Kancelář jsem měla svoji, ale okolo mě bylo několik spolupracovníků, se kterými se i nadále stýkáme a jelikož jsem měla práci v místě bydliště a ještě ke všemu na vesnici, tak se vídáme co chvíli.“

Pocítla jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu?

„Asi ne.“

V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a současně máte více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s obdobím před narozením dítěte?

„Jelikož jsem si vybrala rodičovskou dovolenou na dva roky, takže pobírám 11 500 Kč měsíčně, tak mám větší příjem než předtím, protože jsem pracovala na zkrácený úvazek. Ale máme zase více výdajů, jsme tři. Malou od třech měsíců nekojím a kupuji umělé mléko, které není nejlevnější a pleny, takže je těch výdajů rozhodně více.“

V čem Vás tento příjem omezuje?

„Asi v ničem.“

Mohla jste si před narozením dítěte dovolit více komfortu, věcí, častější a lepší rekreace?

„To ano. Dříve jsem si často na sebe něco kupovala, jezdily jsme v zimě i v létě na dovolenou do zahraničí. V létě k moři a v zimě lyžovat. Od té doby, co jsem otěhotněla, jsme nikde nebyli. Ale důvodem je také hlavně to, že malá je na lyžování zatím malá a k moři s ní letadlem ještě nechceme letět. Ještě aspoň rok chceme počkat. A teď spíše chci, aby malá pěkně vypadala, takže raději než na sebe nakupuji pro ni oblečení nebo hračky. V obchodech je tolik krásných věcí na děti, tak člověk těžko odolává, když zvažuje, zda má něco koupit nebo ne. Potom pak zbývá méně peněz na mě.“

Chybí Vám tento komfort?

„Asi jo, obzvlášť ty dovolené. Ale až bude malá větší, tak už budeme moct cestovat s ní.“

Chodila jste před narozením dítěte do společnosti?

„Moc ne. Sem tam s přáteli do baru posedět a povykládat. Jednou za čas do kina s manželem.“

Jak často jste chodila do společnosti?

„Jak kdy, jednou za víkend, někdy jednou za měsíc.“

S kým jste nejčastěji chodila do společnosti?

„S manželem a s přáteli.“

Jak se změnil Váš společenský život po narození dítěte a v průběhu růstu dítěte?

„Nechodím si s přáteli posedět do baru jako dříve, spíše kamarádky přijdou posedět ke mně domů.“

Stýkala jste se s Vašimi přáteli před narozením dítěte?

„Ano.“

Jak často?

„Jak kdy, jednou za týden, za měsíc.“

Došlo po narození dítěte k omezení styku s Vašimi přáteli?

„Asi částečně jo.“

Jak vypadá běžný den s dítětem, když je Váš partner v práci?

„Ráno vstaneme, posnídáme, jdeme do obchodu, případně se projít, pak si hrajeme, chystáme oběd, malá jde spát kolem oběda. Já mezitím buď něco podělám do školy, uklidím nebo dochystám oběd. Až se malá vzbudí, hrajeme si, počkáme na taťku, až dojde z práce o půl třetí, poobědváme. Pak si hrajeme a večer jde malá spát a my máme volno.“

Jak trávíte den, kdy je partner doma třeba o víkendu?

„Obdobně, akorát s námi je partner, teda pokud něco nedělá okolo domu. A o víkendu ještě chodíme na návštěvu k mojí mamce.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ano.“

Jak často a kde?

„Většinou jednou týdně. Bud' jezdíme na procházky s kámoškou, nebo se střídáme, jednou jsme u nich a jednou u nás. Děti si pohrají a my pokecáme.“

Navštěvujete s Vaším dítětem zájmové kroužky?

„Ano, jednou týdně jezdíme s malou plavat, já i manžel. Od dvou měsíců jsme chodili na plavání ve vaničkách a od pěti měsíců jsme začali chodit na kojenecké plavání. Zatím jsme

s tím spokojeni. A od září bych chtěla s malou navštěvovat v sousední vesnici kroužek pro děti od jednoho roku, o kterém jsem slyšela od hodně maminek, které ho s dětmi navštěvují. U nás ve vesnici žádné kroužky a aktivity pro takto malé děti nejsou, což je škoda.“

Setkala jste se během návštěv zájmových kroužků s novými lidmi, se kterými se i nadále stýkáte?

„Ne. Bavíme se tam s jinýma maminkama, ale s žádnou se nenavštěvujeme.“

V čem vidíte přínos zájmových kroužků?

„Malou plavání baví, ve vodě se jí líbí. Taky se setká s jinými dětmi. Já si zacvičím tím, že s ní plavu a dostanu se do společnosti. Nejsme pořád jenom doma.“

Po porodu se může u některých žen objevovat zvýšená plačtivost či úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás?

„Někdy jo, cítila jsem, že nic nestíhám, nic nezvládám.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o dítě vyčerpaná nebo unavená?

„Často. Hlavně ze začátku, když malá nechtěla spát v noci. Nebo když malá křičela, tak jsem z toho byla hodně vyčerpaná. Teď se zase malá o všechno staví, takže musím být neustále u ní, hlídat ji, ať nespadne. Být neustále ve střehu, což je mnohdy po celém dni vyčerpávající.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů?

„Zatím máme pět zubů a ty vyrostly celkem bez křiku. Přes den byla malá v pohodě, akorát spíše večer křičívala, když se během noci vzbudila, ale to se za chvíli uklidnila a spala dál.“

Objevovaly se u Vašeho dítěte dětské koliky, které se vyskytují zpravidla do tří měsíců?

„Ano, prvních pár týdnů byla malá dost ukřičená. Musela jsem ji několik hodin uspávat v náručí. Bylo to vyčerpávající. Hlavně i pro manžela, který musel brzo ráno vstávat do práce.“

A co období vzdoru? Bylo Vaše dítě vzdorovité?

„No už teď se stává, když malé něco seberu, tak se začne velice vztekat, rozčilovat, rudnout, křičet.“

Upoutávalo na sebe Vaše dítě pozornost křikem?

„Ano, když jsme ji dali například do ohrádky a chvíli jsme si jí nevšimli, tak začala křičet, dokud jsme si jí nevšimli a nevytáhli ji. Nebo často když chtěla jít na ruky a nechtěla jsem ji vzít, tak začala křičet nebo se vztekat dokud jsem ji nevzdala.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašeho dítěte?

„Zpočátku to bylo krušné, v noci nechtěla spát a hodně křičela. To bylo náročné období. Potom se to spravilo, usínala kolem desáté hodiny. Postupně chodila spát kolem osmé hodiny, jednu dobu chodila spát i v šest hodin, ale to trvalo tak čtrnáct dní. Poslední dobou se nám stává, že se po chvilce spaní vzbudí a nechce spát, tak ji musím vytáhnout z postýlky a vzít za námi a jde spát až s námi kolem desáté hodiny. Přes den je to různé, ze začátku spávala dvakrát třikrát denně. Teď se to zhruba od devíti měsíců ustálilo, kdy chodí spávat už pouze po obědě a to jí někdy stačí jen půl hodinky spánku a někdy vydrží spát i tři hodiny.“

Co jste dělala během dne, když Vaše dítě spalo?

„Když malá spí, tak buďto uklízím, vařím nebo dělám věci do školy. Když je večer něco v televizi, tak se podívám na nějaký film.“

Kojila jste Vaše dítě?

„Ano, do třech měsíců.“

Dostala jste se někde bez dítěte v období, kdy jste kojila?

„Ano, jelikož se malá narodila zrovna v období, kdy jsem měla zkoušky, tak ano. Když jsem nebyla doma, tak jí manžel nebo mamka dělali mlíčko.“

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bálo se Vaše dítě cizích osob?

„Spíše když k nám někdo došel a měla jsem ji v náručí, tak se ke mně přitulila a pevně se mě držela. Nebo i když jsme někde venku, když za námi přijde někdo cizí, tak se ho chvíli bojí, ale to je fakt vteřinka.“

Jak reagovala, když jste někam odcházela?

„Když malá spí nebo když si hraje a já odejdu, tak jí to nevadí, jelikož ji hlídají osoby, na které je zvyklá.“

Pocitujete, že narození dítěte u Vás způsobilo izolaci od partnera, od přátel, od společenského života?

„Trochu asi ano, spíše ale od přátel a společenského života.“

Kdy v průběhu rodičovské dovolené se u Vás objevovaly pocity izolace?

„Asi hned po narození, když jsem veškerý čas trávila s malou.“

Mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dětí dalo a co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí ze života před narozením dětí?

„Dalo mi to moje dítě, které mám moc ráda. A nevzalo mi to nic, možná mi chybí mé zájmy, cestování, lyžování, kterému jsem se dřív věnovala. Až dítě ale trochu vyroste, tak se k tomu doufám vrátím a nejen já, ale celá rodina.“

Děkuji.

„Prosím.“

PŘÍLOHA P III: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 3

Souhlasíte s účastí na výzkumu a s jeho nahráváním?

„Ano.“

Kolik je Vám let?

„29.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„Ne.“

Kolik máte dětí?

„Jedno.“

A kolik má roků?

„15 měsíců.“

Jak dlouho jste na rodičovské dovolené?

„Těch 15 měsíců.“

Plánujete další dítě?

„Chtěla bych, určitě.“

A za jak dlouho?

„No, tak chtěla bych ještě jít tak alespoň na rok do práce a potom ještě další dítě, takže za takové čtyři roky. Za čtyři až pět let bych ještě chtěla jedno.“

Jaké byly Vaše zájmy, záliby, koníčky před narozením dítěte?

„No, hodně aktivně jsem jezdila na kole. Jinak tak jakože klasicky hudba, to co mají mladí lidi rádi. Občas nějaká ta hospoda, nějaké to pivo a tak.“

Jak často jste se jim věnovala před narozením dítěte?

„No, kolu dennodenně. Jezdila jsem i do práce na kole. A jinak jako tak příležitostně.“

Věnujete se jim i nadále?

„Kolo jsem teda přerušila, ale chtěla bych zase začít s malou, až bude trochu větší. A co se týká těch večírků a tak, tak to jsem naprosto vysadila ze svého života.“

Chybí Vám?

„Ne.“

Máte volný čas i sama pro sebe nebo jste spíše neustále se svým dítětem?

„No, jsem asi víc s ní jak sama, ale nevadí mi to. Jsem s ní ráda.“

Co děláte, když máte nějaký volný čas?

„No, snažím se odpočívat, protože malá už je trošku takový záпřah pro mě. Ale jinak tak spíš když potřebuju něco podělat, tak podělám, protože s ní už toho tolik nejde podělat.“

Takže spíše takové domácí práce?

„Ano, ano, ano.“

A jak často například máte volný čas sama pro sebe?

„Dejme tomu pár hodin týdně. Nedokážu to tak jakože stylizovat do něčeho, jako kolik toho času je za ten týden. Někdy jsou to dvě tři hodiny týdně, někdy třeba nic, někdy je to každý den chvilka. Ale zase si to užívám, když vlastně večer usne malá a spí, tak pouklízím, sednu k televizi a odpočívám.“

Trávíte svůj volný čas s Vaším partnerem?

„No, tak pokud to jde, tak určitě.“

Pomáhá Vám Váš partner, nebo rodina k tomu, abyste mohla mít volný čas sama pro sebe?

„Ano, určitě.“

A jak Vám třeba pomáhají?

„No, tak jelikož jsou všichni pracovně vytížení, tak to není zas až tak časté. Ale snaží se opravdu třeba alespoň na těch pár minut denně si malou třeba vzít nebo s ní jít ven nebo si hrát s ní.“

Jak se měnil Váš volný čas během růstu Vašeho dítěte? Například po narození, potom v jednom roce nebo tak postupně?

„No, když se malá narodila, tak to toho času bylo určitě víc, protože byla strašně hodňunká a vesměs jenom spala. I přes noc. Vlastně celou noc prospala, takže já jsem určitě nebyla taková unavená maminka po porodu, která si jakože zvyká na to, že má vedle sebe dítě, ale bylo to takové pohodové. Takže čím víc to bylo, čím víc to dítě bylo starší, tak tím bylo víc běhání kolem něho a starání se. Takže já jsem spíš ten začátek měla takový klidnější,

pohodový. A teď už je to takový záprah větší. A že opravdu ten volný čas, pokud ji mám u sebe, nemám. Musím se plně věnovat jí.“

Byl Váš partner přítomen u porodu?

„Ano.“

Chtěl sám, nebo jste se dohodli nebo jste chtěla vy?

„On chtěl sám. Nenutila jsem ho, ale bylo to pro něho automatické.“

Pocítujete nějaké změny v partnerském vztahu v souvislosti s narozením dítěte? Jestli se Váš partner změnil nějak?

„Nějak výrazně ne.“

Pocítila jste někdy v průběhu rodičovské dovolené odstup partnera?

„No, jako občas slyším, že bych nemusela být s tou malou tak často, že bych ji mohla víc dávat babičkám. Ale je to tak jakože sem tam. Nepřijde mi, že by to bylo takové složitější.“

Máte s Vaším partnerem na sebe dostatek času nebo spíše méně po narození dítěte?

„No, my se spíš snažíme, když už tak být spolu všichni tři.“

Jak se změnil Váš sexuální život po narození dítěte?

„Jo, spíš k horšímu. Spíš je ta frekvence o hodně nižší.“

Pomáhá Vám Váš partner s péčí o dítě?

„No, teďka už jo. Ze začátku to bylo horší, bál se toho. Ale teďka už tím, že ta malá už je taková trošku samostatnější a sama běhá, tak už je to pro něho takové lepší, už si s ní víc rozumí. Když to bylo to miminko, tak jako choval ji, vozil kočárek a všechno, ale co se týká třeba přebalování, tak do toho se nehrnul. On tak jako spíš jenom přicmrndat k něčemu, ale že by třeba sám se o ni staral, tak to ne.“

A jak často Vám třeba pomáhal?

„Jakmile to jde. Jakmile má čas. Jak jsme spolu, tak si malou bere, abych já si mohla něco udělat nebo zajít do obchodu, nebo tak.“

Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

„No, jako hodně se to točí kolem toho dítěte. Určitě. Ale myslím si, že pokud přijde partner nebo já s něčím, jako s nějakým jiným tématem, tak jako není problém si o tom pohovořit.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dítěte?

„No, dělala jsem prodavačku.“

Měla jste svoji práci ráda nebo vy jste měla těhotenství vlastně neplánované těhotenství.

„Tak jako měla jsem tu práci ráda, akorát ten zaměstnavatel, tam byl trošičku problém. Takže na jednu stranu jsem byla i ráda, že jsem otěhotněla, že jsem nemusela řešit nějaké, jakože takové věci, jako najít si jinou práci nebo dávat výpověď a tak. Vyřešilo se to samo. Ale ráda bych se do tohoto oboru vrátila.“

Budovala jste si kariéru před odchodem na rodičovskou dovolenou?

„Nijak zvlášť. Určitě jsem nebyla nějaká taková kariéristka. To ne.“

Pracovala jste v kolektivu nebo sama?

„V kolektivu.“

A jaké byly vztahy na pracovišti?

„Vesměs byly dobré.“

Chybí Vám spolupracovníci?

„Ani nechybí, protože jsem s nima v kontaktu. Kolegyně má teďka taky malou holčičku, takže si voláme a přes internet si píšeme a tak. Takže mi nějak nechybí zvlášť.“

Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu? Jakože je to něco míň, než když jste byla v práci.

„Jakože bych se cítila nějak míň užitečná, nebo takto? Ne. Určitě ne.“

V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a současně máte více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s obdobím před narozením dítěte?

„No, tak jak v čem. Jako určitě je ten můj příjem těch peněz o hodně menší, než co jsem mívala. Zas na jednu stranu nemusím vlastně pro sebe. Nepotřebuju tolik peněz na oblékání a tak do práce nebo na ježdění. Ale zase jsou výdaje s tou malou, ale pomáhají babičky,

partner, když to jde. Takže jako nestěžuju si. Mohlo by to být samozřejmě lepší, ale je to takové v normě. Zatím se dá vyjít.“

A jestli by Vás v něčem omezoval, tak v čem například? Co Vám chybí?

„No, momentálně mi nic nechybí. Ale tak určitě by se, jako vždycky každá koruna dobrá navíc. Člověk by asi se nemusel tak ohlížet, co může koupit, nemůže koupit. Jestli s tou malou může jet tam, nebo tam nemůže jet a tak dále. Jako musí se člověk dívat na ty peníze. Předtím jsem se tolik ohlížet nemusela. Teďka opravdu je to takové, že jestli to mám koupit teď nebo počkat, až to budou mít někde ve slevě. Je to už takové větší přemýšlení nad tím.“

Mohla jste si před narozením dítěte dovolit více komfortu, například nějaké lepší rekreace nebo lepší věci?

„No, ani ne. Ono tam...upřímně já jsem byla kuřák, takže ty peníze padaly na kouření anebo na nějaké večírky. Jako jo, byla jsem taková, že jsem si opravdu koupila třeba více značkových věcí nebo tak, ale jako nevadí mi to teďka, že jsem musela to dát pryč.“

Chodila jste před narozením dítěte do společností? Například do kin, divadla, barů, restaurací?

„Ano.“

Jak často?

„No, tak ono když to šlo, tak dvakrát, třikrát týdně. A jinak divadlo, kino, to jsem moc neprovozovala, protože to máme celkem od ruky.“

Nebo nějaké zábavy?

„No, tak zábavy jo. To jsme chodívali na hodové, na plesy a tak. To jsme vlastně každou sezónu strávili dohromady hody, plesy. Tak pět večerů nám určitě zabraly.“

S kým jste nejčastěji chodila do společností?

„No, s partnerem a záleželo na tom, kde se to odehrávalo. Ať už to bylo s mojí mamkou nebo to bylo s nějakýma kamarádka. Ale je fakt, že jsme si s partnerem vystačili kolikrát i samy.“

Jak se změnil Váš společenský život po narození dítěte a v průběhu růstu?

„No, změnil se tak, že teďka nechodím do společností. Anebo když už tak... no ale vlastně co se malá narodila, tak jsme byli akorát jednou na svíci asi na dvě hodiny a to bylo

všechno. Ale jako opravdu mně to nějak nevadí. Vůbec. Tak třeba přes to léto člověk zašel na tu zahrádku i s ostatníma maminkama nebo tak. Ale že by jako na ty plesy a hodové, to už jsme úplně vystrčily ze svého života. Radši posedíme doma u televize a odpočineme si.“

Stýkala jste se s Vašimi přáteli před narozením dítěte?

„Ano.“

A jak často?

„Jak to šlo. Když byla nějaké akce, tak jsme se scházeli.“

A došlo k omezení styku s Vašimi přáteli po narození?

„No s některými došlo k omezení, protože děti nemají a naopak zase jsem získala spoustu přátel tím, že vlastně mají taky malé dítě, takže se scházíme s nima.“

Jak vypadá běžný den s Vaším dítětem, když je Váš partner v práci? A k jakým změnám třeba například docházelo, když dítě rostlo?

„No, tak ráno vstaneme. Většinou teda mě malá probudí, když už vyleze z postele a bouchá na dveře, abych jí otevřela. No a pak, jako pohrajeme si, něco prostě pojíme, že jo, samozřejmě snídane, pak nějaká svačinka, oběd. Někdy jdeme ven. Po obědě spánek. Odpoledne zase nějaké hraní nebo procházka po venku, svačinka, večeře a jde se spát. Ale je fakt, že od začátku to bylo takové, jakože na začátku to bylo lepší, že opravdu tím, že spinkávala pěkně, třeba celou noc a všechno, tak ten režim byl jiný a spinkala i přes den. Takže jsme trávili víc toho času venku a ono záleží i na počasí, záleží na tom, jaké je roční období. Když je léto, tak jsme venku i celý den. Jsme spolu vlastně prakticky pořád.“

A jak vypadá například Váš běžný den, když jste s Vaším partnerem? Liší se v něčem?

„Jako v tom režimu se určitě neliší. Akorát že prostě třeba ven s malou jde on. Nebo prostě večer třeba nám pomůže s koupáním nebo jí dá kašičku večer a tak. Ale jako denní režim je vlastně pořád stejný. Akorát že on vlastně jakoby pomáhá anebo tráví čas s malou.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ano.“

Jak často?

„Zase záleží na domluvě, a jak to čas dovolí.“

A kde nejčastěji se stýkáte?

„No buďto ve školce. Si chodíváme hrát maminky s dětma anebo se navštěvujeme doma nebo chodíme ven s kočárkama a tak.“

Navštěvujete s Vaším dítětem zájmové kroužky nebo jiné aktivity?

„Ne, kromě toho hraní ve školce, tak nenavštěvujeme nic.“

A jak často si chodíte hrát do školky?

„Jednou za čtrnáct dní.“

Nechtěli byste třeba navštěvovat nějaké kroužky nebo něco?

„Tak třeba až bude větší, tak možná jo. Ale spíš bych ji chtěla vést k nějakému sportu nebo něčemu takovému. Ale tak v těch patnácti měsících to ještě nějak nejde, takže pro ni je prioritou ty hračky, hraní a válení se po plyšákách a tak. Takže potom až bude větší, tak určitě bysme něco vybrali.“

Setkala jste se během těch návštěv v té školce s nějakými jinými maminkami, se kterými se stýkáte i nadále? Které jste například neznala?

„Ne. Vesměs jsou to holky, které znám a které jsem znala i předtím. Ač jsou mladší nebo starší, akorát že si teďka máme víc toho říct.“

V čem vidíte například přínos toho, že chodíte s malou si hrát?

„No, tak určitě se tam dozvím různé informace, které jsem třeba nevěděla. Nebo spousta maminek mi poradí, když malá, ač už je to nachlazení nebo je to výchova dětí nebo vývoj dítěte. A zas na druhé straně třeba já zas dávám rady těm druhým maminkám, které si s něčím neví rady a mají mladší dítě jak je to naše. A je to i takové trošku odreagování se. Že člověk vidí, že ty starosti nejsou jenom u nás, ale jsou všude jinde.“

Po porodu se může u některých žen objevovat zvýšená plačtivost nebo nějaké úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás?

„Ne. Naštěstí ne.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o dítě vyčerpaná nebo unavená někdy?

„Ne. Jako teďka trošičku možná, že je takové období, kdy je malá aktivnější, tak opravdu bych někdy i zalehla s ní po tom obědě. Ale že by to byl nějaký extrém, to určitě ne.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů?

„Růst zubů jsme snášeli tak jakože trošku hůř a ještě snášíme. Ale myslím si, že to ještě není tak úplně takový extrém. Jako opravdu křičí hodně a než jí vlastně ty první čtyři zuby nebo těch šest zoubků narostlo, tak to bylo takové krušné. Ted' se to trochu uklidnilo, ale čekáme na stoličky, takže to bude asi taky pěkný řev.“

A jak jste to zvládla vy?

„Tak, jsem tady, takže jsem to zvládla. Živá a zdravá.“

Objevovaly se u Vašeho dítěte dětské koliky, které se zpravidla vyskytují do těch tří měsíců?

„Ano. U nás to teda netrvalo tři měsíce, ale trvalo to skoro šest měsíců. A když odezněly tady ty koliky, tak nám začaly růst zoubky. Takže to bylo takové trošku náročnější s těma kolikama. Ale snažili jsme se dělat všechno možné pro to, aby to zmizelo. Všechno možné.“

A co období vzdoru? Bylo Vaše dítě nebo je vzdorovité?

„Tak to nás asi teprve čeká to období. Sice už si trošičku ne vymýšlí, ale trošičku se vzteká. Ale myslím si, že to horší je ještě před náma.“

Upoutávala na sebe pozornost křikem například?

„Zatím to nedělá. Zatím jsem si nevšimla, že by se nějak snažila. Předvádí se občas před někým, ale nesnaží se nějak upoutávat pozornost.“

A dožadovala se Vaší pozornosti například křikem?

„Ne.“

Že by chtěla vzít na ruky?

„To jo. Na ruce třeba vzít to jo. Ale jinak tak jako... a když už něco samozřejmě chce podat a nechci jí to dát, tak se vztekne a lehne si na zem a řve. Ale to je tak půl minuta.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašeho dítěte?

„No tak na začátku spala pořád. A spala od narození vlastně ty první čtyři měsíce celou noc osm až devět hodin v kuse, což bylo úplně super. No, potom se po tom čtvrtém měsíci začala jednou budit na jídlo, takže jsem ji nakojila a většinou tak do deseti minut zpátky usnula. No a potom se nám to vyvinulo v takovou trošku nešťastnou situaci, kdy vlastně

malá jde normálně spinkat, ale v průběhu noci, po té půlnoci jako se probouzí a chce k prsu. Takže ji mám potom po zbytek noci buď u sebe v tom horším případě, když je plačtivá nebo ty zoubky, tak je víceméně přicuclá na prsu. Takže to spaní je takové. A je taková neklidnější. Bereme na to homeopatika, tak uvidíme, jestli nám to zabere nebo ne. Aby prostě tu noc prospala celou a v klidu. Ona jakoby se úplně nevzbudí, ale kňourá, dělá stojky, prohýbá se a dělá všechno možné. A to prso je jediné, při čem ji trochu uklidním.“

Je to náročné pro Vás?

„No, je to už náročnější, než to bylo třeba před půl rokem. Ale myslím si, že pořád je to ještě v normě.“

A co denní spánek?

„Denní spánek se nám jakože upravil teďka do takové situace, že prostě po obědě tu hodinku a půl, někdy až dvě a půl hodiny opravdu spinká. Jinak jako od začátku, samozřejmě na začátku to bylo více hodin. Pak jako dopolední spánek, odpolední spánek a teď jdeme spát po obědě na tu hodinu a půl.“

Co děláte, když dítě spí?

„No, jelikož je zvyklá víceméně spávat v kočárku, tak jezdím s kočárkem po venku. A pokud je třeba nějaká nepřízeň počasí, tak se ji snažím uspat doma. Většinou u prsa a někdy se mi opravdu stane, že usnu zároveň s ní. A když prostě neusnu i já, tak se snažím něco dělat. Ale zas toho nemůžu dělat, jakože nemůžu dělat, abych dělala kravál, takže nějaké vysávání nebo tak to nepřipadá v úvahu, abych ji nevzbudila. Takže spíš tak jakože po baráku udělám, co je potřeba.“

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bálo se také Vaše dítě cizích osob?

„No spíš taková trošku stydlivost, ale jako že by vyloženě se úplně bála, tak to mi nepřišlo. Nepřijde mě, že by to bylo nějaké takové. Ona moc nechtěla k někomu, ale ne že by vyloženě se někoho bála nebo tak. To ne.“

A třeba křičela, když jste odcházela od ní?

„Jak kdy. Ale myslím si, že to nebylo u nás tak ve velké. Většinou se uklidnila nebo jsem se snažila třeba odejít, když byla něčím zaujatá a já jsem nenápadně zmizela. Ale nemyslím si, že po mně nějak tesknila.“

Takže když třeba partner ji má u sebe?

„Ne, tak to vůbec.“

Nebo babička?

„Ne, to je úplně bez problémů.“

Pocítujete, že narození dítěte u Vás způsobilo izolaci například od partnera?

„No tak jako možná asi částečně jo. Tak jako víc se asi soustředím na ni než na něho, co dělá nebo takto. Je pro mě prioritnější ta malá než on.“

A od přátel?

„Tak od přátel asi taky. Hlavně od těch, co nemají děti. Teď se nevidáme tak často. Třeba jednou za měsíc se navštívíme. Ale jinak dřív jsme se stýkali třeba i dvakrát do týdne nebo tak.“

A od společenského života?

„No tak to úplně. To je téměř úplná izolace. Jako opravdu nechodíme se nikam bavit.“

Kdy v průběhu rodičovské dovolené se u Vás objevovaly pocity izolace?

„Hned od narození vlastně.“

Jak jste se s tím vypořádala?

„Bez problémů. Úplně to pro mě přestalo mít nějaký význam.“

A mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dítěte dalo, co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí z toho období před narozením dítěte?

„Z tohoto období mně nechybí asi vůbec nic. Jako to narození toho dítěte, ačkoliv to bylo nechtěné těhotenství, tak asi o to víc ji mám ráda a o to víc je to pro mě taková srdcová záležitost. Takže já jsem teďka taková spokojená, klidná, mě to naprosto vyhovuje takový život s dítětem. Jako k životu, co jsem vedla předtím, bych se nechtěla vrátit. Kromě třeba nějaké té práce, že bych chtěla jít do zaměstnání, nebo i trošku ten společenský život začít potom provozovat, ale už ne v takové míře. Ale jinak opravdu jsem takto naprosto spokojena.“

Tak děkuji.

„Za málo.“

PŘÍLOHA P IV: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 4

Souhlasíte s účastí na výzkumu a s nahráváním rozhovoru?

„Ano, souhlasím.“

Kolik je Vám let?

„29.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„Ano.“

Kolik máte dětí?

„Jedno dítě.“

Kolik má roků?

„3 roky bude mít.“

Jak dlouho jste na rodičovské dovolené?

„3 roky.“

Plánujete další dítě?

„Spíše do budoucna.“

A kdy tak zhruba?

„Třeba za 3 roky.“

Jaké byly Vaše zájmy, záliby, koníčky před narozením dítěte?

„Návštěvy přátel, kino, divadlo.“

Jak často jste se jim věnovala?

„Zhruba 2x do měsíce.“

Věnujete se jim i nadále?

„Ano, ale méně často.“

A jak zhruba často?

„Maximálně jednou měsíčně.“

Máte volný čas i sama pro sebe nebo jste neustále se svým dítětem?

„Většinu času jsem se svým dítětem. Ale tím jak dítě roste, tak je čím dál více samostatné, takže já mám více volného času pro sebe.“

Co děláte během volného času?

„Zařizuji pochůzky po úřadech nebo se setkávám s přáteli.“

A jak často máte pro sebe volný čas?

„ Jak často potřebuji, ale asi tak jednou týdně.“

Pomáhá Vám Váš partner, nebo rodina, abyste mohla mít volný čas sama pro sebe?

„Ano, kdykoliv potřebuji, tak mi rodina nebo partner pohlídají malého.“

A jak často?

„Jak často potřebuji.“

Jak se měnil Váš volný čas během růstu Vašeho dítěte? Třeba po narození, v jednom roce, ve dvou, ve třech?

„Samozřejmě, že když se malý narodil, tak jsem neměla prakticky téměř žádný volný čas. Tak zhruba do jeho půl roku jsem byla neustále s ním a volný čas jsem měla spíše výjimečně. Ale od toho půl roku až roku už není problém ho nechat v podstatě na jakoukoliv dobu u babiček. Vlastně u mé matky nebo manželovy matky.“

Byl Váš partner přítomen u porodu?

„Nebyl.“

A nechtěla jste vy nebo on?

„Vzájemně jsme se dohodli.“

Jaké změny v manželském vztahu pocítujete v souvislosti s narozením dítěte? A popište je zhruba v průběhu růstu, jak se to měnilo.

„Tak samozřejmě, že na začátku těsně po narození toho malého to byla nová situace pro nás oba. Museli jsme se to naučit nějak společně řešit. Museli jsme spoustu našich vzájemných věcí řešit jinak, než jsme byli zvyklí do té doby. Ale tak jak malý roste, tak víc věcí je možných upravit. Nezáleží to už jenom na tom dítěti. Tak se vzájemně můžeme domluvit.“

Pocítila jste někdy v průběhu rodičovské dovolené odstup partnera?

„Spíše ne.“

Změnil se Váš partner po narození dítěte?

„Asi ano. Samozřejmě, že ho ty okolnosti donutily k tomu, že musel být více zodpovědný a už neměl starosti jenom sám za sebe a za mě, ale především za toho malého. Asi to pro něho byla nová situace a musel se s tím vyrovnávat.“

Máte od narození dítěte s Vaším partnerem na sebe dostatek času nebo spíše méně?

„Ze začátku samozřejmě méně, ale teď už máme tolik času, kolik potřebujeme.“

Co děláte, když jste sami dva?

„Když jsme sami dva, tak buď navštěvujeme naše přátele společně, nebo jdeme do kina, do divadla nebo na večeři.“

Jak se změnil Váš sexuální život po narození dítěte?

„Tak samozřejmě ze začátku jsem byla víc unavená a ani jsem neměla příliš chuť na sex, ale třeba po tom půlroce věku dítěte se to v podstatě vrátilo do starých kolejí.“

Pomáhá Vám Váš partner s péčí o dítě?

„Ano“

A jak často?

„Jak často potřebuji. Pokud je doma nebo když vlastně se vrátí ze zaměstnání, tak společně s malým tráví volný čas. Pak večer ho jdeme společně vykoupat, uložit. Kdykoliv jinak potřebuji. O víkendu spolu tráví hodně času.“

Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás? Jsou zaměřeny spíše na dítě?

„Asi ano. Více musíme samozřejmě komunikovat na téma dítě a ohledně všech potřeb, které s tím souvisejí.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dítěte?

„Pracovala jsem na šlechtitelské stanici.“

Měla jste svou práci ráda nebo bylo těhotenství spojeno s nespokojeností s Vaší prací?

„Měla jsem svou práci ráda.“

Budovala jste si kariéru?

„Ani ne. Spíš jsem se snažila dobře odvádět svou práci, ale to nebylo nějaké budování kariéry.“

Pracovala jste v kolektivu nebo sama?

„V kolektivu.“

A když jste pracovala v kolektivu, tak jaké byly vztahy na pracovišti?

„Dobré.“

Chybí Vám spolupracovníci?

„Asi ano.“

Stýkáte se s nimi i nadále nebo ne?

„Ano, občas se za nimi zastavím v práci nebo si telefonujeme a sdělujeme si novinky ze života.“

Jak často třeba?

„Vidíme se tak jednou za čtvrt roku a telefonujeme si. Buď si popřejeme k narozeninám, k svátku, když mají nějakou novinku, tak mi to zatelefonují.“

Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu?

„Možná trochu, ale asi moc ne.“

A v čem třeba?

„Že vlastně předtím jsem byla zvyklá, že jsem měla svůj příjem měsíční. A teď vlastně jsem byla odkázaná na rodičovský příspěvek. A nemohla jsem si dovolit kupovat tolik věcí jako předtím.“

V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a máte více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s předchozím obdobím?

„Asi ano.“

A v čem Vás omezuje?

„Tak předtím jsem byla zvyklá, že jsem pobírala vyšší příjem a teď přece jenom se musím vlézt se svými výdaji tady do toho příspěvku. Takže nemůžu si kupovat tolik věcí. Musím více přemýšlet nad tím, co kupuju.“

Mohla jste si před narozením dítěte dovolit více komfortu, nějaké lepší rekreace?

„Asi ano.“

Chybí Vám tento komfort?

„Tak částečně, ale nijak asi výrazně.“

Co Vám nejvíce chybí?

„V souvislosti s tím příjmem ani nevím, co mi chybí, ale spíš musím víc přemýšlet nad tím, co kupuju.“

Chodila jste před narozením dítěte do společnosti? Například do kin, divadla, barů, restaurací?

„Ano.“

Jak často?

„Jednou až dvakrát za měsíc.“

S kým jste nejčastěji chodila?

„S manželem nebo se spolužáky z vysoké školy nebo s kamarády.“

Jak se změnil Váš společenský život po narození dítěte a v průběhu růstu?

„Tak ze začátku, když se malý narodil, tak můj společenský život nebyl v podstatě žádný zhruba do toho půl roku. Takže jsem byla pořád s dítětem. Protože jsem ho kojila, tak jsem musela být pořád s ním. Ale od toho půl roku už jsem ho mohla nechávat častěji někde na hlídání. Nemusela jsem být stále s ním, takže potom od toho půl roku se to neustále zlepšovalo.“

Stýkala jste se se svými přáteli před narozením dítěte?

„Ano.“

A jak často?

„Třeba co druhý týden.“

A došlo po narození dítěte k omezení styku s Vašimi přáteli?

„Ano.“

Jak vypadá Váš běžný den s Vaším dítětem, když je partner v práci? A jak se měnil ten běžný den v průběhu růstu?

„Tak vlastně ze začátku to dítě nemělo nějaký zvlášť vybudovaný režim, takže to jsem vlastně veškeré práce a veškeré své povinnosti jsem musela upravovat s ohledem na potřeby toho dítěte, kdy vlastně třeba dvě hodiny spal a potom byl zase hodinu vzhůru. Pak zase dvě hodiny spal. Když spal, tak jsem si dělala různé domácí práce nebo takové věci. Ale postupně jak dítě nabývalo nějaký režim, tak už se to dalo lépe plánovat ten pracovní den můj. A vlastně v současné době to vypadá tak, že ráno kolem 8 hodiny vstaneme, dáme si snídani, potom podle toho, jestli jsme doma nebo jdeme na nákup, tak se vypravíme. Jdeme na nákup nebo někde na procházku, když je pěkné počasí. Potom uvaříme oběd nebo máme ten oběd po předchozích dnech. Dáme si oběd. Po obědě si jde odpočinout na dvě hodiny. Mezitím já si udělám nějaké domácí práce a takové úklidy. Potom, jak se probudí, tak zase to závisí od toho, jaké je počasí venku. Když je pěkně, tak jdeme někde na zahradu nebo na procházku a to už je zhruba kolem té páté až šesté hodiny, kdy přichází zase otec ze zaměstnání a potom malý tráví nějaký čas s otcem. A kolem sedmé hodiny ho jdeme okoupat, dá si večeři a jde spát. Uložíme ho do postele.“

A jak vypadá Váš běžný den, když je partner doma? Například o víkendu?

„O víkendu vlastně spíme trošku dýl, i malý spí dýl. Po té 8 – 9 hodiny ráno vstaneme. Vstáváme všichni tři. Dáme si společně snídani a potom buď máme naplánované něco, nějaký výlet, tak třeba někam jedeme, nebo pokud jsme doma, tak většinou je partner s malým, něco dělají na zahradě nebo dělají nějaké domácí práce a já vlastně vařím oběd. Pak si dáme oběd a malý si jde odpočinout ještě po obědě. A potom večer jdeme třeba na návštěvu k babičce anebo podle toho zase jaké je počasí. Snažíme se tak, aby měl celkem pravidelný režim, tak zase kolem té 7 – 8 hodiny večer ho koupeme a ukládáme ke spaní.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ano.“

Jak často a kde například?

„Vlastně máme v ulici paní, která má stejně starého syna jak je náš. S tou třeba jednou za týden jdeme na procházku nebo se navštěvujeme doma.“

Ještě i s jinými nebo jen s touto?

„Chodíme ještě na plavání jednou týdně, takže tam jsou taky takové stejně staré děti s rodiči.“

A navštěvujete s ním jenom to plavání nebo i jiné zájmové kroužky?

„Chodíme jenom na to plavání.“

A setkala jste se tam s jinými, novými maminkami, se kterými udržujete styk nebo ne?

„Spíše ne. Je to jenom v rámci toho plavání. Jinak se spolu nestýkáme.“

A v čem vidíte přínos?

„Tak dítě přijde už do nějakého kolektivu dalších dětí, kde se učí společenské vztahy, učí se, že musí půjčovat věci a že musí být slušný a ochotný. Asi je to pro něho dobré.“

A v čem vidíte přínos pro Vás?

„Pro nás je přínos, že taky přijdeme vlastně do jiného prostředí a setkáváme se tam vlastně se stejně starými lidmi, kteří tam řeší podobné problémy jako my a my vidíme, že v tom nejsme sami.“

Po porodu se může u některých žen objevovat zvýšená plačtivost nebo úzkostné stavy? Objevovaly se tyto stavy i u Vás?

„Občas.“

Vymizely samy, nebo jste potřebovala něčí pomoc?

„Spíše to vymizelo samo.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o dítě vyčerpaná nebo unavená?

„Ze začátku ano. To souviselo s tím, že vlastně malý ještě neměl vybudovaný nějaký režim a že vlastně byl v noci hodně vzhůru. Takže spíš to bylo tím nedostatkem spánku než nějakou starostí o to dítě.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů?

„Tak s tady tím jsme příliš problém neměli. To bylo vždycky tak maximálně jeden až dva dny, tak to se dalo snášet.“

Objevovaly se u Vašeho dítěte dětské koliky, které se zpravidla vyskytují do těch tří měsíců?

„Asi ano.“

A jak jste to snášela?

„Tady v tom období prvních třech měsíců byl malý obzvlášť plačtiví a hlučný. Museli jsme to přetrpět.“

Zvládli jste to?

„Zvládli. Všichni nám říkali, že to musíme ty tři měsíce vydržet a naštěstí to po těch třech měsících ustálo.“

Bylo toto období náročné pro Vás?

„Ano.“

A co období vzdoru? Bylo Vaše dítě vzdorovité?

„Ano. Dítě je doposud vzdorovité.“

A jak jste to zvládla?

„Já nevím. Snažíme se to zvládat do teď. Bojujeme spolu.“

Upoutávalo na sebe Vaše dítě pozornost křikem?

„Ano.“

A dožadovalo se Vaší pozornosti křikem?

„Ano. Snažili jsme se mu dávat najevo, že tady cesta nevede. Že tady tohle není řešení. Takže většinou jsem ho nechala být. Snažila jsem se, aby tady tímto způsobem ničeho nedocílil.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašeho dítěte?

„Zhruba ty první tři měsíce to bylo náročné, protože to v podstatě nerozlišoval noc a den. Spal málo a špatně ty první tři měsíce. Ale potom zhruba okolo toho půl roku už spal celou noc. Takže už to bylo lepší.“

Kojila jste Vaše dítě?

„Ano.“

A jak dlouho?

„Do dvou let.“

Dostala jste se někde bez Vašeho dítěte v tomto období, když jste kojila?

„Ze začátku to bylo náročné. Vlastně do toho půl roku, kdy jsem ho výhradně kojila, to jsem se dostala jenom opravdu na ty dvě hodiny, co bylo mezi těmi dvěma kojeními. Ale

potom od toho půl roku, kdy už dítě dostávalo jiné příkrmy, tak už to bylo lepší a už se dalo někdy i dát k babičce na hlídání. Že už nebylo závislé na tom kojení. Takže potom už jsem se dostala víc ven nebo už jsem ho mohla nechat na to hlídání.“

A řešila jste to i třeba odstříkáváním mléka?

„Ne ne ne. To jsem zkoušela, ale to se nějak moc neosvědčilo. Spíš jsme dávali potom už nějaké ty přesnídávky nebo nějaké jogurty od toho půl roku, co už vlastně to dítě mohlo. Takže už jsem ho kojila jen ráno, v poledne a večer a během dne měl ty dva příkrmy, takže toho půl dne už mohl být u babičky.“

Co jste dělala během dne, když Vaše dítě spalo?

„Většinou jsem dělala nějaké domácí práce. Někde uklízení.“

Odpočívala jste?

„Někdy.“

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bálo se také Vaše dítě cizích osob?

„Spíš ne. Nemáme problémy, cizích osob se moc nebojí.“

A nedělalo mu problém, když šel k babičce?

„Ne. On se k babičce těšil. Tam byl rád.“

Pocítujete, že narození dítěte u Vás způsobilo izolaci od partnera?

„To si nemyslím.“

Od přátel?

„Samozřejmě, že teď už řešíme jiné problémy, než naši třeba bezdětní přátelé. Ale teď vlastně, už to dítě roste, už máme více toho volného času, tak už můžeme víc být s těmi přáteli v kontaktu.“

A zpočátku?

„Zpočátku ano.“

A od společenského života?

„Taky ze začátku to bylo vlastně nemyslitelné, že by jsme někde šli. Ale teď už je to dobré.“

A mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dítěte dalo, co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí z doby před narozením dítěte?

„Vlastně tak jsme se snažili, aby jsme ten život nebo aby to narození dítěte ten náš život příliš nebo úplně nezměnilo. Celou dobu jsme se snažili být v kontaktu s přáteli a snažili jsme se ty přátele zvát třeba k nám na návštěvu. Takže neřekla bych, že mi to něco vzalo. Spíš bych teda řekla, že určitě mi to dalo spoustu nových zážitků a nových pocitů. Je to jednoznačně pozitivní změna v mém životě.“

Děkuji.

„Prosím.“

PŘÍLOHA P V: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 5

Souhlasíte s účastí na výzkumu a s nahráváním rozhovoru?

„Ano, souhlasím.“

Kolik je Vám let?

„25.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„První zas až tak ne a druhé ano.“

Kolik máte dětí? A kolik má roků?

„Takže mám dvě děti. Dcera má čtyři roky a syn má deset týdnů.“

Jak dlouho jste na rodičovské dovolené?

„Takže čtyři a půl roku zhruba. Čtyři až pět let.“

A se synem jste jak dlouho - budete?

„Se synem budu tři roky.“

Plánujete ještě další dítě?

„Zatím ne.“

A do budoucna?

„Ne, neplánujeme. Myslím si, že dvě budou stačit bohatě, ale uvidíme. Nikdy neříkám nikdy. Ale zatím neplánuju.“

Jaké byly Vaše zájmy, záliby, koníčky před narozením dětí?

„Tak zájmy, koníčky... já mám ráda módu, ráda čtu, mám ráda... na sporty já moc nejsem, tak to nic moc. A cestuju. Takže koníčky asi takové. Záliby, co já vím. To bude asi tak všechno. Jo, to bude zhruba všechno.“

Jak často jste se jim věnovala před narozením dětí?

„Docela často. Já jsem porodila Adélku v jednadvaceti. Takže poměrně docela brzo, takže na koníčky jsem měla docela hodně času. Tak veškerý volný čas vlastně.“

Věnujete se jim i teďka?

„Jo. Ano.“

A jak často?

„Tak třeba čtu skoro každý den, pokud neusnu. A tak nějak teďka na internetu jsem a o módu se zajímám. V podstatě denně. Ne dlouho třeba, ale každý den určitě nějakou volnou chvíli mám na to.“

Máte volný čas i sama pro sebe nebo jste spíše neustále se svými dětmi?

„Tak teďka protože syn je ještě hodně malý, tak v podstatě pořád jako s dětma. Ale mám čas na sebe, určitě. Přítel vždycky pohlídá, když je potřeba, takže ano.“

A jak často míváte třeba volno pro sebe?

„V podstatě kdy chci, protože přítel má pracovní dobu, tak jak on chce, protože je OSVČ. Takže pokud já třeba chci někam jít, na plavání nebo někam cvičit, tak si řeknu a mám. Ale říkám, že teďka malý se teď se narodil, tak pořád jsme teďka doma.“

Pomáhá Vám i rodina k tomu, abyste mohla mít volný čas sama pro sebe?

„Určitě. Třeba babičky si brávají malou na víkendy, takže v podstatě není problém. Třeba malá byla u babičky pátek, sobota, neděle. Tak to má skoro celý víkend sama pro sebe, protože malý spí. A takže mám víkend v podstatě celý volný čas pro sebe. Babičky hodně hlídají. Ségra moje tady nebydlí, takže to ne. Ale třeba kamarádky taky, když potřebuji nebo chci, tak mi hlídají, takže jo. Určitě.“

Pocítila jste nějaké změny v partnerském vztahu po narození dítěte – prvního nebo druhého?

„Jako nějaké zásadní změny si myslím, že ne. Možná jakoby lepší takový ten vztah je. Takový jako víc zpečetěný téma dětma. Ale jako nějakou velkou změnu, radikální, ne. Určitě ne.“

Byl Váš partner přítomný u porodu?

„Byl u obou dvou.“

A chtěl sám, nebo vy jste chtěla nebo jste se vzájemně dohodli?

„No, jakože řekl mi automaticky, že půjde. Tak nějak ani nepřemýšlel, že by nešel. Já jsem chtěla taky. A teda u prvního jako chvíli znejistěl, že neví, že se trošku bál a nakonec šel. A u druhého už automaticky hned. Jakože určitě. Jo, chtěli jsme oba dva.“

Pocítila jste v průběhu rodičovské dovolené odstup partnera?

„Ne.“

Máte na sebe dostatek času po narození dětí nebo ne? Abyste mohli být sami dva spolu?

„Určitě. Ještě než byl malý na světě, tak docela hodně, protože malá už je větší, takže jezdí k babičkám, takže jo. Teďka to není úplně nejvíc, ale myslím si, že ano. Nějaký problém v tom velký není.“

Co děláte například, když jste spolu sami?

„No, my ten čas spolu zas tak aktivně netrávíme. Když jsme spolu sami doma, tak třeba jeden z nás spí nebo něco. Ale třeba když je úplně teda volno, jako než se malý narodil, tak jsme šli někam ven, se projít, třeba povečeřet, do kina, doma. Třeba my tak po večerech hrajeme hry doma. A co ještě...společně plavat chodíme. V létě je určitě víc aktivit než teďka. Nevím, co bych ještě tak, už asi nic.“

Změnil se Váš sexuální život po narození dětí?

„Myslím si, že ne. Nijak radikálně. Ne, ani ne.“

Pomáhá Vám partner s péčí o dítě?

„Jo, pomáhá. On většinou třeba koupe. Přebalování není jeho hlavní, ale nakrmí, když je potřeba. Co se týče malé, tak to normálně, všechno. A o malého on není zas až tak, on si ho třeba vezme ven a takové ty klasické. Pomáhá určitě.“

Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

„No tak jako určitě. Teď se točí věci kolem rodiny, kolem dětí a ta témata jsou určitě otočené někam jinam, úplně jiným směrem. Ale co se týče třeba zájmů, koníčků, tak ty zůstaly. Takže myslím si, že ne úplně. Ale určitě se bavíme i o jiných věcech.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dítěte?

„V podstatě žádná. Já jsem přešla na mateřskou jakoby, my jsme pracovali v zahraničí s přítelem. A to byla taková jakoby brigáda. A předtím jsem chodila do školy, takže vlastně žádná.“

A co jste dělala v zahraničí?

„My jsme pracovali ve Skotsku na takové farmě. Ve fabrice, kde se dělala zelenina a takový klasický pásový ten... balili jsme a lepili různé, zeleninu a šlo to do Tesca nebo kam. Už si to nepamatuju. Jakože velká fabrika to byla.“

A jak dlouho jste tam byli?

„Zhruba půl roku.“

Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu?

„Tak jako rozdíl to určitě je. Ale teďka je to jakoby lepší určitě pro mě. I po finanční stránce, protože přítel má lepší práci. Ale tak to se týká spíše ho. Mateřská ta jako není lepší než normální plat, to je jasné. Ale tak je to celkově lepší, určitě. Po všech stránkách. Jakože s dětma je celkově lepší život a tak. Určitě.“

Mohla jste si před narozením dětí dovolit více komfortu, nějaké lepší, častější rekreace?

„No, možná když jsme bydleli ve Skotsku, tak tam jsme měli hodně peněz a byli jsme sami dva. Tak to bylo třeba lepší, ale jako takhle ne. Protože jsem šla na mateřskou jakoby ze školy, takže jsem neměla zas až tak možnost předtím. I když jsme cestovali, já jsem dělala au-pair, takže tam jsem měla. Ale ne, teďka jezdíme určitě víc a tak.“

Chodila jste před narozením dítěte do společností? Do kina, divadla, barů, restaurací?

„Ano.“

A jak často?

„No, jakože já nevím. V podstatě každý víkend určitě někam. Jako divadla moc ne, i když taky občas, do kina častěji, bary a tak klasicky o víkendech. Chodili jsme každý víkend a přes týden třeba jednou, jakoby ve všední dny.“

S kým jste nejčastěji chodila do společností?

„Bud' s přítelem, nebo s kamarádkama.“

Pocítila jste, že se Vám snížila ta frekvence?

„Jako chození někam a tak někam určitě. Ale třeba klidně bych mohla v podstatě, kdybych chtěla, ale už to není ani takové, že bych potřebovala chodit ven. Nemám zas takovou potřebu. Když chci, tak jdu, ale je to určitě míň. To rozhodně.“

Stýkáte se s Vašimi přáteli, které jste měla před narozením dětí?

„Ano. Přátelé mi zůstali stejní, stejné kamarádky a tak. Teďka mám víc nových, jako maminek. Ale z těch starých zůstali v podstatě všichni. S některýma se vídám teda míň samozřejmě, s některýma víc, s některýma stejně.“

A jak často se třeba stýkáte s přáteli?

„Každý týden vidím vždycky určitě někoho. Jako každý týden, určitě.“

Jak vypadá Váš běžný den s Vaším dítětem, když jste sama s ním doma, když je partner v práci?

„Všední den vstáváme kolem sedmé hodiny, malá chodí do školky. Takže proběhne klasická hygiena, snídaně a jdeme mezi osmou a půl devátou do školky, tam odvedu malou. Jdu domů se synem. Pro malou chodím až ve tři hodiny, takže mám vlastně celý půlden pro sebe. Tak to chodíme ven nebo jsme doma. Takže různé aktivity doma, co je potřeba. Ve tři chodím pro dceru, vyzvedávat. Jdeme domů a hrajeme si. Malá je hodně aktivní, takže si hodně hrajeme. A většinou přítel jezdí z práce zhruba kolem šesté, sedmé, tak do té doby uděláme s dětma co je potřeba. Hygiena proběhne kolem šesté, sedmé hodiny zhruba. Pak je večere. Syn chodí spát v osm, dcera taky tak zhruba. Ale většinou je to tak, že přítel vozí malou do školky, protože jezdí do práce až později. A já pak pro ni teda chodívám. O víkendech podle toho, co máme v plánu. Jakože jsme většinou doma, nebo nějak jezdíme. Teďka jak je malý, takže jsme víc doma a malá jezdí k babičkám třeba. Ale jako tak nějak v podstatě stejný stereotyp. Hlavně teď v zimě. Takže asi tak nějak.“

A liší se to, když je partner doma?

„Jako liší se to v tom, že buď chodí třeba on pro malou nebo jezdí, nebo jdu třeba já sama a můžu nechat malého doma. Takže třeba když jdu pro malou do školky sama, tak teď si v zimě vezmeme boby a zůstaneme spolu venku nebo ona jde s tatínkem a jsou oni zase venku. Takže to tak nějak prostřídáme. Nebo on si víc bere děti třeba ven nebo si s něma on hraje a já si odpočinu. Takže je to jiné. Tak v tomhleto je to jiné, určitě.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Stýkám se s docela hodně maminkama co má tady tak v okolí. Bych řekla, že každý týden určitě se tak nějak vídáme zhruba. Ne pravidelně, ale jo.“

A kde se s nimi nejčastěji stýkáte?

„Tak v zimě většinou někde vždycky u někoho doma, nebo chodíme do kavárny, do dětského koutku. V létě chodíme ven, na písek, do plavání, tak nějak. Na písek za barák, takže tak nějak.“

Navštěvujete s Vašimi dětmi zájmové kroužky?

„S Adélkou jsem navštěvovala, to jsme chodili. Ted' vlastně nastoupila do školky první rok, takže ted' malá nemá žádné. Až, nebo ted' od září začne chodit do prvních svých. Ale chodili jsme asi od roku do nějakých mini cvičení miminek, batolat a nějaké takové cvičení. Se synem bych chtěla chodit taky určitě, jak bude trošičku starší.“

Setkala jste se tam během těch návštěv zájmových kroužků s nějakými novými lidmi, se kterými se stýkáte i nadále?

„Ano. Jo. Určitě. Tam s maminkama co jsme se seznámili, se stýkáme i dál. V tom kroužku, co jsem chodila s dcerou.“

V čem vidíte přínos zájmových kroužků pro Vás i pro ni?

„Zaprvé to není stereotyp, nejsme pořád doma. Malá, nebo děti prostě celkově se s kolektivem naučí, s dětma různě, různé pohybové aktivity, všechno tam mají. Nesedíme furt doma a seznámíme se s novými dětma, maminkama. Tak celkově. Já myslím, že je to dobré teda i pro děti i pro maminky určitě.“

Po porodu se může objevovat u některých žen zvýšená plačtivost nebo nějaké úzkostné stavy? Vyskytovaly se i u Vás?

„No, u prvního ne. To si nějak nepamatuju, že bych měla nějaké takové stavy. Že bych se rozbrečela na malou a tak, ale ted' u malého jo. A to jsem měla docela takové úzkostlivé pořád. No, jo, docela ano, ale už to přešlo. Nebo docela naštěstí brzo. Ale nic jako velkého, že bych furt brečela nebo tak. Ale takové spíš úzkostlivé, takové zvláštní, nevím ani, jak bych to ani popsala. Ale měla jsem, ano.“

A přešlo to samo, nebo Vám někdo pomohl?

„Ne, samo to přešlo.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o děti vyčerpaná nebo unavená?

„No kupodivu zatím ani moc ne. Čekám, kdy to přijde. Ale ne, tak nějak jako nevím. Možná je to i tím, že když potřebuju, nebo řeknu, tak prostě někdo dojde pohlídat a já si třeba odpočinu. Ale ne, nijak zvlášť ne.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů?

„U malé úplně v pohodě. To jsem ani nevěděla, že jí rostly zuby, ani jeden. Takže to bylo úplně super. U malého teda zatím nevím. Doufám, že to bude stejné.“

Objevovaly se u Vašich dětí dětské koliky, které se vyskytují zpravidla do třech měsíců?

„Ne, ani u jednoho.“

A co období vzdoru? Bylo Vaše dítě vzdorovité?

„Jo a je pořád. Malá je taková hodně. Jako ona je hodná, ale hodně, jakože je hyperaktivní, docela taková, že ani pusu nezavře a vzdorovitá je taky. Jak kdy, teďka má víc takové období ze školky, že mi přijde, že je taková víc rozdivočená.“

Takže zvládala jste to?

„Ale jo, jo.“

Upoutávala na sebe pozornost křikem?

„No, křikem ne, takové ty vyložené scény, že by v obchodě začala hulákat a tak to nemáme našťestí. Občas co se narodil malý, tak víc si vyžaduje pozornost, ale to si myslím, že je to docela normální. A není to nic teda velkého. Ale přímo křikem ani tak ne.“

A dožadovala se Vaší pozornosti například křikem?

„No jako někdy určitě, jako někdy jo, ale není to tak jako moc. Jako jak jsou některé takové ty klasické prostě scény dětí, tak to až ne. Ale někdy jo. Někdy prostě neposlouchá, vyloženě křičí a chce pozornost jako. Ale není to časté teda.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašich dětí?

„Tak u Adélky jsme neměli problém se spaním. Naučila se spát skoro celou noc zhruba od třech měsíců. A v podstatě od narození chodí spávat v osm hodin a to je jakoby do dneška prostě pořád. Akorát když je posun časový, tak to vždycky na pár dnů má trošičku pomíchané, že jde spát třeba dřív, ale akorát kolem roku a roku a půl, tak nějak vstávala kolem

šesté nějakou dobu, jako dřív. Ale to bylo jenom chvíli. Ale jinak spí celou noc, bez problémů. Ted'ka má trochu jakoby noční můry a ona vždycky dojde za náma, ale není to nic hrozného. A takže jako to si myslím, že nějak úplně radikálně se nám to nezměnilo. Myslím, že spala docela brzo sama celou noc, tak vlastně od té doby dobrý. No a s malým, ten zatím teda spává podle toho, jak papá. Snažím se ho naučit spávat taky od těch osmi a to teda chodí. Co se narodil tak od osmi hodin a tak podle kojení. On vydrží docela taky, zatím se daří, takže uvidíme. “

A co denní spánek?

„Tak Adélka spává po obědě i ted'ka, ve školce normálně spávají po obědě a to spí každý den, nebo co paní učitelka říkala. A spávala i doma vždycky po obědě. Dřív teda normálně tak nějak jako dopoledne a odpoledne. A syn doma moc nespí zatím, ale venku mi spí bez problémů, takže uvidíme. “

Co jste dělala během dne, když Vaše děti spaly?

„Někdy jsem spala taky a někdy asi nic. Jak kdy. Někdy třeba vařím, když spí, ale většinou jako taky tak nějak aktivně odpočinek. Nic velkého. “

Kojila jste Vaše děti?

„Ano, ale ne dlouho teda bohužel. Dceru plně do třech měsíců a částečně tak nějak s příkrýma do šesti měsíců. A syn teda je na příkrmu asi od zhruba teda měsíce a půl, takže uvidíme, jak dlouho ho budu kojit. Zatím ještě jo, ale nevím, jak dlouho to vydrží. “

Dostala jste se někde v období, kdy jste kojila děti bez nich? Třeba když jste za kamarádkama chtěla jít nebo někde do společnosti se bavit a mezitím jste kojila.

„Ani myslím, že ne. Zatím ne. “

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bálo se taky Vaše dítě?

„Malá vůbec. Ta by šla aj tady se sousedama, které nezná. Ta se nebála nikdy vůbec. Ted'ka jako spíš, ale to je spíš takové, ona je taková herečka. Takže tak, ale ne, nebojí se, ani se nebála. “

Ani když jste ji dávala do cizích rukou?

„Ne, jako do cizích jako takhle ne. Ale ona je relativně od hodně brzo naučená, že ji hlídají hodně kamarádky nebo tak. Byla hlídaná. Tak jako si myslím, že je hodně taková otrkaná a nebojí se.“

Pocítujete, že narození dětí u Vás způsobilo izolaci například od partnera?

„Myslím si, že ne.“

A od přátel?

„Taky ne. Jako nevidáme se určitě tolik, jak dřív, to je jasné, ale nějakou velkou izolaci ne.“

A od společenského života?

„No já nevím. Jakože vyhledávám společenský život, tak jakoby já chci a jak potřebuju. Takže myslím si, že úplně ne. Ale bylo období, kdy se narodila malá a já jsem byla taková, že bych někam šla a já jsem nemohla. Ale to bylo spíš takové chvilkové.“

A mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dítěte dalo, co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí ze života předtím?

„No, tak co mi vzalo, dalo. Takže určitě nedá se říct, že mi něco vzalo. To jako ne.“

Nic Vám nechybí?

„Jako určitě mi chybí někdy taková ta svoboda, kdybych byla bezdětná a mohla bych jet tam a tam, dělat to a to. Ale tak jakože to je. Takže to jo. Ale to si myslím, že je normální, že si to člověk někdy řekne. Ale jako radikálně, že bych řekla, ježíšmaria kdybych ty děti neměla, to ne, určitě. Ani jako nevzalo mi to žádnou práci v podstatě. Teda je pravda, že třeba z toho Skotska jsme odjeli, protože jsem otěhotněla. A kdybych neotěhotněla, tak bychom tam asi byli stoprocentně dýl. Ale jako nelituju toho. Nikdy si neřeknu, že by mi to nějak vadilo. To ne. No a co mně jakože dalo. Vlastně všechno. Rodinu, děti, radost. Všechno tak celkově. Jako myslím si, že kdybych je neměla, tak teďka bych už asi měla i to první plánovaně. Ale myslím si, že jediné je, že bych víc cestovala s přítelem, kdyby jsme neměli děti. Ale jinak nevím. Ale tak co mě to dalo, to je takové klasické, děti, rodinu a pohodu.“

Tak děkuji.

„Taky díky.“

PŘÍLOHA P VI: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 6

Souhlasíte s účastí na výzkumu a s jeho nahráváním?

„Ano.“

Kolik je Vám let?

„26.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„Ano.“

Kolik máte dětí?

„Jedno.“

Kolik má roků?

„Dva roky.“

Jak dlouho budete na rodičovské dovolené?

„Na tři roky.“

Plánujete další dítě?

„Zatím ne.“

A v budoucnu?

„Určitě ano a ne jedno.“

A za jak dlouho?

„Až já jsem říkala, první musíme vyřešit to bydlení. Až bude prostor na bydlení, tak teprve potom můžeme něco plánovat. My tady máme obývací, ložnici a kuchyňku. Potom vlastně máme každý svoje s této, jak kdyby záchod, koupelnu a nemáme další prostor. Víš, další místnost. Já jsem říkala, že kdyby byla alespoň ještě jedna místnost navíc a tam se mohl udělat dětský pokoj, tak už by to šlo. Tam by se daly třeba děcka dvě a stačilo by to. Ale tím, že není prostor, tak neexistuje tady dalšího prcka.“

Jaké byly Vaše záliby, koníčky, zájmy před narozením dítěte?

„Plavání. Já jsem měla ráda sport. Bruslení a takové aktivity. Aj běhání jsem měla ráda. Ale na to už teď moc času není. Spíš takové sportovní.“

A jak často jste se jim věnovala?

„Skoro každý den. Plavání každý den, protože plavání jsem měla v práci, takže já vždycky po práci, jak jsem skončila, jsem si šla zaplavat. A běhání tak dvakrát týdně. A bruslení, to jsme snad chodívali taky každý den po práci, protože já jsem měla pracovní dobu dobrou. Plavání končí v jednu hodinu, ve dvě nanejvýš. Takže já jsem byla o půl třetí doma. Něco se rychle pomohlo pouklízet doma rodičům a potom už jsem měla čas sama na sebe. Takže potom jsem se mohla věnovat koníčkům.“

Věnujete se svým zálibám i nadále?

„Ne, není času.“

A vůbec nebo úplně jste je všechny vyřadila?

„Tím, že já tady takto nikoho nemám, žádnou, teda babičku jo, ale ona ještě chodí do práce vlastně Michalova máti, takže nemám nikoho, kdo by mně mohl takto pohlídat, abych já si mohla jít na půl hodiny zaběhat. Takže to ne. A s kočárkem, když byl Šimon malý, tak já jsem s ním chodívala bruslit. Šimona jsem dala do kočáru a šli jsme bruslit. Ale teď už je veliký a v kočárku nevydrží, takže už ani to ne.“

A máte i volný čas sama pro sebe nebo jste neustále se svým dítětem?

„Pořád jsem se svým dítětem. Nejezdím nikde. Jediný den, kdy mám volno je čtvrtek odpoledne. To je jediný den, kdy si vlastně babička vezme Šimona v kočárku, takže to mám čas sama na sebe. Ale to tak rychle něco pouklízet, zajít nakoupit pořádný nákup. Taky tam není času sama na sebe.“

Chybí Vám, že vlastně nemáte svoje zájmy, záliby?

„Jo a moc. Tím nechci říct, že bych nechtěla být se Šimonkem nebo tak. Ale je tam potřeba, aby si ta ženská udělala čas sama na sebe.“

A co teda děláte během volného času kromě těch úklidů?

„On vlastně dlouho spí přes den, takže já si něco podělám, navařím si, požehlím. Až se zbudí, tak jdeme ven a věnuju vlastně Šimonovi volný čas. Takže nějaké procházky, takže takto, jeho kroužky. Takže pořád trávím čas jenom s ním.“

A pomáhá Vám partner, abyste mohla mít čas sama pro sebe volný?

„Dřív to šlo. Když měl jedno zaměstnání, tak to šlo. To jsem si mohla za kámoškama nebo takto na chvílečku zajet. Ale teďka vlastně jak má Michal dvě zaměstnání, tak to nejde.“

Tím, že já su tady sama a nikoho takto nemám k sobě, tak ne. Někoho, komu bych mohla Šimona na chvílku dát, aby pohlídal, takže to teďka nejde.“

Jak se třeba měnil Váš volný čas během růstu Vašeho dítěte? Po narození. Jestli jste měla více volného času?

„Když byl malý, tak toho času bylo víc. Protože byl malinký a on pořád skoro jen spinkal. Takže to jsme furt trajdali po procházkách anebo takto. A teď jak už je veliký, tak už toho času moc není. Že je takový jako, že se ho snažíme někam směřovat – nějaké koníčky, aktivity a tady toto. Takže spíš takto. To je pořád jenom Šimon, Šimon, Šimon.“

Byl Váš partner přítomný u porodu?

„Ano.“

A chtěl sám, nebo jste chtěla vy nebo jste se vzájemně dohodli?

„Já jsem chtěla a Michal chtěl taky. On teda s tím došel první, že by byl rád, kdyby tam mohl být se mnou. Takže to jsem byla velice ráda.“

Pocítila jste nějaké změny v partnerském vztahu v souvislosti s narozením dítěte?

„Ano. Asi takové, že si ten chlap začal víc vážit té ženské vlastně po tom porodu, když viděl, co ta ženská musí všechno vytrpět. Tak si myslím, že takto asi jo.“

Změnil se Váš partner po narození dítěte? Že by se Vás stranil?

„To ne. Já si myslím, že je pořád stejný. Možná se zlepšil. Teď nevím, jak to mám říct. Že si mě třeba víc vážil tak u toho porodu, když to všechno viděl. Víc vážený si té ženy.“

Máte na sebe od narození dítěte s Vaším partnerem dostatek času na sebe?

„Ne. Ze začátku jo. Ale jak vlastně říkám, tím, že Michal má vlastně dvě zaměstnání, tak toho času není. Jenom spíš víkendy trávíme spolu. Snažíme se různé výlety rodinné a takové tady toto. Spíš se ten týden snažíme vynahradiť tím víkendem. Ty dva dny jsme pořád spolu. Michal se snaží ani si nedomlouvat žádnou práci. Spíš jenom ten víkend máme tak sami pro sebe.“

A že byste byli jako čistě sami dva spolu?

„Tak to ne. Přes týden chodí vlastně na směny nebo dělá ten internet a já jsem se Šimonkem. Ani nemůžeme plánovat, jak říkáš žádné třeba divadlo nebo kino. To je taky takové,

jak obě dvě babičky jsou docela mladé, tak každá má svoje zájmy, záliby, takže ani o víkendech jich nějak nechceme moc otravovat. Víš, aby třeba pohlídali Šimu nebo tak.“

Jak se změnil Váš sexuální život po narození dítěte?

„Asi nijak. Spíš ze začátku po porodu to bylo takové, jak u každé ženské. Ale potom si myslím, že se to vrátilo do starých kolejí.“

Pomáhá Vám Váš partner s péčí o dítě?

„Když může, tak určitě ano.“

S čím Vám pomáhá?

„Co se týká výchovy a jinak Michal vezme třeba i žehličku do ruky a požehlí. Já si myslím, že on se snaží ve všech směrech.“

Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

„Ne, já si myslím, že ne. U nás ne. Nebo tak co se týče řešení třeba ohledně Šimona, tak to určitě ano, že se řeší dítě, výchova, co a jak. Myslím, že tady toto. Ale jinak komunikace zůstala pořád stejná.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dítěte?

„Učitelka plavání.“

Měla jste svoji práci ráda?

„Ano, moc.“

Budovala jste si kariéru před odchodem na rodičovskou dovolenou?

„Určitě ano. Já si myslím, že jo. U nás není profesní růst, že bych mohla jít někam víc - na vyšší pozici. Ale já si myslím, že jo, alespoň takto u ředitele na oko. To určitě jo, to asi každý.“

Pracovala jste i v kolektivu?

„Jo.“

A chybí Vám Vaši spolupracovníci nějakí?

„Určitě ano. Já jsem měla perfektní kolektiv na to, že jsme tam byly samé ženské. Jak se říká, že ženské si jdou vždycky do vlasů, tak u nás to takto nebylo. Takže já je ráda vídám.“

A stýkáte se i nadále s některými spolupracovnicemi nebo jste omezily styk?

„Já tím, že vlastně chodím se Šimonem do kroužku, tak mi vyjedeme vždycky dřív, aby bylo chvílku času si s holkama povykládat. Vždycky se tam takto sejdeme, povykládáme si co a jak.“

Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu?

„Jo, určitě jo.“

V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a máte současně více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s obdobím před narozením dítěte?

„Jo.“

A v čem Vás například omezuje?

„Předtím jsem byla sama vlastně a měla jsem svoji výplatu sama pro sebe. A teďka, když to řeknu tak, tak máš půlku z toho, cos měla předtím a musíme z toho vyžít dva. Musíme se postarat o to dítě a náklady co se týče domácnosti a tady toto. Ten partner taky pomáhá. Ale ty peníze, na které jsem byla zvyklá, tak chybí to na takový denní život, když to řeknu.“

Mohla jste si před narozením dítěte dovolit více komfortu? Nějaké lepší věci, častější, lepší rekreace?

„Určitě jo. Co se týče dovolených. Jsem holka, ženská, takže co se týče líčení, kadeřnice, oblékání, určitě jo.“

Chybí Vám tento komfort?

„Někdy jo.“

Co Vám nejvíce chybí?

„Asi to jít do obchodu a koupit si tričko bez toho, aniž bych se musela dívat kolik stojí.“

Chodila jste před narozením dítěte do společnosti? Například do kin, divadla, barů, restaurací?

„Ano.“

A jak často?

„O víkendech. Pátek, sobota jsme chodívali vždycky takto s kamarádama v podstatě někam na diskotéku. Kina tam byly taky a dost často. Ted'ka už to nejde.“

S kým nejčastěji jste chodila do společnosti?

„S kámoškama.“

Chodila jste i s partnerem do společnosti?

„Ano.“

A jak často třeba s ním?

„S Michalem jsme chodívali většinou v sobotu. Vždycky jsme vzali partu lidí a zajeli jsme si na bowling, posedět chvíli, na večeru s kámošama. Ted'ka už to nejde.“

Jak často jste se stýkala třeba s přáteli před narozením dítěte? S kamarádkami?

„O víkendech, nebo i přes týden. Když holky neměly směnu nebo tak, tak jsme se snažili. Já mám kamarádky tady tak Babice, Huštěnovice, Kudlovice, takže to nebyl problém sednout do auta a jet. Takže i přes týden i o víkendech.“

Došlo k omezení styku s Vašimi přáteli po narození dítěte?

„S některýma ano, ale s ostatníma ne. Tím, že z ostatních kamarádek se staly taky maminky, tak se vídáme ještě častěji než předtím. Snažíme se, aby děcka byly v kolektivu, aby si zvykaly na ostatní děti, takže je to stýkání docela časté.“

Jak vypadá Váš běžný den s dítětem, když je partner v práci?

„Šimon dlouho spí, takže ten se vzbudí tak v devět, deset hodin ráno. Trvá mu strašně dlouho, než pojí, tak my jíme třeba aj půl hodiny. Tak to je půl jedenácté. Chvilčku si spolu pohrajeme. Já potom začnu vařit, rozvařím si, zase se věnuju Šimonovi. Potom pojíme, jak je navařeno. Po obědě chodí vždycky spát a on zase spinká dlouho, takže tak do těch třech, půl čtvrté se vyspí. Dáme nějakou svačinu, jdeme ven nebo jedeme někam na besedu nebo někdo dojede k nám na besedu. A potom zase je večer, takže další jídlo a spánek. Koupel, spánek.“

A měnilo se trávení, Váš běžný den s dítětem, během růstu? Třeba když byl malinkatý?

„Jo. Ted'ka tím, že on spává docela dlouho, tak ráno nestíháme třeba dopolední procházky, nechodíme ven nebo jenom třeba na chvilčku jdeme na dvůr. Ale dřív, když býval ma-

linký, tak vstával kolem osmé hodiny, tak vlastně se nakožil a šli jsme se projít na procházku. Potom jsme došli dom, já jsem začala vařit. Ty procházky jsme stíhali. Teď už to s ním takto nejde, protože než do něj člověk něco dostane, nějaké jídlo nebo kdesik cosik, tak jako to aj hodinu si posedíme u stolu. Takže teď už to tak nejde.“

A jak trávíte Váš den, když je partner doma? Například o víkendech?

„O víkendech. Tak ráno vstaneme, je společná snídaně. Po snídani si většinou Michal vezme Šimona, a buď jdou spolu ven, nebo si hrají na dvoře nebo dovádí. Já si můžu pouklízet doma, navařit si. Oni mezitím přijdou, potom se poobědvá a pak je tam zase ten Šimonův režim, že po obědě si jde lehnout. Tak aspoň to máme chvílku na sebe. Když je víkend a Míša je doma, tak to když Šimon spí, tak jsme spolu. Potom se Šimon vzbudí, tak se mu snažíme vymyslet nějaký společný program nebo nějaký výlet, zoo nebo něco takového, kdy jsme celá rodina.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ano.“

Jak často?

„S jednou se vidíváme skoro ob den. A s ostatníma se vídáme tak dvakrát týdně.“

Kde se nejčastěji stýkáte?

„Venku na procházce, vždycky se domluvíme a jdeme buď spolu na procházku a v kroužkách, to taky se vidíme s maminkama takovýma, co mám kámošky a známe se, tak s nima se vídáme v kroužkách, protože se snažíme vybrat stejné kroužky, aby ty děti byly na sebe zvyklé. Anebo v Napajedlích je vlastně dětská herna, tak chodíme tam docela často. Tam si sedneme s maminkama, mi si aspoň vypijeme kávu a děti tam můžeme vypustit, protože jsou větší a můžou si sami hrát. Takže tam je to fajn.“

A v čem vidíte například přínos těch kroužků nebo herniček pro Vás i pro malého?

„Já to spíš neberu takto na mě, ale na toho Šimona, že protože vidím, že tím, že jsme tady sami ve Sptytinově a nemáme tady nikoho k sobě přímo nějaké kamarády, tak já na něm vidím, že ho musím něčím zaměstnat a že by aj chtěl. Tak se mu snažím vybírat nějaké kroužky, aby se zaměstnal, aby už byl od malička takto k něčemu vedený. Aby se rozvíjel, třeba v tom plavání nebo v pohybech.“

Kolikrát týdně navštěvujete zájmové kroužky?

„My máme v týdnu jenom dva. On je ještě maličký, takže těch kroužků ještě tolik není. Takže chodí do dvou.“

Setkala jste se během návštěv zájmových kroužků i s nějakými novými lidmi, se kterými se stýkáte i nadále?

„To zatím ne.“

Po porodu se může objevovat u některých žen zvýšená plačtivost nebo nějaké úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás?

„Hlavně ta plačtivost. Já když někde něco vidím smutného nebo dojemného, tak se okamžitě rozpláču. A to co chvíli jako. Michal mi vždýcky říká, ty si blbá, co brečíš. Ten by u toho nebrečel. To mně zůstalo. Já jsem si myslela, že po porodu mně to takto přejde. Nějaké dojemné nebo láskyplné. Víš, mně stačí jenom objetí, takovéto co je v televizi vidět a já už mám slzy v očích. To je fakt. To jsem myslela, že to po porodu skončí a neskončilo.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o děti vyčerpaná nebo unavená?

„Ani ne. Já tím, že jsem ze čtyř sourozenců a jsem nejstarší, takže já jsem pořád byla takto mezi dětmi. Tím jako nechci říct, že bych se o ně musela starat, místo mamky, to ne. Ale takto jsem se jí snažila vypomáhat. Jakože ne s výchovou, ale se staráním, jakože o sourozence. Takže já si myslím, že mně to nějak ani nepřišlo. Jsem byla pořád mezi dětmi. Jak doma, tak v práci. Takže jako furt.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů?

„My jsme to ani nějak nepocítili, že Šimonovi rostou zuby. On to tak všechno přešel strašně rychle, takže u nás to ani nějak nebylo. Spíš ted'ka, až mu rostou ty vlastně poslední stoličky, tak ted' je to takové plačtivější.“

Dá se to vydržet?

„Jo. Jo. Není to nic takového, co by člověk nezvládl.“

Objevovaly se u Vašeho dítěte dětské koliky, které se vyskytují zpravidla do těch třech měsíců?

„Když byl malinký, tak párkrát jo. Ale to potom tak vždýcky přešlo.“

A co období vzdoru? Bylo Vaše dítě vzdorovité nebo ještě je?

„Je. Až teďka a to někdy bývá jako docela náročné. Musím mu vysvětlit všechno polopatě, protože on si nedá říct, takže to je spíš takové, jakože hrozné, náročné pro mě jako pro matku. Ale jo, dá se to. A kór, když přijde Michal. Šimon dá totiž na Michala. Takže spíš ten Michal, když něco Šimon jakože nechce, nechce pochopit, tak Michal na něho takto působí.“

Upoutávala na sebe Vaše dítě pozornost křikem?

„Ne.“

A dožadovala se Vaší pozornosti křikem?

„Křikem ne. To spíš vždycky, že tak došel a drápal se po mně, ale že by nějak křikem, to ne.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašeho dítěte?

„Tak on je pořád takový spáček, on si rád pospí. Takže v noci jsme to vůbec nepoznali. V noci spával od malička pěkně. Když býval maličký, tak spával dopoledne i odpoledne. A teď co je větší, tak se ho snažíme dávat jenom odpoledne. Dopoledne nespí a vlastně spí až to odpoledne.“

A co jste dělala během dne, když Vaše dítě spalo?

„Když spalo, tak jsem rychle hodila pračku, pověsila prádlo. Spíš takové manuální práce. Úklid domácnosti a tak. Žehlení.“

Kojila jste Vaše dítě?

„Ano.“

A jak dlouho?

„Rok a půl.“

Dostala jste se někde bez Vašeho dítěte v období, kdy jste kojila?

„Určitě jo. Víím, že myslím dvakrát. Když měl nejmladší brácha polonézu, tak jsem se dostala. To bylo poprvé, co jsem šla pryč, když jsem kojila. To jsem odstříkala mléko a nachystala ho babičce, takže bylo o dítě postaráno.“

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bálo se Vaše dítě také cizích osob?

„Já si myslím, že Šimon se nebál, protože vlastně u nás doma, na Jankovicích u babičky je moc lidí. Tím, že mám čtyři sourozence a někdo už má třeba přítele, přítelkyni, takže u nás doma je pořád plno, tak já si myslím, že tím, že on už je takto zvyklí od malička mezi hromadou lidí, tak si myslím, že ne.“

Nebál se ani, když jste ho dávala cizím osobám?

„Ne. To spíš se tak zeptat ho, že? Ale já myslím, že ne.“

Nekřičel?

„Ne, neplakal.“

Pocítujete, že narození dítěte u Vás způsobilo izolaci od partnera?

„Ne. Já třeba kdybych byla v dědině nebo na vesnici, kde jsem vyrůstala a měla bych kolem sebe lidi a kamarády, které vlastně od malička znám, tak tím by jsem třeba od Michala byla míň. Nebo míň by jsme spolu takto byli. Ale tím, že já jsem ve Spyřáku, jsem tady přistěhovaná a jsme pořád jenom tady a nikam takto nejdu nebo jdu, když on není doma, takže my jsme pořád spolu.“

A pocítila jste izolaci například od přátel po narození dítěte?

„Ne. Já si myslím, že tam takto izolace nebyla, ale spíš tím, že třeba kamarádi nebo kamarádky získali dobrou práci tam a tam, a z toho důvodu se museli odstěhovat, tak proto se teďka vidíme třeba míň, ale když je šance, tak se vidíváme. Takže to si myslím, že tam nějak izolace nebyla. A jak říkám z holek je taky teďka hodně maminek. Nebo vlastně takto ze střední hodně spolužaček je těhotných takže my se vidíváme takto docela často. Jsme furt v kontaktu.“

A izolace od společenského života?

„To jo. Ale mně to třeba ani nepřijde. Dřív, když jsem byla mladší, tak já jsem měla ráda diskotéky, zábavy a tady toto. Takže to jsem se ségrama chodívala docela často. Ale teď se mě to teda ani netýká. Jsem ráda, že mám Šimonka, že se mu můžu věnovat a můžu s ním být doma. Takže mně ani nějak není líto, že si nemůžu zajít s kámoškama nebo tak. Sice občas jo, se mi zasteskne. Ale už to nepotřebuju, jak jsem potřebovala dřív.“

A mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dítěte dalo, co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí z období před narozením dítěte?

„Co mi chybí, tak je ten můj čas, který bych mohla věnovat tomu sportu, tak jako jsem se věnovala dřív. A dalo mi to spoustu věcí. Strašně moc. Zodpovědnost, trpělivost, lásku, otevřené srdce pro to dítě. Teď mě nic víc nenapadá, ale strašně moc věcí mně to dalo a takových dobrých, za které je člověk rád.“

Děkuji.

PŘÍLOHA P VII: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 7

Souhlasíte s účastí na výzkumu a s jeho nahráváním?

„Ano.“

Kolik je Vám let?

„38.“

Kolik máte dětí?

„Jedno.“

Kolik má roků?

„Rok a něco.“

Jak dlouho jste na rodičovské dovolené?

„Rok a půl zhruba.“

Jak dlouho budete na rodičovské dovolené?

„Dva roky.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„Ano.“

Plánujete ještě další dítě?

„No, to se uvidí. Jako já bych chtěla, ale uvidíme podle možností.“

Jaké byly Vaše zájmy, záliby, koníčky před narozením dítěte?

„No, tak hlavně čtení, jelikož dálkově studuji, tak potom škola. Chodila jsem hodně ven, jezdila jsem na kole a to je asi tak všechno.“

A jak často jste se jim věnovala před narozením?

„No, tak třikrát, čtyřikrát do týdne.“

Věnujete se jim i nadále?

„Čtení ano, škola taky a co se týká té jízdy na kole, tak to je zatím teďka omezené. Já jsem předtím jezdila do práce na kole, teď se snažím, ale je to míň prostě než předtím, než jsem šla na rodičovskou dovolenou.“

A jak často se jim věnujete?

„No, tak ted'ka tak dvakrát za týden když se podaří.“

Máte volný čas i sama pro sebe nebo jste neustále se svým dítětem?

„Mám rozhodně i volný čas sama pro sebe.“

Kdo Vám pomáhá, abyste mohla mít volno?

„Tak babičky, potom jsou to sestry, kamarádky.“

A jak často Vám tak pomáhají nebo jak často míváte volno pro sebe?

„Tak třikrát do týdne jakože třeba tak hodinku, dvě.“

A pomáhá Vám i partner, abyste mohla mít volný čas pro sebe?

„Určitě.“

A co děláte, když máte volno pro sebe?

„Bud' se učím do školy, nebo no, dá se říct, že to není takovéto volno v pravém slova smyslu. Ale tak zajdu si třeba ke kadeřnici, nebo si čtu nebo prostě relaxuju u televize.“

Byl Váš partner přítomný u porodu?

„Ano byl.“

A chtěl sám, nebo jste chtěla vy nebo jste se vzájemně dohodli?

„On chtěl sám.“

Pocítla jste změny v partnerském vztahu po narození dítěte?

„Já si myslím, že ani ne.“

Že by se Vás nějak stranil?

„Ne, to ne. Rozhodně ne. Jen že ten partner se ted'ka dělí mezi mě a dceru, ale jakože to mně nějak nevadí.“

Pocítla jste v průběhu rodičovské dovolené odstup partnera?

„Ne.“

Máte na sebe dostatek času po narození dítěte nebo méně?

„Já si myslím, že ano. Že to vyjde nastejno.“

Jak často jste spolu sami, kdy třeba jste bez dcery?

„Tak to je většinou tak o víkendech, když třeba vezme babička malou ven nebo tak, tak máme čas pro sebe.“

Co děláte, když jste spolu sami?

„Zajdeme si třeba do kina, nebo tak různě.“

Změnil se Váš sexuální život po narození dítěte?

„Ne.“

Pomáhá Vám partner s péčí o dítě?

„Ano.“

Jak často Vám pomáhá?

„No jakože on je docela pracovně vytížený, tak ve volných chvílích. Nedá se to kvalifikovat, jestli je to jednou týdně nebo jednou za měsíc, tak prostě jak má čas. Někdy je to víc-krát, někdy je to míň. Třeba kolem Vánoc byl doma, tak to bylo prostě třikrát do týdne, že ji vzal někde, nebo ven, nebo si s ní zahrál, ale když je v pracovním procesu, nebo když pracuje, tak je to třeba míň, jakože ji večer uspává a tak. Je to těžko kvalifikovat kolikrát.“

Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

„Nevšimla jsem si nějakých změn, jakože bychom se bavili třeba jenom o dítěti, tak to ne. Jako určitě tam to dítě nějakou roli hraje. Když dojde dom, tak mu řeknu, co třeba nového umí, ale že by to bylo vyloženě jenom o tom, tak to ne.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dítěte?

„Já jsem pracovala jako účetní ekonomka na základní škole.“

Měla jste svoji práci ráda nebo to bylo řešením třeba s nespokojeností s prací?

„Tak dá se říct, že jsem měla práci celkem ráda, že jsem byla v práci spokojena.“

Budovala jste si kariéru před odchodem na rodičovskou dovolenou?

„Neřekla bych, nejsem ten typ.“

Pracovala jste v kolektivu nebo sama?

„V kolektivu.“

Když jste pracovala v kolektivu, jaké byly vztahy na pracovišti?

„Když jsem nastoupila do práce asi před dejme tomu skoro dvaceti lety, tak ty vztahy byly lepší. Ke konci už prostě byly takové značně komplikované, nervózní, ale ještě se to dalo.“

Chybí Vám nějací spolupracovníci?

„Určitě ano. Měly jsme kolektiv takové zdravé jádro, do kterého jsem teda patřila i já a bylo to jako fajn. Setkávaly jsme se, slavily narozeniny, svátky. Takže jo, určitě chybí.“

A stýkáte se s některými i nadále?

„Ano, snažím se, ale jelikož prostě pokaždé neseženu hlídání, tak je to omezenější než když jsem byla v práci.“

Jak často se s nimi vídáte?

„Tak dvakrát do měsíce.“

Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu? Že je to něco míň než profese.

„Tak to ne. To ne. To bych řekla, že ne.“

V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a současně máte více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s obdobím před narozením dítěte?

„Jelikož jsem měla nějaké našetřené peníze, tak bych neřekla, že mě to teď nějak omezuje. Určitě je ten příjem nižší, ale dokážu s tím vyjít.“

Mohla jste si před narozením dítěte dovolit více komfortu? Například nějaké lepší rekreace, jiný sortiment věcí?

„No tak to asi určitě jo. Že teďka ty prostředky vynakládám na to dítě, nebo spíš preferuju prostě to dítě před sebou. Radši koupím něco jí, než bych koupila třeba sobě.“

Chybí Vám tento komfort?

„Ano.“

Chodila jste před narozením dítěte do společnosti? Například do kina, divadla, barů, restaurací?

„Ano, chodila.“

Jak často?

„Když to dáme třeba na měsíc, tak pětkrát až šestkrát do měsíce.“

A kde nejčastěji jste chodila?

„Tak většinou do restaurace a pak do kina.“

A s kým jste nejčastěji chodila?

„Bud' s příslušníky rodiny anebo se známými.“

Chodila jste před narozením dítěte do společnosti s partnerem?

„Taky.“

A jak často s ním třeba?

„Tak dvakrát, třikrát do měsíce jsme si někam vyšli.“

A jak se změnil Váš společenský život po narození dítěte?

„Tak samozřejmě se to omezilo. Je to dáno tím, že vlastně s dítětem všude nemůžete. Pokud někam jdu a беру si dítě, tak zase musím vybírat, kde můžu s tím dítětem jít. A když jsme sami, tak zase je to vázáno na to dítě, na to jestli mám hlídání nebo nemám. Když někam chci jít, tak musím si zajistit hlídání, abych mohla někam jít.“

Měnil se Váš společenský život v průběhu růstu dítěte, když byla malička nebo ted'ka?

„No, když byla menší, tak jsem byla víc s ní doma a ted' prostě už postupně začínám vlastně být v tom společenském životě aktivní.“

Stýkala jste se s Vašimi přáteli před narozením dítěte?

„Ano.“

A jak často?

„Tak dvakrát, třikrát za měsíc.“

Došlo po narození dítěte k omezení styku s Vašimi přáteli?

„Ani ne.“

Změnili se například přátelé Vaši, že máte nové přátele?

„Samozřejmě že mám nové přátele, co se týká ostatních maminek na rodičovské dovolené, když je potkáváme, ale jinak se v zásadě ten okruh přátel nezměnil.“

Došlo po narození dítěte k omezení styku s Vašimi přáteli?

„Ne.“

Jak vypadá Váš běžný den s Vaším dítětem, když jste sama doma?

„Když vstaneme třeba kolem osmé, deváté, pak si třeba chvíli hrajeme, čteme. Malá je velká čtenářka, tak si musíme číst. Pak klasicky vařím oběd, procházka. Věnuji se tomu dítěti. Když mám nějakou volnou chvíli, když mi vezme někdo dítě, tak se věnuji svým koníčkům nebo práci v domácnosti. A večer jde spát. A to je asi tak celé.“

A liší se to, když je partner doma?

„Ano, protože mám víc prostoru nebo víc času pro sebe, protože partner se věnuje dceři a já si můžu dělat něco, co potřebuju.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ano, stýkám.“

Kde nejčastěji?

„V mateřském centru, které působí v městě mého bydliště.“

Jak často se s nimi stýkáte?

„To je individuální. Někdy třeba jednou za měsíc a někdy tam jdu třeba třikrát za měsíc. Podle situace.“

A v čem vidíte přínos těchto návštěv pro Vás i pro ni?

„Tak pro dítě je to hlavně, že se učí být s ostatními dětmi v jejím věku, že prostě se zapojí do společnosti a já taky, že si jdu, že si můžu popovídat o těch mateřských starostech, že s tím nechci otravovat přátele a tak. Takže s někým, kdo má ty samé problémy nebo starosti.“

Navštěvujete zájmové kroužky s Vaším dítětem?

„Zatím ne.“

Zvažujete do budoucna?

„Ano.“

Po porodu se může objevovat u některých žen zvýšená plačtivost nebo úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás?

„Ne.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o dítě vyčerpaná nebo unavená?

„To několikrát ano.“

Jak jste tuto situaci řešila?

„Tak buď jsem dala dítě někomu jinému a pořádně jsem si odpočinula, prostě nějaký relax. Nějakou jinou činnost než se věnovat tomu dítěti pořád.“

Býváte ještě teď vyčerpaná, unavená nebo spíše ze začátku?

„Spíše ze začátku, teď už si člověk na to zvykne, na určitý stereotyp. Tak teď už je to celkem v pohodě.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů?

„My jelikož ještě moc zubů nemáme, ale u nás se to projevuje špatným spaním v noci a to je náročnější, ale dá se to zvládnout.“

Objevovaly se u Vašeho dítěte dětské koliky, které se vyskytují zpravidla do těch třech měsíců?

„Ano, nebylo to často, ale ano.“

Jak jste to snášela?

„Dobře.“

A co období vzdoru? Bylo Vaše dítě vzdorovité nebo je?

„Zatím se to neprojevuje.“

Upoutávala na sebe pozornost křikem?

„No, to ano.“

A dožadovala se například Vaší pozornosti křikem?

„Spíš ne.“

Byla tato období náročná pro Vás?

„Zatím to nedokážu posoudit, protože jako zatím takového období, kdy by vyloženě si něco vykřičela, to jsme zatím neměli. Takže tady na tuto otázku nedokážu zatím nějak adekvátně odpovědět.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašeho dítěte?

„Tak když byla malá, tak spávala hodně. A teď už spí jenom jednou, tak hodinku po obědě. A v noci teda spí celou noc, ale s tím, že se budí. Jakože to není, že by večer usnula a ráno se vzbudila.“

A co třeba denní spánek?

„Přes den spávala většinou dvakrát, když byla malé miminko. A teď už jenom jednou.“

A co děláte, když Vaše dítě spí, třeba přes ten den?

„Spím taky.“

Kojila jste Vaše dítě?

„Kojila, ale asi jenom tři měsíce.“

Dostala jste se během těch třech měsíců bez Vašeho dítěte?

„Ne, byla jsem s ní víceméně doma.“

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bálo se také Vaše dítě?

„Ne, nebojí se vůbec nikoho.“

Takže i když ji dáváte do náruče, tak?

„Ne, ona ještě natáhne ruce. Nemá s tím problém.“

A jak reaguje, když například odcházíte někam?

„Když já odejdu a ona spí, tak vůbec nemá problém s tím, že ji hlídá jiný člověk. Ale když třeba odchází a ona mě vidí, tak jako chce jít za mnou a volá máma, ale když ji pak někdo zklidní, tak ji to nevadí.“

A když byla trošku menší, mladší?

„Když byla menší, tak s tím nebyl vůbec žádný problém.“

Až teďka?

„Ano, až spíš teď.“

Pocítujete, že narození dítěte u Vás způsobilo izolaci od partnera?

„Ne.“

A od přátel?

„Taky ne.“

A od společenského života?

„Tak to jenom z části, ale tak jako z mizivé části, že to ani nějak nevnímám.“

Mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dítěte dalo, co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí z období před narozením dítěte?

„Tak narození dítěte, to byl můj sen, takže já jsem ráda, že prostě to dítě mám. I pro partnera, i když on byl ze začátku, dá se říct trošku proti, tak teď si nedokážeme bez něj život představit. A co mi vzalo, tak to je taky tak těžké definovat. A to co mi vzalo to narození dítěte, tak to mi ona zase vynahradí, takže je to spíš tak, že je to pozitivní pro mě.“

Nic Vám nechybí?

„Ne.“

Dobře, tak děkuji.

„Není zač.“

PŘÍLOHA P VIII: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 8

Souhlasíte s účastí na výzkumu a s nahráváním rozhovoru?

„Ano.“

Kolik je Vám let?

„32.“

Kolik máte dětí?

„Dvě.“

Kolik má roků?

„Rok a půl a dva měsíce.“

Jak dlouho jste na rodičovské dovolené?

„Já jsem byla na rodičovské, teď jsem na mateřské a práce jsem vlastně dva a půl roku. Celé první těhotenství jsem byla rizikové.“

A jak dlouho budeš teď s tou druhou?

„Tři roky.“

Byla Vaše těhotenství plánovaná?

„Ano.“

Obě dvě?

„Obě.“

Plánujete ještě další dítě?

„Asi ano.“

A za jak dlouho?

„Tak za pět let.“

Jaké byly Vaše zájmy, záliby, koníčky před narozením dítěte?

„Sport, ruční práce, filmy, čtení.“

Jak často jste se jim věnovala?

„Každý den.“

Věnujete se jim i nadále?

„Moc ne.“

A jak často se jim teď věnujete?

„Každý den, ale mnoho málo času. Třeba dřív to bylo každý den dvě hodiny a teď třeba každý den dejme tomu čtvrt hodiny. Určitě každý den na to co já chci, co mě baví, si najdu čas, ale už toho času není tolik.“

A co třeba tomu sportu, věnujete se?

„Začínám cvičit. Každý den cvičím, ale dřív jsem cvičila třeba pětkrát, čtyřikrát týdně hodinu a teď třeba každý den dvakrát čtvrt hodiny. Po kouskách, jak mám čas. A to proto, že je zima. V létě třeba jezdíme na kole úplně normálně s našim dítětem a o víkendu chodíme plavat.“

A máte volný čas i sama pro sebe nebo jste pořád se svými dětmi?

„Jo, obě dvě jdou přesně v šest hodin spát a až do půlnoci o nich nevím.“

A že byste byla čistě sama bez dětí? Třeba bez té starší?

„Jakože není pod střechou domu?“

Ano.

„Teďka zrovna je podruhé u babičky. Takže dvakrát už jsem zažila, dvakrát v jejím životě kdy byla na tři dny pryč. A v tu chvíli už jsem měla druhé dítě. Takže obě dvě asi nezažiju nikdy, že by byly pryč, dlouho.“

A co děláte, když máte volno pro sebe?

„Jdu na kosmetiku nebo na pedikúru nebo si pozvu kamarádky.“

Pomáhá Vám rodina nebo partner, abyste mohla mít volný čas sama pro sebe? Že by hlídali děti a vy jste měla volno?

„Moc ne. Strašně málo.“

Ani předtím, než se malá narodila?

„Jako ta druhá?“

Ano.

„Tak to vůbec. Až teď se spíš třeba rodina snaží, že mi vezme tu starší a manžel jenom když si to vydupu a vynutím. A musím mít nějaký dobrý důvod, třeba jdu k doktorovi, tak mě nechá jít samotnou bez dětí.“

A jak často Vám třeba pomáhají?

„Tak ta rodina za rok a půl teďka podruhé mi pomohli. Takže to je tak jednou ročně. A manžel tak jednou za čtrnáct dní.“

Byl Váš partner přítomný u porodu?

„U obou.“

A chtěl sám, nebo jste chtěla vy nebo jste se dohodli vzájemně?

„Původně nechtěl. Pak jsem ho nějak přesvědčila a to byl hrozně rád, že tam byl. A u druhého už se na to těšil celou dobu dopředu.“

Pocítala jste změny v partnerském vztahu po narození dětí?

„Ano.“

A jaké například?

„V partnerském vztahu už nikdy nejsme sami, už vůbec nejsme nezávislí, už nikdy si nemůžeme dělat nic tak, jak by jsme chtěli. Úplně ve všem musíme brát ohled na děti, na jejich režim a na jejich potřeby. To znamená, že se nemůžeme sbalit a odjet na dovolenou, protože se to nedá.“

A změnil se Váš partner po narození dětí?

„Ano, zapojil se víc do domácího života, do domácích prací. Stará se o to, o co jsem se dřív starala sama. A z takového bezstarostného kluka je starostlivý otec.“

Pocítala jste v průběhu rodičovské dovolené odstup partnera?

„Ano. Když má starosti v práci, tak se mnou velmi málo komunikuje. Vybějí si na mě vztek, špatné nálady. To třeba dřív jsem nezažila, protože jsem mohla třeba z toho domu odejít a nebýt s ním. Ale teď odejít nemůžu. Takže jsou to takové vlny. Prostě jak on má nálady, tak má někdy větší zájem a někdy menší zájem být s námi a věnovat se nám nejen, že tu fyzicky je, ale i na nás myslet. Ale je to podle toho, jaké má vytížení pracovní.“

Máte na sebe s partnerem dostatek času po narození dětí nebo spíše méně?

„Čas by byl, ale my v tom času jsme hrozně unavení, že třeba nejsme ani schopni si spolu povídat, natož něco jiného dělat. Ale to je zase tím, že se teďka bavíme v zimě. Třeba v létě to bylo úplně jinačí, protože v šest hodin šlo dítě spát a nebyli jsme tolik unavení a třeba každý večer jsme si zapálili gril a otevřeli lahvinku a poseděli jsme a povídali jsme si spolu a cítili jsme, že toho času máme pro sebe dost. Ale teď je to i tím počasím i tou únavou po tom druhém porodu, že usnou děti a za chvíli usneme i my.“

Jak často jste s partnerem spolu sami?

„Skoro každý den, když děti spí.“

A čistě že byste byli sami bez dětí?

„Úplně bez dětí? Bez obou? Tak ona má dva měsíce, ještě jsme to nikdy nezažili.“

Nebo bez té starší?

„Nikdy, my jsme ji měli pořád.“

Co například děláte, když jste spolu sami bez dětí?

„Většinou pracujeme. On dělá něco do práce, já žehlím, dotahujeme domácnost a díváme se na naše oblíbené seriály, dozařizováváme barák, takže hledáme si zařízení, to je asi tak všechno co děláme, když jsme spolu sami. Nemusím říkat, že i sex, ne?“

Změnil se Váš sexuální život po narození dítěte?

„Ano, není na něho čas ani síly.“

A až po porodu nebo i v průběhu?

„Já jsem měla rizikové těhotenství, takže jsem měla během těch devíti měsíců prvních šest měsíců, kdy jsem měla sex zakázaný. Takže už v těhotenství to bylo jiné.“

Pomáhá Vám partner s péčí o děti?

„Ano, moc.“

Jak často Vám třeba pomáhá nebo s čím Vám pomáhá?

„Krmí, koupe, uspává každý den tu starší. Skoro na celé odpoledne si ji bere na starost on, že ji zabaví, takže já jenom tak ležím a koukám. Přebaluje, chodí s námi na procházky, protože by jsem to sama nezvládla. Úplně všechno kromě kojení co dělám já pro děti, tak dělá i on.“

Po narození dítěte se mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

„Ano, častěji se bavíme o hovínkách, než o tom, co je kde nového. Ale já už předtím jsem měla takový omezený okruh témat s manželem, o kterých jsme se bavily než s dřívějšími partnery.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dětí?

„Vedoucí oddělení.“

Měla jste svoji práci ráda nebo bylo například těhotenství řešením nespokojenosti s Vaší profesí?

„Ne, já jsem svou práci zbožňovala.“

Budovala jste si kariéru před odchodem na rodičovskou dovolenou?

„Budovala jsem si kariéru před úmyslem otěhotnět. Pak už jsem tomu podřídila všechno, i odmítala jsem nabídky prací, protože by mi znesnadnily možnost mít děti.“

Pracovala jste v kolektivu nebo sama?

„V kolektivu.“

Když jste pracovala v kolektivu, tak jaké byly vztahy na pracovišti mezi spolupracovníky?

„Různé. Úplně všechno co si dovedu představit. Byly tam i dobré vztahy, i drbání, donášení, nenávisť, podrážčení noh, odmítání poslušnosti, šikana, ta pracovní, úplně různorodé ty vztahy. Pracovala jsem ve velké firmě, takže tam těch vztahů bylo prostě moc. Každý s každým, to se nedá popsat.“

A chybí Vám někteří spolupracovníci?

„Ne, protože se s nimi dále stýkám.“

A jak často se s nimi například stýkáte?

„Jednou za týden tu někoho vždycky mám, takže s každým se třeba vidím jednou za tři týdny.“

A mají taky děti?

„Tak jedna nemá, druhá má, třetí je těhotná, takže taky různé.“

Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu?

„Ano, protože předtím jsem byla paní manažerka a všichni mě museli poslouchat a cítila jsem se, že dělám moc dobře svoji práci a že jsem velmi ceněna. A teďka někdy vyčítám manželovi, že mám pocit, že jsem pro něho jak hadr, služka, že dělám práci v domácnosti a ta není nijak oceněna.“

V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a současně máte více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s obdobím před narozením dětí? V čem Vás tento příjem nejvíce omezuje?

„To já neumím posoudit, protože před narozením dětí do společného rozpočtu nepřispíval manžel a ten teď přispívá, takže to tak nějak neumím srovnat. A navíc ta změna je zase daná ne tím, že se mi narodily děti, ale jsme přešli z bytu do domu a zařizování toho domu jsou úplně jiné náklady, než bylo setrvávání v nějakém bytě. Jestli cítím málo peněz, tak to není z důvodu, že se mi narodily děti, ale tím, že mi o dvě desetinná místa klesla částka na účtu.“

Mohla jste si dovolit před narozením dětí více komfortu, nějaké lepší, častější rekreace, jiný sortiment věcí?

„Ano, ale není to otázka peněz, ale toho času. Toho že mám... nechci, aby to vyznělo blbě, na krku ty děti. Takže se nemůžu sbalit a užít si toho komfortu.“

Chybí Vám například tento komfort?

„Ne.“

Chodila jste před narozením dětí do společnosti? Třeba do kin, divadla, restaurací, barů?

„Ano.“

A jak často?

„Tak několikrát týdně.“

A kde nejčastěji jste chodila?

„Do hospody.“

A s kým jste nejčastěji chodila do společnosti?

„Já jsem měla takový okruh kamarádek a jednou, dvakrát týdně jsme se někde scházely.“

A chodila jste do společnosti s partnerem?

„Moc ne, ale to protože on od pondělí do pátku pracoval v Praze.“

Změnil se Váš společenský život po narození dětí?

„Ano, zmizel.“

Vůbec nechodíte do společnosti?

„Vůbec. Ještě ze začátku jsem někam zašla, ale potom jsem byla těhotná, bývalo mi zle, tak spíš lidi přijížděli za mnou. Potom, co se mi narodilo dítě, tak zase lidi musí chodit za mnou, než abych já mohla někam za lidma.“

A jak často za Vámi chodí?

„Několikrát týdně.“

Stýkala jste se s Vašimi přáteli před narozením dětí?

„Ano.“

A jak často?

„Několikrát týdně. Já jsem měla hodně volného času po večerech.“

A změnilo se to po narození dětí?

„Ano, někteří přátelé se se mnou úplně přestali stýkat. Možná je to tím, že už ani se jim nechce za mnou přijet a za druhé si asi myslí, že už se nemáme o čem bavit, že mně se narodily děti a oni už mají děti starší.“

A setkala jste se například s nějakými přáteli, kteří nemají děti, že by došlo k omezení styku?

„Já nemám přátele, kteří nemají děti. A ti přátelé, kteří nemají děti, ti se se mnou stýkají dál. Spíše přátelé, kteří mají mnohem starší děti, třeba o 15 let, tak ti se se mnou přestali stýkat.“

Jak vypadá Váš den s Vašimi dětmi, když je partner v práci? Co děláte?

„Přebalení, převlečení, snídaně, moje snídaně, sprcha, kojení, procházka ven, nakoupení, uvaření oběda, poobědvání, dání vstat, potom mám dvě hodiny klidu pro sebe, ve které si většinou v klidu čtu nebo spím a pak už přijde manžel z práce. To jsou pak svačinky, hraní si s dětmi.“

V čem se liší ten den, když je Váš partner doma?

„Že většinou tím, že partner používá auto v práci, tak i já mám auto k dispozici. Tak jede-me někam na výlet, jedeme třeba plavat nebo k rodině, někam se projít.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ano.“

A jak často?

„Každý týden.“

A kde nejčastěji se stýkáte?

„U mě doma.“

Navštěvujete s Vaším dítětem zájmové kroužky?

„Už ne.“

A navštěvovala jste?

„Ano. To jsem bydlela ve městě a teď bydlím na vesnici a nemám nic v dosahu.“

A jak často jste chodili?

„Jednou týdně takový pohybově zpěvovo hrací kroužek.“

A chybí Vám, že už nenavštěvujete, nebo chtěla byste něco navštěvovat?

„Ano, je mi to hrozně líto. Potřebovala bych buď koupit auto, nebo mít jenom jedno dítě.“

Setkala jste se tam během těch návštěv zájmových kroužků s nějakými novými lidmi, se kterými se stýkáte i nadále?

„Ano.“

A jak často se s nimi stýkáte?

„Tak nahodile. Mně se to blbě odpovídá, protože teďka jsem se s nimi dýl neviděla, ale třeba v létě to bylo co čtrnáct dní.“

V čem vidíte přínos zájmových kroužků pro dítě i pro Vás?

„Tak pro dítě, že vidí jiné děti, že vidí, co dělají, jak si hrají a má tam nějakou interakci s těmi dětmi. No a já vlastně to samé, že poznám nějaké lidi a mám si s kým popovídat o

těch nudných mateřských věcech, které třeba manžela by až tak nezajímaly a hlavně nemá jinou zkušenost, že potkám někoho, kdo má jinou zkušenost.“

Po porodu se může objevovat u některých žen zvýšená plačtivost nebo nějaké úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás?

„Ano, pořád jsem brečela štěstím. Hodněkrát denně, až jsem na to brala homeopatika na doporučení mé porodní asistentky.“

A u obou?

„Ne, u té druhé ne. Tam jsem asi až tak šťastná nebyla.“

Vymizela ta plačtivost?

„Doufám, že ano.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o děti vyčerpaná nebo unavená?

„Ano a hlavně první tři měsíce po porodu prvního dítěte jsem byla fyzicky hrozně, hrozně vyčerpaná, protože jsem nebyla zvyklá na trhaný několikahodinový spánek. Za den jsem třeba spala čtyři hodiny. Z toho to byly čtyři spánky, čtyřikrát hodina. Z toho jsem byla hrozně hrozně unavená, vyčerpaná.“

A jak jste to řešila? Pomáhal Vám někdo nebo to pak samo přešlo?

„Neřešila jsem to, prostě jsem žila dál.“

A u druhého dítěte už ne?

„Ona mnohem líp spí a už vím to, co jsem dřív nevěděla. Třeba jak to udělat, abych ji líp pomohla od těch bolestí, a ona rychleji usne a já mám více času na vyspání.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů?

„Špatně.“

Malá křičívala?

„Ano, plakávala a měla horečky, to na tom bylo ještě horší, že člověk má strach o to dítě a sháněli jsme informace, jak ji bolesti odpomocet, huškali jsme, nosili jsme.“

A moc křičívala?

„Spíš pro nás to byl velký pak nezvyk, že poté, co jsme si zvykly na to, že to dítě klidně spí, tak když plakávala v noci, tak to bylo takové nové.“

Objevovaly se u Vašich dětí dětské koliky, které se vyskytují zpravidla do třech měsíců?

„Ano.“

A u obou?

„Ne, jenom ta první. Myslím, že i ta druhá, když má nějakou delší dobu bolení. Ale u té první to, že tak plakávala a nešlo s tím vůbec nic udělat. Myslím, že to hodně vyvolalo takovou tu blbou náladu, depresi. A pak to vymizelo i u mě i u ní, až po těch měsících, kdy to odeznělo. Nebylo to nějak v tu dobu řešitelné.“

Bylo Vaše dítě vzdorovité nebo je?

„Trošku.“

Upoutává na sebe pozornost křikem?

„Trošku. Já vím, že je to horší u někoho.“

A dožaduje se pozornosti křikem?

„I křikem. Dožaduje se hodně pozornosti, protože žárlí.“

Byla tato období náročná pro Vás?

„Je to náročnější než když je to klidové období, ale nemyslím si, že u nás to bylo nějak extra náročné. Myslím si, že jsme měli hodně hodné děti. Hodně hodné, klidné.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašich dětí? Co se týká denního i nočního.

„Hned po porodu žily obě děti v nějakých cyklech, po čtyřech, pěti hodinách, během kterých se vždycky nakojily a usnuly. Potom se ten noční spánek natahoval, až se stalo u té starší po více než roce, že prospala celou noc. Takže první se srovnal den a noc a potom se natahoval ten nejdelší noční spánek až do rána.“

A u té mladší?

„Teďka je zrovna v období, kdy se jí ten noční spánek zkrátil. Že spala třeba osm hodin v kuse a teďka už je to zase jenom pět, šest hodin.“

Co jste dělala během dne, když Vaše děti spí?

„Uklízela, vařila. Když jsem měla internet, tak jsem byla na svém oblíbeném mateřském serveru.“

Kojila jste Vaše děti?

„Ano.“

A jak dlouho?

„První třináct měsíců a tu druhou kojím.“

Dostala jste se někde bez Vašich dětí v období, kdy jste kojila děti?

„Ano, ale ne moc daleko z domu, protože jsem kojila často, tak když jsem si odpočítala čas na kojení a čas na cestu, tak až tolik toho času nebylo. Ale odešla jsem z domu.“

U některých dětí se může objevovat strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bála se taky Lucinka cizích osob?

„Jednu dobu se styděla, že se schovávala. Ale ona je taková, že vítá cizí lidi.“

Takže nebojí se, když ji dáváte do cizích rukou?

„Když je to někdo, koho zná, jakože úplně cizímu ne, ale třeba když ji nechávám rodině, tak ne.“

Jak reagovala, když jste někam odcházela?

„Když jsem odcházela já, tak velice nijak. Když odchází otec, tak brečí, válí se po zemi, mlátí hlavou do země. Za ním projevuje mnohem více smutku z odchodu než u mě. Asi mě má dost.“

Pocítujete, že narození dětí u Vás způsobilo izolaci od partnera?

„Ani ne. Spíš je to prostě jiné. Někdy je to lepší, horší, více styku, méně styku, a prostě je to jiné.“

Pocítujete, že narození dětí u Vás způsobilo izolaci od přátel?

„Ano, protože nemám šanci se až tak dostat za těmi svými přáteli, jak jsem byla schopna předtím, kdy jsem byla svobodná a nezávislá.“

A od společenského života?

„Nápodobně, taky nemám na to čas a nemám na to síly.“

A mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dítěte dalo, co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí ze života předtím?

„Dalo mi to to, že mám rodinu, že mám někoho, koho můžu milovat a o koho se starat. Že mám možnost se dívat od zrodu lidského života, přes těhotenství, až po to, jak ten malý človíček roste a dostane se doufám až do dospělosti. Mám někoho, komu můžu pomáhat a narození dětí mi vzalo nezávislost a svobodu, jinak nic, co bych postrádala.“

Děkuji.

„Prosím.“

PŘÍLOHA P VIX: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 9

Souhlasíte s účastí na výzkumu a s nahráváním rozhovoru?

„Ano.“

Kolik je Vám let?

„30.“

Kolik máte dětí?

„Dvě děti.“

Kolik mají roků?

„Starší má 5 roků a mladší 4 měsíce.“

Jak dlouho jste na rodičovské dovolené?

„Nyní 5 měsíců.“

Jak dlouho budete na rodičovské dovolené?

„3 roky.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„Ano.“

Plánujete ještě další dítě?

„Ne.“

Jaké byly Vaše zájmy, záliby, koníčky před narozením dětí?

„Sport a knihy.“

Jak často jste se jim věnovala před narozením dětí?

„Téměř každý den.“

Věnujete se jim i nadále?

„Ano, ale ne tak často.“

A jak často teda?

„Několikrát měsíčně.“

Máte volný čas i sama pro sebe nebo jste neustále se svými dětmi?

„Ne, volný čas už teď není téměř žádný.“

Jak často míváte volno sama pro sebe?

„Maximálně dvě hodiny za týden.“

Co děláte, když máte volný čas sama pro sebe?

„Věnuji se sportu.“

Pomáhá Vám rodina k tomu, abyste mohla mít volný čas sama pro sebe?

„Ano, tchýně i má matka mi pomáhají, když můžou.“

Jak často Vám pomáhá?

„Každý týden.“

Byl Váš partner přítomný u porodu?

„Nebyl.“

Nechtěl on, nebo jste nechtěla vy nebo jste se vzájemně nedohodli?

„Nechtěl a nedohodli jsme se.“

Pocítila jste změny v partnerském vztahu po narození dítěte?

„Ano, méně spolu komunikujeme a máme méně času, který strávíme společně.“

Pocítila jste v průběhu rodičovské dovolené odstup partnera?

„Nepocítila.“

Máte s partnerem na sebe dostatek času po narození dětí nebo méně?

„Nyní máme na sebe velmi málo času, zejména po narození druhého syna.“

Jak často jste s partnerem sami?

„Vůbec nejsme spolu sami.“

Pomáhá Vám partner s péčí o děti?

„Ano, pomáhá mi.“

Jak často Vám pomáhá?

„Asi tak 2 krát za týden.“

Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

„Ano, nemáme sami na sebe tolik času, a proto spolu méně mluvíme.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dětí?

„Pracovala jsem jako asistentka.“

Měla jste svoji práci ráda nebo bylo těhotenství řešením nespokojenosti s Vaším pracovním poměrem?

„Ne, pracovala jsem ráda.“

Budovala jste si kariéru před odchodem na rodičovskou dovolenou?

„Nebudovala jsem si kariéru.“

Pracovala jste v kolektivu nebo sama?

„V kolektivu.“

Stýkáte se i nadále se svými spolupracovníky?

„Ano, stýkáme se i nadále pokud se najde nějaký čas.“

Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu?

„Ano, tím, že nechodíme nikam do společnosti a jsme jen doma s dětmi.“

V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a současně máte více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s obdobím před narozením dětí?

„Ano, nemohu si dopřát to, co jsem si dopřála dříve.“

Mohla jste si před narozením dětí dovolit více komfortu, např. lepší a častější rekreace, jiný sortiment věcí než teď?

„Ano.“

Chybí Vám tento komfort?

„Určitě mi chybí.“

Co Vám nejvíce chybí?

„Chybí mi dovolené, návštěvy restaurace, kupování oblečení, které jsem si kupovala dříve a sportovní vyžití, protože jsem se hodně věnovala sportu před narozením dětí.“

Chodila jste před narozením dítěte do společnosti?

„Ano, nejčastěji do restaurací a do kina.“

Jak často jste chodila do společnosti?

„Asi 3 krát týdně.“

S kým jste nejčastěji chodila do společnosti?

„S partnerem nebo s kamarádkami.“

Jak často jste chodila do společnosti s partnerem?

„Zhruba 3 krát týdně.“

Kde nejčastěji jste chodili s partnerem?

„Do kina a do restaurace.“

Jak se změnil Váš společenský život po narození dětí?

„Změnil se tak, že nyní už žádný společenský život není.“

Jak se měnil Váš společenský život v průběhu růstu Vašich dětí?

„Čím jsou děti starší, tím se to obrací k lepšímu. Předtím, než se mi narodil druhý syn, se můj společenský život zlepšil, ale nyní po porodu druhého dítěte už společenský život opět vymizel.“

Stýkala jste se s Vašimi přáteli před narozením dětí?

„Ano, stýkala jsem se.“

Došlo po narození dětí k omezení styku s Vašimi přáteli?

„Určitě ano.“

Jak vypadá běžný den s Vašimi dětmi, když jste s nimi sama doma

„Neustále se střídá jídlo, přebalování, kojení, procházky a spánek.“

V čem se liší trávení dne, když je Váš partner doma?

„Asi v ničem, je to stejné.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ne, nemám na to čas.“

Navštěvujete s Vašimi dětmi zájmové kroužky?

„Jednou týdně navštěvujeme jeden kroužek.“

Setkala jste se během návštěv zájmových kroužků s nějakými novými lidmi, se kterými se stýkáte i nadále?

„Ne, s nikým jsem se nesečkala.“

V čem vidíte přínos zájmových kroužků pro Vás i pro děti?

„Zájmové kroužky jsou přínosem hlavně pro dítě, kdy dojde k vyplnění volného času, a já mám na chvíli odpočinek.“

Po porodu se může objevovat u některých žen zvýšená plačtivost nebo úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás?

„Ano, vyskytovaly, ale postupně samy vymizely.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o děti vyčerpaná nebo unavená?

„Ano, cítila, ale hodně mi pomáhaly babičky.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů?

„Tak jako každé jiné období.“

Objevovaly se u Vašich dětí dětské koliky, které se vyskytují zpravidla do třech měsíců?

„Ano, ale jenom u jednoho dítěte.“

A co období vzdoru? Bylo Vaše dítě vzdorovité?

„První dítě je vzdorovité neustále, druhé je zatím ještě malé.“

Upoutával na sebe pozornost křikem?

„Ano, syn neustále na sebe upoutával pozornost křikem.“

Dožadoval se Vaší pozornosti například křikem?

„Ano, i křikem se dožadoval mé pozornosti.“

Byla tato období pro Vás náročná?

„Byla pro mě náročná, protože dítě neustále křičí a křičí.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašich dětí?

„Napřed spaly i přes den, pak s růstem spaly už jen v noci, takže čím jsou děti starší, tím méně spaly přes den.“

Co jste dělala během dne, když Vaše děti spaly?

„Většinou jsem dělala domácí práce, uklízela jsem, prala, žehlila, učila se.“

Kojila jste Vaše děti?

„Ano první dítě jsem kojila 14 měsíců a druhé dítě stále kojím.“

Dostala jste se někde bez Vašich dětí v období, kdy jste je kojila?

„Ano, ale jen na krátkou dobu, jen třeba na nákup.“

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bály se taky Vaše děti cizích osob?

„Ano, syn se bál cizích osob.“

Jak reagovaly, když jste je dávala do cizích rukou?

„Reagoval křikem.“

Jak reagovaly Vaše děti, když jste někam odcházela?

„Křičel a chtěl, abych se vrátila.“

Pocítujete, že narození dětí u Vás způsobilo izolaci od partnera?

„Ne, s partnerem jsme stále spolu, takže žádnou izolaci nepocítuji.“

Od přátel?

„To ano.“

A od společenského života?

„To především.“

Kdy v průběhu rodičovské dovolené se u Vás objevovaly tyto pocity izolace a jak jste se s nimi vypořádala?

„Vyskytují se u mě neustále, ale časem jsem si už na to zvykla.“

Mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dětí dalo a co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí ze života před narozením dětí?

„Dalo mi to radost z dětí a vzalo mi bezstarostnost a společenský život.“

PŘÍLOHA P X: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 10

Kolik je Vám let?

„32.“

Kolik máte dětí?

„Dvě.“

Kolik mají roků?

„Čtyři roky a mladší má devět měsíců.“

Jak dlouho jste na rodičovské dovolené?

„Celkem čtyři roky.“

Jak dlouho budete na rodičovské dovolené?

„S mladší budu dva roky.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„Ano, obě dvě.“

Plánujete ještě další dítě?

„Ne.“

Jaké byly Vaše zájmy, záliby, koníčky před narozením dětí?

„Tanec a kolo.“

Jak často jste se jim věnovala před narozením dětí?

„Jedenkrát týdně.“

Věnujete se jim i nadále?

„Ne, není čas.“

Máte volný čas i sama pro sebe nebo jste neustále se svými dětmi?

„Občas mám volno pro sebe, když mně někdo pomůže a děti pohlídá.“

Jak často míváte volno sama pro sebe?

„Asi jednu hodinu denně, když malý spí.“

Co děláte, když máte volný čas sama pro sebe?

„Odpočívám taky.“

Pomáhá Vám rodina k tomu, abyste mohla mít volný čas sama pro sebe?

„Ano, pomáhá mi manžel a tcháni.“

Byl Váš partner přítomný u porodu?

„Byl.“

Chtěl sám, nebo jste chtěla vy nebo jste se vzájemně dohodli?

„Chtěl i on i já, takže to bylo vzájemné.“

Pocítila jste změny v partnerském vztahu po narození dítěte?

„Ne, náš vztah je stejný jako předtím, jenom na sebe mám méně času.“

Ani odstup partnera?

„Ne.“

Máte s partnerem na sebe dostatek času po narození dětí nebo méně?

„Určitě méně.“

Jak často jste s partnerem sami?

„Vůbec nejsme spolu sami, pořád jsou s námi naše děti.“

Změnil se Váš sexuální život po narození dětí?

„Ano, změnila se frekvence.“

Pomáhá Vám partner s péčí o děti?

„Ano, denně se zapojuje do péče o děti. Pomáhá mi staráním se o starší dceru.“

Po narození dítěte se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

„Ano, nyní se bavíme převážně o dětech.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dětí?

„Pracovala jsem jako účetní.“

Měla jste svoji práci ráda nebo bylo těhotenství řešením nespokojenosti s Vaším pracovním poměrem?

„Měla jsem práci ráda, ale zároveň to bylo řešení u krachující firmy.“

Budovala jste si kariéru před odchodem na rodičovskou dovolenou?

„Ano, snažila jsem se svoji práci vykonávat odpovědně.“

Pracovala jste v kolektivu nebo sama?

„V kolektivu.“

Chybí Vám spolupracovníci?

„Ano, chybí mi. Bohužel se s nimi nestýkám, protože na to není čas. Občas si zavoláme nebo jsme v kontaktu přes internet.“

Pocítila jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu?

„Ne.“

V souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou pobíráte určitý příjem a současně máte více výdajů. Omezuje Vás tento příjem v porovnání s obdobím před narozením dětí?

„Ne, neomezuje mě.“

Mohla jste si před narozením dětí dovolit více komfortu, např. lepší a častější rekreace, jiný sortiment věcí než teď?

„To ano, možná ty dovolené a taky jsem si častěji ráda kupovala něco pěkného na sebe.“

Chybí Vám tento komfort?

„Nechybí.“

Chodila jste před narozením dítěte do společnosti, například do kina, divadla, barů, restaurací?

„Chodila jsem hodně do kina, restaurací nebo do kavárny.“

Jak často jste chodila do společnosti?

„Jedenkrát týdně.“

S kým jste nejčastěji chodila do společnosti?

„Převážně s kamarádkami.“

Chodila jste před narozením dětí do společnosti s partnerem?

„Ano, chodili jsme na večere tak dvakrát za měsíc.“

Jak se změnil Váš společenský život po narození dětí?

„Omezil se.“

Jak se měnil Váš společenský život v průběhu růstu Vašich dětí?

„Čím jsou děti starší, tím je více času na společenský život.“

Stýkala jste se s Vašimi přáteli před narozením dětí?

„Ano, chodili jsme s kamarádkami někam posedět a povykládat si.“

Došlo po narození dětí k omezení styku s Vašimi přáteli?

„Ano, snížila se frekvence a nemůžeme stýkat tam, kde jsme se stýkali předtím. Teď spíše vybíráme takové místa, která jsou vhodná pro děti, například nějaké herničky, hřiště a podobně. Nebo se s kamarádkami vzájemně navštěvujeme. Ale co jsem měla kamarádky, které nemají děti, tak s těmi se kontakty skoro úplně přerušily. „

Jak vypadá běžný den s Vašimi dětmi, když jste s nimi sama doma?

„Dcera jde ráno do školky a já jsem dopoledne doma se synem nebo jdeme na nákupy, plavat nebo na vycházku. Pak jde syn spát a já vařím nebo uklízím. Odpoledne se vrátí dcera ze školky a manžel z práce. Společně pak strávíme večer doma. Když je léto nebo pěkné počasí, tak chodíme společně na vycházku nebo jdeme na návštěvu k prarodičům.“

V čem se liší trávení dne, když je Váš partner doma?

„Neliší.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ano.“

Kde a jak často se s nimi stýkáte?

„Dříve jsem chodila s dcerou do plavání nebo na cvičení, to bylo častější. V létě je to taky jiné než teď v zimě, to jsem se vídala s jinými maminkami víc. Chodili jsme si posedět a povykládat do kavárny s dětským koutkem i třikrát týdně. Nyní v zimě se vídáme velmi málo.“

Navštěvujete s Vašimi dětmi zájmové kroužky?

„Ano, chodíme jednou týdně do plavání a do cvičení.“

Setkala jste se během návštěv zájmových kroužků s nějakými novými lidmi, se kterými se stýkáte i nadále?

„Ano, seznámila jsem se tam s několika maminkami, se kterými se vídáme.“

V čem vidíte přínos zájmových kroužků pro Vás i pro děti?

„Dítě si tam pohraje s jinými dětmi a já si můžu povykládat s jinými maminkami.“

Po porodu se může objevovat u některých žen zvýšená plačtivost nebo úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás?

„Ano, i u prvního i u druhého porodu, ale po nějaké době samy vymizely.“

Cítila jste se v souvislosti s péčí o děti vyčerpaná nebo unavená?

„Ano, ale manžel mi pomáhal, staral se o děti a já jsme si mohla odpočinout. Hlavně teď po porodu druhého dítěte se věnoval starší dceři. Výjimečně mi pomáhaly i babičky.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů?

„Špatně, obě dvě děti hodně křičely.“

Objevovaly se u Vašich dětí dětské koliky, které se vyskytují zpravidla do třech měsíců?

„Ano, u obou.“

A co období vzdoru? Byly Vaše děti vzdorovité?

„Ano.“

Upoutávaly na sebe Vaše děti pozornost křikem?

„Ano.“

Dožadovaly se Vaší pozornosti například křikem?

„Ano.“

Byla tato období pro Vás náročná?

„Byla, protože děti hodně křičely. Když jim rostly zuby tak křičely i v noci, takže jsem se i méně vyspala.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašich dětí?

„Postupně děti spaly čtyřikrát denně, až se to snížilo jenom třeba na spánek po obědě.“

Co jste dělala během dne, když Vaše děti spaly?

„Vařila jsem, žehlila, prala, uklízela. Dělala jsem domácí práce. Někdy jsem taky spala.“

Kojila jste Vaše děti?

„Obě dvě. Dceru jsem kojila deset měsíců a syna devět měsíců a ještě kojím.“

Dostala jste se někde bez Vašich dětí v období, kdy jste je kojila?

„Ano, odstříkala jsem mléko nebo jsem šla z domu jenom na chvíli v době mezi kojeními.“

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bály se taky Vaše děti cizích osob?

„Ano.“

Jak reagovaly, když jste je dávala do cizích rukou?

„Já jsem je nedávala cizím lidem do rukou.“

Jak reagovaly Vaše děti, když jste někam odcházela?

„V pohodě, plakaly málokdy.“

Pocítujete, že narození dětí u Vás způsobilo izolaci od partnera?

„Ne.“

Pocítujete, že narození dětí u Vás způsobilo izolaci od přátel?

„Ano.“

Pocítujete, že narození dětí u Vás způsobilo izolaci od společenského života?

„To hlavně.“

Jak jste se s nimi vypořádala?

„Smířila jsem se s tím, však to není navždy.“

Mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dětí dalo a co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí ze života před narozením dětí?

„Chybí mi častější srazy s přáteli. Nemám ani moc času na sebe, chodím do kadeřnictví jedenkrát za rok. Ale nic netrvá věčně a děti odrostou a pak na sebe budu mít víc času.“

Jsem spokojená a šťastná, že mám svoje děti a chci si je užít, dokud ještě se mnou chtějí být.“

PŘÍLOHA P XI: PŘEPIS ROZHOVORU – RESPONDENTKA Č. 11

Kolik je Vám let?

„37 mi bude koncem února.“

Kolik máte dětí?

„Dvě.“

Kolik mají roků?

„Třináct a tři.“

Jak dlouho jste na rodičovské dovolené?

„Tři roky při obou dětech.“

Bylo Vaše těhotenství plánované?

„Ano.“

Obě dvě?

„Ano.“

Plánujete ještě další dítě?

„Rozhodně ne.“

Jaké byly Vaše zájmy, záliby, koníčky před narozením dětí?

„Vysoká škola, vždycky jsem se tam chtěla dostat.“

A nic víc?

„No, tak cestování, čtení knih, dívání se na televizi.“

Jak často jste se jim věnovala?

„Dětem?“

Těm koníčkům, zálibám před narozením dětí.

„Ve svém volném čase logicky.“

A to bylo jak často?

„Hodinku, dvě denně.“

Věnujete se jim i nadále?

„Moc ne.“

A jak často se jim věnujete teď?

„Tak hodinku si pro sebe urvu.“

Každý den?

„Ano, to se dá nějak, když se třeba dívají na televizi nebo si hrají.“

Máte volný čas i sama pro sebe nebo jste se svými dětmi?

„Mám volný čas pro sebe většinou do půlnoci. Od té desáté, kdy oni usínají. Do půlnoci si to vybírám pro sebe.“

A máte třeba volno sama pro sebe, aniž byste byla se svými dětmi?

„Bylo by to možné, ale já to nevyhledávám.“

Pomáhá Vám Váš partner a rodina k tomu, abyste mohla mít volno sama pro sebe?

„Ano. Pokud jezdím do školy tak pravidelně hlídají. Jsou ochotní kdykoliv.“

A jak často Vám pomáhají?

„No, vychází to tak zhruba, že jednou týdně mám nějakou aktivitu, kdy je potřeba je mobilizovat.“

Byl Váš partner přítomný u porodu?

„Ano.“

U obou?

„Tak já mám každé dítě s někým jiným. První tatínek nebyl, to jsem tam byla sama. Druhý tatínek byl velice ochotný.“

A chtěl sám, nebo jste chtěla vy nebo jste se vzájemně dohodli?

„Dohodli jsme se, že to chceme oba.“

Pocítila jste změny v partnerském vztahu po narození dětí?

„Ano. Máme na sebe míň času a stávají se z nás kamarádi a to mi trochu vadí, to mi vadí, že se upřednostňují děti.“

Máte na sebe i třeba čas, kdybyste byli sami spolu dva bez dětí?

„Ne. V noci někdy, když se nám nechce spát, ale to skoro není.“

Co děláte, když jste spolu s partnerem sami?

„Když jsme spolu sami? Tak mi jsme spolu sami právě vždycky jenom mezi tou desátou a čtvrtou ranní, než jde do práce. Tak co asi děláme.“

Změnil se Váš sexuální život po narození dětí?

„Ochabl. No, prostě v rámci možností.“

Pomáhá Vám partner s péčí o děti?

„Velice. Jo.“

Jak často Vám pomáhá?

„Denně.“

A s čím Vám tak pomáhá?

„Se vším. On v momentě, když přijde, tak přebírá víceméně. My to jako nemáme rozdělené, kdo dělá co. Co je potřeba udělat, to dělá.“

Po narození dětí se často mění komunikační témata mezi partnery. Nastaly tyto změny i u Vás?

„Tak my jsme měly vlastně už tu mou první dceru, takže jsme ji spolu vychovávali a vše se točilo kolem děcek a ted'ka taky. Myslím, že velká změna to není, jenom jsou ty děti dvě, takže to téma je bohatší.“

Jaká byla Vaše profese před narozením dětí?

„Směnárnice.“

Měla jste svoji práci ráda nebo bylo těhotenství řešením nespokojenosti s Vaší profesí?

„V prvním případě, u prvního dítěte to bylo řešením. Byl to v podstatě útek. Ted' to bylo přání mít dítě. Takže se vracím i do té samé práce a vracím se tam ráda.“

Budovala jste si před odchodem na rodičovskou dovolenou kariéru?

„Ano.“

Pracovala jste v kolektivu nebo sama?

„My pracujeme ve dvousměnném provozu a byla jsem tam celý den sama, ale zase pracuji s lidma. No ale kolektiv to není.“

A nesetkala jste se se spolupracovnicema, se kterými udržujete kontakt i nadále?

„Ano, ale spíš ne že by jsme se navštěvovali, je to facebook, esemesky. Není to osobní.“

Pocítala jste v souvislosti s přechodem na rodičovskou dovolenou snížení sociálního statusu?

„Samozřejmě. Určitě. Tak jak to vlastně přišlo s tím prvním rozpadem vztahu, kdy vlastně člověk, když se změní sociální postavení, tak tady po té finanční stránce dva platy a jeden plat to je pocítit vždycky.“

Mohla jste si před narozením dětí dovolit více komfortu?

„Určitě. Určitě pro sebe. Ted' kupuji věci, co se týká oblečení a tak kupuji dětem a na sebe moc nedbám.“

Chybí Vám tento komfort?

„Věřím, že se k němu dopravuji zpět.“

A co Vám třeba nejvíc chybí?

„Co mi nejvíc chybí? Že nechodím po obchodech a nekupuju si věci pro sebe. Nebo když tam zběhnu, tak to koupím narychlo jenom abych to měla.“

Chodila jste před narozením dětí do společnosti, například do kin, restaurací, barů?

„Ano. Určitě víc.“

A jak často jste tam chodila?

„Víkendově.“

A s kým nejčastěji jste chodila do společnosti?

„Tak s kamarádky a s budoucím manželem.“

Jak se změnil Váš společenský život po narození dětí?

„Vyměnila jsem kamarádky, lidi, se kterými jsem se stýkala denně za maminky na mateřské dovolené, což byly kolikrát ted'ka v mém věku i maminky o deset let mladší. A takovéto běžné kamarádství se vlastně limitovalo spíš na občasné posezení u kávy.“

Stýkala jste se s Vašimi přáteli před narozením dětí?

„Ano, naplňovalo mi to život víceméně.“

A jak často jste se s nimi stýkala?

„Jednou, dvakrát do týdne plánovitě a pak byli lidi, které jsem potkala nárazově, že jsme si třeba povykládali nebo jsme se někam posadili.“

A změnilo se to po narození dětí?

„Určitě.“

A v čem například?

„Za klusu a někdy ani to ne. Teď si buď povykládám, nebo si vyhledávám místa, kde je dětská herna, že si sednu s kamarádkou, která má nebo nemá děti tam, kde prostě moje dítě si může hrát v herně.“

Došlo po narození k omezení styku s Vašimi přáteli?

„Ano, výrazně.“

A třeba jenom s bezdětnými nebo i s těmi, co měli děti?

„Já si myslím, že je to tím, že oni také měli rodiny a jejich čas se nedal skloubit s tím mým, takže ty vztahy nechci říct, že se ochladily, jenom ustály, nebo zmírnily se.“

Stýkáte se s jinými maminkami na rodičovské dovolené?

„Ano.“

A jak často se s nimi stýkáte?

„Pokud není zima, tak denně. Teď byly děti asi tři týdny nemocné, takže jsme byli spíše izolovaní doma. Ale já i vyhledávám takové ty akce, dětská centra nebo rodičovská centra, aby se vlastně dítě vyžilo a já se potkala a s někým jiným si povykládala.“

Navštěvujete s Vašimi dětmi zájmové kroužky?

„Tak zájmové kroužky. Navštěvujeme školku a to rodinné centrum. Myslím si, že to dítě to má namíchané, takže se vyhraje a naučí se i něco nového.“

A jak často to navštěvujete?

„Jednou týdně školku a jednou týdně to rodinné centrum.“

Setkala jste se během návštěv zájmových kroužků s nějakými novými lidmi, se kterými se stýkáte i nadále?

„Ano, seznámila jsem se tam s několika maminkami, se kterými se vídáme.“

V čem vidíte přínos těch návštěv pro Vás i pro něho?

„Je to sportovně zaměřené, edukativní, je to pro něho vlastně možnost dostat se do kolektivu, vidět, jak reagují druhé děti, protože si potřebuje nastavit nějaké limity, které zatím nevnímá nebo je má omezené a já se dostanu mezi lidi.“

Jak vypadá běžný den s Vaším dítětem, když je partner v práci?

„Tak protože chodím spávat o půlnoci, tak vstáváme zhruba o půl deváté nebo kolem deváté. Dcera už je samostatná, takže do školy odchází o půl osmé sama. Já pustím malému kouzelnou školku, udělám si kávu, běžná hygiena. Snažím se pracovat na počítači. Přichází kolem desáté babička, která mi pomáhá hlídat, a já se snažím pracovat teda do školy na počítači. No a kolem té druhé a třetí, kdy se vrací dcera a manžel z práce, tak chodím s malým ven. Venku jsme do té páté, půl šesté. Kolem šesté malý jde do vany, pak se dívá na pohádky na dvojce. No a pak už večere a blbnutí v obýváku. No, tak samozřejmě tam musím vkloubit učení s Kristýnkou. Já se musím kolikrát dvě, tři hodiny učit s Kristýnkou, takže většinou manžel přebírá už potom malého a já se do deváté, desáté hodiny od té sedmé s Kristýnkou učím. No a potom kolem té desáté, když usnou, tak mám konečně čas na sebe.“

A v čem se to liší, když je Váš partner doma, třeba o víkendech?

„Když je manžel doma, tak vzhledem k tomu, že se o to dělíme, tak je to jednodušší v tom, že buď řekne Kristýnka co má za úkoly, co se má učit a jeden z nás si to převezme. Ten, komu je to milejší, protože třeba fyziku já dceři vysvětlovat nechci, takže bych se to sama musela učit znovu. Nebo přejímá malého a snažíme se organizovat ten den jinak. Snažíme se vymýšlet akce pro ty děcka, aspoň půl denní, kde by vymlátily energii a my by jsme byli taky vlastně spolu, protože tím, že oni se zabaví, tak máme víc času spolu si vykládat.“

Setkala jste se během návštěv zájmových kroužků s nějakými novými lidmi, se kterými se stýkáte i nadále?

„Ano. Našla jsem si tam nové kamarádky nebo jsem si tam našla třeba kamarádky, které se staly mými přítelkyněmi. Možná bych ty lidi ani jinak nezahledla.“

Po porodu se může objevovat u některých žen zvýšená plačtivost nebo úzkostné stavy? Vyskytovaly se tyto stavy i u Vás?

„Nevyskytovaly. Ale protože já jsem měla velice rychlý porod. Já jsem to právě měla spíš před porodem. Já jsem měla po prvním porodu docela hodně strach z druhého porodu, protože mě to samozřejmě bolelo. Byl to sice rychlý porod, po třech hodinách. Ale tak jsem

brala homeopatika na ten strach, nebo na tu úzkost kolem toho osmého, devátého měsíce, ale protože ten porod byl tak rychlý, a tak v pořádku, tak po porodu právě že nic.“

Cítíte se v souvislosti s péčí o děti vyčerpaná nebo unavená?

„Nemyslím si, že by to bylo tak náročné, kdybych v tom neměla tu školu, protože dvě děti a škola dohromady. Ano, měla jsem občas pocit, že jsem na konci psychických sil.“

A jak jste to řešila?

„Musela jsem se naučit odpočívat, což já moc neumím. Ale snažím se, prostě to položit a nechat to být a být jenom s těma dětma, třeba se něma dívat na tu pohádku nebo jít na procházku. Pustit to z hlavy.“

Některé vývojové období jsou spojeny se zvýšeným křikem dítěte. Jak jste snášeli růst zubů u dětí?

„Tak snažila jsem se být co nejvíc s ním a vysvětlit mu, že si to prožijeme spolu.“

Byly Vaše děti vzdorovité?

„Nemám pocit, že by to bylo nějaké extrémní nebo že by to bylo nějak výrazné. Oni samozřejmě se snaží prosadit a snaží se zkoušet, kam až můžou zajít. Ale mám pocit, že jsou poslušné, že pokud zvýším hlas, tak oni uberou.“

Upoutávaly na sebe pozornost křikem?

„Ano. Malý dokonce teď chodí, a když ho nechci vzít na ruky, třeba sedím u počítače a snažím se pracovat a on za mnou dojde: „maminko, mě bolí břicho“ nebo „mě bolí vlasy“. A snaží se spíš takhle. A potom, když nezareaguju nebo ho nechávám dál s babičkou, tak začne plakat. Křičet, plakat. Ano, tohle dělá.“

Byla tato období náročná pro Vás?

„Tak určitě je to tlak. Ano, po fyzické stránce to cítím jako tlak. Ale jak říkám, musím se naučit nebo snažím se to nějakým způsobem vydýchat nebo uvolnit tím, že si uvědomím, že to dítě tohle dělá právě proto, že se mu nevěnuju. Takže nejlepší je prostě všechno položit a třeba se s ním začít honit nebo ho začít lechtat a nejednou vidím, že je po problému.“

Jak se měnil režim spánku během růstu Vašich dětí?

„U obou dětí to mám tak, že mi začaly velice brzo nespávat po obědě a byly schopné vydržet dlouho. Tím pádem jsem je už neuspávala násilím. Nechávala jsem je, aby tu energii vybilily s tím, že aby mi usnuly kolem té deváté večer. Aby měl člověk čas třeba na sebe.“

Co jste dělala během dne, když děti spaly, když byly malé?

„Bud' se teda snažím uklízet, nebo škola. U dcery to tak nebylo, já už si to ani velice nepamatuju, ale protože jsem tehdy žila v Olomouci, tak si pamatuju, že jsem s ní chodívala hodně na procházky, když spinkala v kočárku. A u syna se snažím učit, pokud on usne.“

Kojila jste Vaše děti?

„Dceru jsem nekojila, protože jsem neměla mléko a u syna kojím už tři roky.“

Dostala jste se někde v období, kdy jste je kojila bez Vašich dětí?

„Ano.“

A jak jste to řešila?

„Stávalo se, že jsem odjížděla někdy i na deset hodin, osm hodin. No, řešila jsem to tím, že jsem měla dokonce odsávačku v tašce a měla jsem nádobku s ledem, ve které ten led v podstatě vydržel. A manžel mi to tak upravil s tím, že kdyby bylo potřeba a potřebovala bych odstříkat to mlíko, tak že bych si ho někde ostříkala a dovezla ho malému domů. A jinak jsme mlíko odstříkávala a manžel krmil malého po lžičkách.“

U některých dětí se objevuje strach z cizích osob okolo 7. – 8. měsíce. Bály se taky Vaše děti?

„Bály a bylo to docela srandovní, protože pokud měl třeba syn, u té dcery si to po těch třinácti letech už nepamatuju, pokud měl syn třeba na někoho averzi, tak to byla jeho matka a jeho sestra. On když je uviděl, tak začal šíleně hystericky plakat a kolikrát se stalo, že jsme museli odejít i z návštěvy. Ale stalo se to i u mojí prababičky dvakrát. Takže to nebyly vyloženě jenom ony. Já si prostě myslím, že to byly starší ženy, které se mu nelíbily. Tak mi to přišlo.“

Jak reagovaly, když jste je dávala do cizích rukou?

„Chtěly zpátky. Stalo se mně výjimečně, ale i to se stalo, že se usmíval a přitom tu babu neznal. Ale spíš chtěl zpátky.“

Jak reagovaly, když jste odcházela někam?

„Plakávaly. Ale teďko kolem toho třetího roku už pusu a čau, ahoj. Stačí, když mu řeknu po pravdě, kam jdu a zdůrazním mu, že se pro něho vrátím, nebo že se vrátím a zvládá i moje odchody.“

Pocítujete, že narození dětí u Vás způsobilo izolaci od partnera?

„Ano, my o tom víme, my se snažíme o tom aspoň mluvit, ale stalo se to.“

Pocítujete, že narození dětí u Vás způsobilo izolaci od přátel?

„Ano, ale tam to nepocítuju jako nějakou újmu. Já jsem se prostě rozhodla, že dokud jsou ty děti malé, tak se budu přednostně věnovat jim a nejsem úplně bez přátel. Pokud vyjdu ven a obcházím třeba dvě hodiny po sídlišti, tak vždycky někoho potkám a kdo má čas, tak si povykládá. Ale že bych jako vyhledávala takové ty úzké vztahy, tak to teď momentálně nemám.“

A od společenského života?

„Od společenského života, no to jo. To v podstatě kam nebereme děti, tak ani nejdeme. Což jsou restaurace, aqvapark, do kina. V kině jsem nebyla asi čtyři roky. Do divadla jsem přestala chodit, ač mám předplatné, to je pravda.“

A mohla byste na závěr uvést, co Vám narození dětí dalo a co Vám naopak vzalo nebo co Vám chybí z období před narozením dětí?

„Nechybí mi nic. Já jsem měla období hledání a v momentě, kdy se mi narodily děti, tak si myslím, že se mi spousta otázek vyřešila. Takže já jsem velice spokojená. Zatím žiju.“

Dobře, tak děkuji.

„Nashle.“